

SEDMERO HLAVNÍCH HŘÍCHŮ.

CYKLUS VIII. POSTNÍCH KÁZANÍ.

NAPSAL

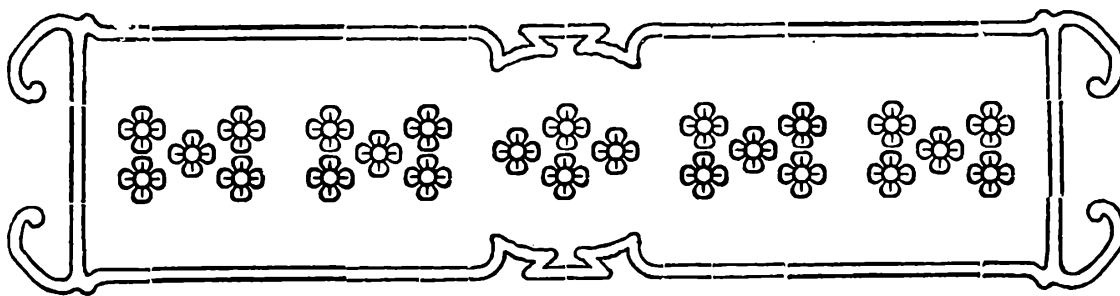
P. FRANT. ŽÁK,
T. J.

UPRAVENÝ OTISK Z »RÁDCE DUCHOVNÍHO«.

V PRAZE 1909.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA V. KOTRBA. — NÁKLADEM VLASTNÍM.

Sedmero hlavních hříchů.

Cyklus VIII. postních kázání.

Pýcha.

Bůh se pyšným protiví, ale pokorným
dává milost svou.

Jak. 2, 6 Přisl. 3, 34.

Mravověda rozděluje různým způsobem ctnosti a hříchy. Rozeznává na př. tři božské ctnosti, od Boha vlité, víru, naději a lásku; rozeznává čtvero základních neboli kardinálních ctností, moudrost, střídmost, spravedlnost a statečnost; rozeznává mravní ctnosti vlité a přirozeně cvikem nabyté. Hříchy rozděluje na hříchy do nebe volající, na hříchy proti Duchu sv., na desatero cizích hříchů a sedmero hříchů hlavních.

V těchto rozděleních skrývá se netoliko obdivuhodná učinnost a věda, nýbrž také veliká říše krásy, dobroty, vznešenosti, a strašlivé království zloby, špatnosti, ošklivosti. Kéž by nám bylo dáno, procházeti se po celý život spanilou říší ctností, jimi se napájeti, v nich růsti, abychom na konci života odevzdati mohli svou duši tvůrci jejímu netoliko v milosti posvěcující, nýbrž ozdobenou také spanilými květy ctností. Než běda! Na cestě žití, vedoucí alejemi ušlechtilých snah a tužeb, činí nám úklady mocnosti temnoty, království ďáblovo, zorganizované v celé pluky hříchů, a toužící zahubiti duši naši. Tyto nepřátele dlužno tudíž znáti, abychom útokům čelili a skrytá osidla mařiti mohli.

Sedm je mračných šiků, v které většina hříchů se seřadila; každý má jméno náčelníka. Mluvíme o hlavních hříchích, poněvadž každý z nich jest otcem celé rodiny zločinné, vůdcem celých čet loupeživých, pokrevenskými svazky s ním spříbuzněných. Běda duši, v které jeden z nich rozbije svůj tábor! Brzy dostaví se také jeho příbuzenstvo. Jako nečistý hmyz se rozlezou, zahnízdí a celé nitro lidské znečistí. Těžko jest setřásti se sebe dotěrné příbuzenstvo, těžší je znečištěný byt uvést do pořádku, nejtěžší je, vymýtiti kvas hlavních hříchů z duše, kterou opanovaly. Tak mnohý nedbal prvních začátků, jimiž některý z nich se ohlašoval, a na konci života stál smuten a zoufalý u trosek ušlechtilých kdysi snah. Dívá se zpět, a vidí marnou práci, mravní porážky, zahradu ctností zpustošenou, nečest. S hořkostí v srdci znechutí si sám sebe a zatouží po odpočinku smrti, avšak nikoliv s pocitem »dobrý boj jsi bojoval«, ale se zahanbujícím vědomím sklamání, malomyslnosti a zoufalé resignace

Vážení křesťané! Je čas postní. Bůh soudil v této době hříchů lidstva hrozným způsobem na Synu svém. Suďme tedy i my sebe. Pohleďme nepříteli duší svých pevně do očí, a dejme se s ním v rozhodný boj. Bůh radostně to uvidí. Panna Maria, která stojíc pod křížem, viděla muky Páně, přispěje nám, abychom šťastně vypleli býlí z duše naší, v které by tak ráda měla záhony lilí a růží.

Chci vám tedy, s pomocí boží, předvésti tyto náčelníky sedmerých šiků i s jich příbuzenstvem. Rozeberu před vámi sedmero hlavních hříchů. Klidně, jakoby na stoličce učitelské, ukáži vám o každém, v čem záleží, jaké jiné hříchů plodí, jak je zhoubný, jak nezbytno, abychom proti němu bojovali. Bedlivě naslouchejte, co slyšíte, pilně a upřímně na sebe obraťte, poctivě dle toho své svědomí zpytujte a duši očistujte, abyste z této postní doby vyšli jako ze vzácné koupele čistí, svatí, zářící, krásní. Ty, Ježíši ukřižovaný, který jsi zakusil zlobu hříchů ve svém hořkém utrpení, ty, milovníče duší svatých, žehnej nám s bolestného svého kříže.

Dnes začneme s prvním hlavním hříchem, pýchou. Duch sv. praví o ní, že Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost svou. Bůh se protiví! Jsou mu protivní, on jim dělá překážky! Ach, křesťané, jak krátké, ale obsažné slovo! Běda, komu Bůh se protiví. Pojďme tedy a pozorujme pýchu, která tento odpor v Bohu proti nám vzbuzuje, abychom si ji zošklivili.

P o j e d n á n í.

1. Co je pýcha? »Dobrá rozprava,« dí Cicero, »má začíti dobrým výměrem.« Všeobecně přijatý jest výměr, který o pýše dal náš veliký učitel svatý Tomáš Akv. 2. 2. 162. Praví: »Est quaedam inordinata appetitio propriae excellentiae« Jest to jistá nezřízená touha po vlastní skvělosti, výbornosti. Pozorujte dobře, křesťané, že jsem řekl »nezřízená«, t. j. spravedlivou míru a hranici překračující. Muž cítí v sobě skvělé dary ducha a sílu lví.

Myslí si: Kéž bych mohl vyniknouti a na sebe upozorniti, abych svých darů mohl užiti ku cti boží, k prospěchu církve a vlasti. I vši silou se o to snaží. Tu není nic nezřízeného, i není tu pýchy. Určiti mez, kde zřízenost přestává a nezřízenost začíná, není snadno. Než pýcha tak vysoko hlavu nosí, že její nezřízenost i slepý viděti může.

Tato nezřízená toha po vlastní skvělosti týká se buď statků hmotných nebo duchovních; proto rozeznává se dvojí pýcha: pýcha tělesná a duchovní. Pýcha duchovní nezřízeně touží po umění, vědách, ctnosti, a nezřízeně jimi se pyšní. Pýcha tělesná nezřízeně dychtí po kráse, síle, penězích, zevní slávě, úřadech, významenáních, a pyšní se jimi. Mladý učenec zanedbává ženu a děti, vyhazuje peníze, ničí své zdraví z horečné touhy, aby vynikl. Hle, touha *nezřízená*, pýcha duchovní. Dívka celé hodiny věnuje úpravě vlasů, líčení, umývání ve zvláštních vodách, věnuje celé jmění na šaty, aby vynikla krásou. Hle, *nezřízená* touha, pýcha tělesná omezených, všedních duší.

Někdy obojí tato pýcha je spojena, jedna druhé užívajíc ke svým záměrům. Avšak pravidelně srdce, toužící nezřízeně po věcech hmotných, nemá pochopení pro věci duchovní, a srdce prahnoucí po slávě duchovní opovrhne slávou z věcí hmotných pocházející.

2. Vizme nyní, do jakých úborů se pýcha šatí. Vystupuje čtverým způsobem: pokládá se za vyšší bytost, přivlastňuje »sobě« dary, které má »od Boha nebo od jiných«, přičítá si vlastnosti, jichž nemá, přeceňuje ty, které má. Jak vidíte, vážení křesťané, vystupuje vždy nádherně, jen že se odívá cizím peřím.

a) Pokládá se za vyšší bytost. Tímto způsobem hřešili pohanští králové a císařové, kteří už za živa dali si stavěti oltáře a prokazovati božskou poctu. Římský císař Caligula dal tak uctívati dokonce i svého koně. Omámení nesmírným leskem a mocí svého dvoru, dospěli až k pýše bláznovství. V jné, méně urážlivé a směšné formě, panuje tato pýcha u neznabohů. Jedni z nich, pantheisté, praví: »Vše, co vidíme, tvoří jednu božskou bytost, a my, lidé myslící, jsme nejvyšší její forma; my jsme posledním a nejvyšším jejím vývinem; jsme nejvyšší bytost.« Oba názory tyto, dnes velmi rozšířené, prohlašují člověka za poslední, nejvyšší a nejdokonalejší bytost, nad kterou už není nic, ani anděl, ani Bůh. Pohanští králové, kteří se dali ctíti v chrámech, uznávali ještě bohy nad sebou; naši nevěrci nikoliv. »To jsou moji bohové,« řekl jeden z nich, ukazuje na sochy proslavených spisovatelů, velikých před světem. V duchu si myslil zajisté: a já jsem také jeden z nich. Odtud vznikl odporný kult tak zvaných geniů, velikých básníků, myslitelů, učenců, vojevůdců, vynálezců. Odtud vznikly ohavné fráze o lidech obyčejných a tak zvaném »nadčlověku«, jenž stojí mimo zákon, mimo dobro a zlo, jenž je svrchovaným jako Bůh.

Tento druh pýchy, míti se za vyšší, ba nejvyšší bytost, jest, jak vidíte, velmi rozšířený. Jest to pýcha rouhavá, podobná té,

kterou hřešili andělé, kterou sv. Písmo nazývá bláznovstvím. Bože, chraň nás a lid náš této pýchy, nebo vede do záhuby časné a věčné. Kdo by se divil, že takový pyšný člověk Bohu se protiví, že jest mu až k ošklivosti směšný?

Zmírněný způsob této pýchy nalézáme v liberalismu, neboli svobodomyšlnosti. Otcem jeho je zván Kant, ačkoli dovršil jen, co tak zv. angličtí filosofové budovali. Je Bůh, tvůrce světa, praví liberalismus, avšak pánem na zemi svrchovaným a svéprávným je člověk se svým rozumem. Není žádných příkázání božích. Co rozum lid ký uzná za dobré, je dobré, co za zlé, je zlé; není jiného náboženství, nežli konati své občanské povinnosti. Podobně smýšlel už král Farao, král egyptský, když Mojžíšovi, žádajícímu jménem Hospodinovým propuštění lidu, odpověděl: »Kdo jest Hospodin, abych. Neznám Hospodina a Israele nepropustím.« Ex. 5, 2. Moderní pravý liberál dí rovněž: »Kdo mně má co poroučeti jménem božím? Já jsem svým pánem. Jen svůj rozum uznávám, jenž mi dí: buď počestným občanem, a to je dost.« Tato pýcha staví sice ještě chrámy, ale nechodí do nich.

b) Druhý způsob, kterým se pýcha jeví, záleží v tom, že sobě přičítá, co má od Boha a jiných. Král Sennacherib, proslavivší se vojskem svým, zvolal: »Silou ruky své jsem učinil a moudrostí svou vymyslel, že svrhl jsem ty, kteří vysoko sedí.« Is. 10, 13. A přec byl jen nástrojem v ruce božích. Zcela jinak jednal slavný náš hudební skladatel Ant. Dvořák. Když se mu divili, že často chodí do chrámu a zde dlouho se modlí, odpověděl: »Jak bych neměl děkovati Bohu, který mně, prostému člověku, takové nadání dal.« Jaká velikost v této skromnosti, psaly tehdy některé noviny; a přec to byla jen povinnost. Kdo sobě všechno přičítá, hřeší pýchou. Máš-li zdraví, skvělé dary ducha, úspěch a čest, a díš-li, že všechno děkuješ jen sobě, své opatrnosti, péli a dovednosti, upíráš Bohu a jiným, co jim náleží. Ještě více bys hřešil pýchou, kdybys jen sobě přičítal dar víry, nábožnosti, lásky a dary milosti vůbec. Tak činili v době sv. Augustina bludaři, zvaní Pelagiané, a byli proto odsouzeni. Pravda ovšem jest, že všude třeba i vlastní práce, snahy, přičinění, ale že tě země nosí, příroda živí, slunce zahřívá, že krev ti koluje v žilách, srdce bije citem, mozek slouží za nástroj myšlenkám, že cítíš dobrá hnutí v sobě, že jsi v milosti boží, že jednou dojdeš blaženosti: toto vše a mnoho jiného děkuješ v první řadě Bohu. Tys daleko více se snad přičiňoval, abys zdraví si zkazil, rozum zatemnil, srdce zatvrdil, milost ztratil, nebe pozbyl. Zrovna přinucovati musil tě Bůh k dobrému, abys nezahynul časně a věčně. Díš-li tedy, všim, co jsem, jsem sám od sebe a vlastní jen silou, hřešíš pýchou, odpíráje Bohu povinný dík a čest, zapomínajíc na rodiče a jiné dobrodince.

c) Třetí způsob pýchy záleží v tom, když někdo více předností si připisuje, nežli ve skutečnosti má. Mnohý už ve škole přičítal si více moudrosti, nežli učitel u něho nalézal, a rozhořčoval se proti němu, vině jej z nespravedlnosti; nerozumní rodiče, do

svých dítek zamilovaní. dali jim za pravdu. Jiní v úřadě a zaměstnání svém domnívají se míti zručnost, svědomitost a píli, jichž představení rádi by na nich viděli, ale bohužel nevidí. Naplňují se proto hořkostí, kterou ztrpčují sobě a jiným život. Nejčastěji přikládají si lidé před Bohem zásluhy a ctnosti, kterých nikdo si tolik nepřeje, jako on; ale nenalézají jich. Potom naříkají, že Bůh je k nim nespravedlivý. Při tom všem porovnávají se s jinými, jež posuzují a odsuzují, nad ně se povyšují, proti nim hněvem se naplňují.

d) Čtvrtý způsob pýchy záleží v přeceňování sebe. Fariseus, jenž s publikánem v chrámě se modlil, konal skutky, jež vypočítával, ale přeceňoval se pro ně. Mnohá dívka pro ztepilou postavu, lesk oka, šperky a bohatství, má se za rusalku, před níž by každý měl padati na kolena. Mnohá paní, jejíž manžel je bohat, nebo má lepší postavení, chová se vznešeně, činí nároky a žádá ohledy, které nikterak nesvědčí o vzácné ušlechtilosti duševní. Nejčastěji nalézáme přeceňování sebe u spisovatelů, umělců a lidí vysoce postavených. Běda kritiku, který neuznává přednosti jich děl a osob, běda podřízenému, který jim nelichotí a před nimi se neplazí.

V těchto čtyřech způsobech jeví se pýcha. Má se za vyšší bytost než je, sobě přičítá, co má od Boha a od jiných, přednosti si přisuzuje, jichž nemá, ty, jež má, přeceňuje. Není tedy divu, že Bohu se protiví.

3. Neméně musí se mu protiviti, přihlédneme-li k hříchům, které z ní se rodí. Sv. Jan vypravuje o obludě se sedmi hlavami. Sedm jest hříšných dítek, které náležejí k rodině pýchy.

Prvorozenou její dcerou jest slávychtivost. Znáte teplou vlnu touhy po slávě. Stane-li se nezřízenou vášní, stane se jedem, jenž otravuje, ohněm, jenž spaluje. Míti slávu, ach jaké to kouzlo pro mnohého! Tam dívka se zahazuje, aby na sebe obrátila zraky, tam mladík z touhy po slávě uhání si souchotiny, tam rodina z touhy, zdáti se víc než jiní, se zadlužuje, tam muž lichotí lidu, platí žurnalistice, věší plášť dle větru, zapírá své přesvědčení, a to vše, aby byl chválen, aby o něm každý věděl. Tam spisovatel píše hanebné věci, aby učinily sensaci, tam bludař dává se třeba upáliti, aby měl nesmrtelné jméno v dějinách. Chválychtivý pohan zapálil velikolepý chrám, aby se stal světoznámým, jiný skočil do krateru Vesuvu, jiný učinil ze sebe hořící pochodeň za trochu potlesku a obdivu. Strašná to nemoc, která ve své slepotě za lék má lichocení, a pravdu za svého vraha! Celé národy, jež uchvátila horečka slávychtivosti, učinily se směšnými a zahynuly. Kolik soukromých životů, co otrávených a zlomených srdcí tento tyran má na svědomí, nikdo nevypočítá! Však nejhorší jest, že ten, kdo jedná z touhy po slávě, ničí záslužnost svých činů před Bohem. Proto nazývají sv. otcové slávychtivost sladkým jedem, skrytým loupežníkem a zlodějem. Bohu náleží čest. Kdo mu ji béře, Bohu ji béře a nebe okrádá o všechny zásluhy. Nezřízená slávychtivost jest jako matka, která každé své dítě hned po narození jeho

vraždí. Ten, jenž mnoho cti má před světem, nezřídka je chudákem před Bohem.

Druhou dcerou pýchy, blíženkou chválychtivosti, jest nezřízená ctižádost v užším smyslu. Záleží v nesmírném bažení po úřadech, hodnostech, vyznamenáních. Domáhá se jich i nedovolenými prostředky, na př. pomluvou jiných, nespravedlivou protekcí, zahazováním sebe a podobně, jako by v těchto věcech záležel cíl života! S ní spojeny bývají pravidelně dva hříchy: nezasloužené dosažení úřadu a nespravedlivé poškození jiných.

Třetí dcerou pýchy jest chlubitivost. Nalézáme ji u lidí méně vzdělaných. O sobě rádi mluví, sebe dávají za příklad, své skutečné a domnělé přednosti vynášejí. Několik hodin s nimi jsi pohromadě, a už víš všecko, co mají dobrého, co vědí, co zažili kde byli, jaké mají příbuzenstvo. Slepíčí povaha, která kdáká, ačkoliv vajíčko chce teprve snést. Vlastnost kramářů a malých lidí, kteří křikem doplňují, co jim na velikosti chybí. Vzdělanec jimi pohrdá, nebo má s nimi soustrast.

Čtvrtým hříchem, jenž z pýchy se rodí, je domýšlivost. Vysoce o sobě smýšlí, víc si troufá, nežli může, směle pouští se do věcí nad své síly. Chce létati jako Ikarus až k slunci, ale spadne jako on do moře. Lafontain napsal bájku o žábě, která chtěla býti velikou, se nadýmala, až pukla. Protivný člověk, u něhož nos zdá se nejvyšší částí těla. Poznáte ho často už po schůzi.

Horší jest pátý plod pýchy, přetvářka. Obílenými hroby nazval Spasitel farisee, kteří dělali se dobrými a nebyli. Pyšného pudí nízké motivy, ale na oko předstírá šlechetné úmysly, lásku k chudině, vlasti, obecnému dobru, Bohu. Falešník farisejský, plný nečistého sobectví, kalné zistnosti, ejhle, jak dovede se přetvařovati a pěkným dělati!

Šestou dcerou pýchy je svéhlavost. Tvrdé palice, které neústupně trvají na svém, i proti lepšímu přesvědčení; pýcha nedovoluje jim, aby povolily. Běda, narazí-li dvě takové na sebe; tu srší jiskry. Mnoho zlého natropila už svéhlavost v rodinách, mezi přáteli, ve společnosti, v umění, ve vědě. Tisícero nepřátelství mívá v ní příčinu.

Jakožto sedmé dítko pýchy jmenuji pohrdání jinými. Děkuji tobě, Bože, že nejsem jako jiní, jakož i tento publikán, modlil se fariseus. Nejprve pohrdá pyšný nižšími, pak rovnými sobě, potom vyššími, na konec třeba i Bohem, nebo pýcha vždy vystupuje, dť žalmista. Žal 73, 22. Naše doba v pohrdání jinými má virtuositu. Ty pohledy, jež dovede vrhat, ty pokyny, jimiž opovržení své naznačuje, ty obraty řečnické, jimiž vládne — ó kdyby aspoň pohrdala špatnostmi, hříchy, bezcharakterností, avšak nejraději pohrdá ctnostmi.

4. To jest hlavní komonstvo pýchy. Křesťané! Úplně prost všeliké nezřízené pýchy jest málokdo. Zpytujeme tedy svědomí své a v kajícím vyznejme: Bože můj, hle, jak myšlenky mé bývají často marnivé, slova chvástavá, skutky ctižádostivé. Řekněme si: hlíno, co se pyšníš! prachu, co se vypínáš! Co máš, čeho bys

nepřijal. Pakli jsi vzal, co se chlubíš, jako bys nevzal. 1. Kor. 4, 7. Řekni si s apoštolem: Což nevíš že jsi bídný a ubohý a chudý a slepý a nahý, Zjev 3, 17, chudý na ctnosti, nahý na dobré skutky, slepý v poznání, bídný v hříších! Odpust, ó Pane, jenž pyšným se protivíš, abych nestal se předmětem tvého hněvu.

Kdo se pyšní, bude ponížen, dle svatého Písma. Mat. 23, 12. I zde osvědčuje se pravidelně slovo boží, že čím kdo hřeší, tím bývá i trestán. Pro pyšného jest ponížení dvojnásobně citelné. Hledal cti a našel zahanbení. Pýcha předchází pád. Kdo vysoko leze, hluboko padá. Andělé chtěli stolice své postavit nad hvězdy, a svrženi jsou do propasti. Is. 14, 15. Adam a Eva chtěli býti jako Bůh, a ztratili nejen jasnost rozumu a sílu vůle, nýbrž i ráj a nesmrtelnost. Zdaliž to není ten Babylon veliký, pyšnil se Nabuchodonosor, kterýž já jsem vystavěl silou svou a v slávě své? A v tu hodinu z lidí vyvržen jest, a jedl seno jako vůl, vlasy dostal jako perli a nehty jako drápy. Dan. 4, 30. Když Herodes se radoval z lichocení, že mluví jako Bůh, ranil ho anděl Páně, že nevzdal slávy Bohu, rozlezl se červy a zemřel. Skut. 12, 23. A příklady daly by se rozmnožiti do nekonečna. Zpytujte život svůj a poznáte, že pravidelně za každé nezřízené pyšnění stihlo nás ponížení. Varujme se pýchy! Když apoštolé s radostí zvěštovali božskému Mistru: »Také zlí duchové se nám poddávají ve jménu tvém,« odpověděl jim Spasitel jako s hrozhou: »Viděl jsem Satana jako blesk padajícího s nebe,« a dodal »z toho se neradujte, ale z toho, že jména vaše napsána jsou v nebesích.« Luk. 10, 17. Slova mají smysl: nezpyšněte; jako z andělů, tak i z apoštolů mohli by se státi ďáblové.

Pýcha nečiní šťastným. Nemluvím o tom, že pyšný člověk bývá trápen závistí, nepokojem, aby jiný ho nepředstihl, bázni, aby nebyl pominut, ale poukazují na hlas všech sv. otců a bohoslovců, že pyšného nechává Bůh upadnouti do mnohých hříchů, těžkých pokušení, do nečistoty, nepoctivosti, nestřídmosti, krutosti a j., jelikož mu odepře milost, které by byl mu jinak dal. Jaká hořkost pro duši pyšnou, viděti se poníženu hříchy, svázanu vášněmi! Každý neúspěch jest pro ni číší trpkostí, a modlitby, která by jí dala útěchu, nemá, nebo v duši pyšné vysychá její pramen jako voda na poušti.

A kdyby i na zemi pyšný člověk ukojil touhy své, aj jak mu bude na posledním soudu, až před světem odhaleno bude nicotné nitro jeho? Zdaliž nemá nás raniti pomyšlení, že objevíme se v pravé své podobě a ceně tam, kde neplatí ni rod, ni moc, ni bohatství, ni jiné přednosti? Ó by se na nás nevyplnil výsměch ďáblův: Stržena je do pekla pýcha tvá, spadla umrlčina tvá. Také ty raněn jsi jako i my, nám podobný učiněn jsi. To-li je ten muž, který bouřil zemi? Is. 14, 10. Ne, ne, nechceme býti pyšní. Ježíši tichý a pokorný srdcem, uč nás smýšleti pokorně, Bohu dávati čest, jež mu náleží, nikým nepohrdati.

Ukázal jsem, vážení křesťané, co je pýcha, kterými způsoby se jeví, které hříchy plodí a jak nezbytno ji potírat. Spravedlivě se posuzujeme, snášíme klidně různá pokoření, a pýcha marně bude se na nás dobývat. Strašlivě pokořil se Syn boží: umřel jako zločinec na kříži. Pohled na svého Spasitele, duše pyšná, a a otřes se hrůzou a hanbou pro směšnou domýšlivost svou. Bůh se pyšným protiví. Pýcha nám před Bohem vždy uškodí, pokora před ním nám vždy prospěje. A my jsme měli život jich za nečestný a bláznivý, volají pyšní odsouzenci o spravedlivých, zářících v jase nebeské slávy!

Na konec příklad, jež vypravuji volně dle Fr. Coppéa z jeho knihy *La bonne souffrance*, Dobrotivé utrpení. Byla doba půlnoční, mše vánoční, Napoleon, nalézající se na výši své moci, je v Římě. Zvony zvou do kostela, uvítati narození božského Spasitele. Císař se probudí. Vidí oknem tisíce světél, putujících ulicemi k chrámu. Zamyšlen dívá se do tiché noci. V tom ozve se z vedlejší komnaty hlas jeho jedináčka, touženého následníka, krále světa v kolébce. Napoleon zaskočí tam. Dívá se na dítko. Hruď se mu dme nesmírným zadostiučiněním. Má vzdáti čest božskému Jezulátku? Ach, myslí si, zde mé Jezulátko. Pánem světa stal jsem se svým mečem, a ono bude jeho dědicem. Marně volaly vánoční zvony; veliký dobyvatel neměl pocitu vděčnosti. V tom, pokračuje spisovatel, zvuk zvonů se mění. Ha, to nejsou vánoční zvony římské, to jest osudný zvuk zvonů ve Waterloo, oznamujících konečný pád velikého dobyvatele. Kdyby byl Napoleon tehdy o nich měl tušení!

Boží mlýny melou zvolna! Stromy do nebe nerostou! Však horší jest, křesťane, pád z milosti do hříchu, ze života do ztracení. Bůh se pyšným protiví

Milujme s Ježíšem a Marií pokoru, nebo Bůh pokorným dává milost svou, abychom s nimi z ponížení vešli do slávy věčné. Amen.

Lakomství.

Lakota jest modloslužebnost. Ef. 5, 5.

Druhým hlavním hříchem jest lakomství. Skoro mohli bychom se diviti, že se dosud lakota počítá mezi hlavní hříchy; nám zdá se, že by měla místo ní zařaděna býti mezi ně marnotratnost. Avšak nemylme se! Pravda, takových případů, aby někdo nad žoky dukátů zmrzl nebo hlady umřel, přihází se nyní málo, ale zdaž není lakoty v jiném tvaru? Není rozkošnický marnotratník vlastně lakotářem? Zdá se, že na statku nelpí, ale to je klam. On rozhazuje na klenoty, úbory, lázně, automobily, sporty tisíce a tisíce, ale právě proto chce je míti, proto shrabuje kde může, utiskuje, podvádí, proto zjednává si je každým prostředkem. Rozdíl mezi lakotou, jak před ní varovali sv. otcové, a lakotou moderní je, že lakomec sedící nad pytlí dukátů milo-

val zlato pro zlato, moderní prostopášník nebo milovník nádhernosti je miluje jako prostředek k rozkošnictví.

Dosud má zlato svou kouzelnou moc. Sotva v čtyřicátých letech minulého věku objevilo se v Kalifornii, v Australii, Transvaalu, Aljašce, aj statisíce hnali se tam nebojíce se námah, nemoci, smrti! Nebylo to kouzlo zlata, jež vyvolalo boj Angličanů proti Burům? Kolik finančních podniků ožebračilo za posledních let celé vrstvy důvěřivého lidu! Druhdy Římané vyssávali své provincie, druhdy Švédové a jiní cizinci násilím odváželi z Čech celé vozy zlatého nádobí a uměleckých předmětů, druhdy lámali si učenci hlavu, jak lze dělati z hlíny a kamení zlato; dnes bursa, politické boje, úpadky, nesolidní soutěže, boykoty, odvážné finanční podniky, stávky, kartely velkopřemyslu a tisíce jiných věcí — co jsou jiného, nežli nový druh loupeživé lakoty, toužící nezřízeně po zlatě! Co vidíme ve velkém, děje se i v malém. Není tedy ani dnes zbytečno mluvit o lakomství.

Prosím lásky vaše, abyste nejprve upřeli zrak na milého Mistra a Pána našeho Ježíše Krista. Sám opustil vše, když člověkem se stal. Když započal dílo své veřejné, opustil i to málo, co měl v Nazaretě. Také apoštolům kázal opustiti všecko, a když se ho tázali, co za to dostanou, odkázal je na stonásobnou odměnu v nebesích. Na kříži byl docela všeho zbaven. O roucho jeho rozdělili se vojini, Matku svou odevzdal sv. Janu a nám, hrob poskytl mu věrný přítel. Syn člověka neměl, kam by hlavy polcžil. Tak dal nám příklad, abychom nezřízeně nemilovali statků pozemských. Tak skutečně mezi upřímnými křesťany porazil modlu pohanského světa. A jestliže lid opět klaní se zlatému teleti, dlužno porážeti ji zase slovem a příkladem božského Spasitele.

Ó Pane Ježíši, buď nám učitelem v milování statků vezdejších, jakož jsi nám v něm jasným příkladem, abychom neupadli v hříchy, který jsi s rozhořčením nazval modloslužebností.

Chci mluvit o tom, co je lakota, jaké hříchy přivádí a jak důležitě, varovati se jí. Chudý Spasiteli, žehnej pobožnosti naší!

P o j e d n á n í.

1. Co je lakomství? Sv. Tomáš Akv. praví: lakota jest nezřízená touha bohatství, nebo vůbec nezřízená touha časných dober. Tato touha stává se nezřízenou, když vůlí nebo skutkem porušuje řád, který Bůh ustanovil.

Který jest tento řád? Jest hlavně dvojitý, týká se jednak posledního cíle, jednak ostatních lidí.

Všecko, co na světě jest, stvořil Bůh pro nás. Všecky kovy, byliny, ptáci, zvířata, síly přírodní, vše má sloužiti nám, aby udržovalo a zpříjemňovalo vezdejší náš život. Chvalte Hospodina, nebo dobrý jest, volá tak často korunovaný pěvec ve svých žalmích. Avšak to není poslední a nejvyšší cíl, jež stvořené věci mají. Jejich cílem posledním je, aby člověk z nich poznal Boha, milostivého Pána svého, jeho vznešenost, dobrotu, krásu, a aby mu tak

dopomáhaly k spasení. Sám Spasitel užíval obrazů z přírody ke svým kázáním, vody ke křtu, chleba k nejsvětější Svátosti. Kdo tento řád porušuje, kdo v majetku vidí hlavní cíl pozemského snažení, kdo neuvádí snahu po statcích v řádný t. j. podřízený poměr se snahou po cíli posledním, hřeší nezřízenou touhou po bohatství, hřeší lakomstvím. Hledejte nejprve království božího a jeho spravedlnost. Mat. 6, 33.

A jeho spravedlnost. Slova ta ukazují na druhou stránku řádu od Boha stanoveného, jenž se týká ostatních lidí.

Všichni lidé mají právo na svět, který nám Bůh dal a nikdo nemůže býti vyloučen z práva na statky, které nám skýtá. Avšak každý má právo jen na tolik majetku, kolik si ho poctivým, spravedlivým, řádným a právním způsobem zjednal a osvojil. Může se práva na majetek dobrovolně vzdáti, domnívá-li se, že takovým způsobem bezpečněji dojde cíle vyššího, nebo nižší je vyššímu podřízeno. Může býti, děje-li se to spravedlivě a právně, majetku i zbaven. Avšak nikdo nesmí jiného nespravedlivě v majetku poškozovati, jemu v nabývání statků vezdejších nespravedlivé překážky klásti, nebo každý jiný má totéž právo jako on sám. Činí-li tak z touhy, aby sám měl více, porušuje řád Bohem daný a hřeší lakomstvím. I stát, který by podporoval průmysl, jenž nespravedlivě hromadí bohatství v rukou jedněch a jiné ochuzuje, který jeden stav, jeden národ proti jiným nespravedlivě protežuje, porušuje tento řád a hřeší, ovšem více jinými hříchy nežli lakomstvím.

Lakota vznikla z hříchu dědičného. Nebýti ho, byly by poměry majetkové zcela jiné, nebo nebylo by nepříznivé touhy po statcích časných. Hřích dědičný, jenž rozvázal pouto, jímž vášně byly spoutány, i lakotě otevřel dráhu do srdcí lidských. Nebýti ho, nikdy by lidé nestavěli cíl časný na př. užívání statků pozemských nezřízeně nad cíl věčný, a nikdy by jiných nepoškozovali. Poněvadž prvním hříchem byla pýcha, má lakota vlastní původ svůj v pýše. Nezřízenost ve správě věcí časných jest pro nás velikým ponížením a zahanbením a zlem; hle trest za pýchu!

Křesťané, představte si svět bez boje o majetek. Věru, kus ráje ihned by se k nám vrátilo. Nebylo by chudoby, nebylo by horečného nadprůmyslu. Jsou kraje, kde lidé žijí prostě a šťastně v poměrech patriarchálních; neznají bohatství, ale neznají také bídy. To nazývá moderní svět zpátečnictvím. Jsou kraje přebohaté průmyslem, neveliká města s desíti a více millionáři, služby s pěkným výdělkem. Ale vedle toho hrozná mravní bída, úžasná chudoba, četné smrti hladem, steré zločiny. Tomu říkají sociální pokrok. Dejme tomu, že je to pokrok! Než potom základ, na němž stojí, je lakota, nezřízená touha po bohatství lidí silných, chytrých, bezohledných, nelidských.

Smějí se rolníku, který klidnou prací vydělává si skromný chléb sloužce při tom poctivě Bohu a svým spoluobčanům, že je zpátečnický, že neužívá moderních prostředků k zvelebení půdy a pod. Nechci se zastávati žádné lenivosti a nepokrokovosti, přece

se mi však zdá, že v takovém rolníku je víc lidského a křesťanského, nežli v americkém millionáři, o němž čtu, že ráno ve 4 h. vstává, že mezi tím, co sluha jej myje a obléká, čte nebo dává si čísti noviny, že vyliv do sebe rychle koflík grogu letí v horečném spěchu do kanceláře, z kanceláře na bursu, že v poledne, přichvátav všecek vzrušen domů, přijímá jednou rukou polévku, druhou podpisuje listiny, že mezi tím, co sluha podává mu na vidličce maso do úst, čte dopisy a přehlíží směnky, že hned zase letí po obchodech a bankách až do večera, že když konečně uléhá ztrmácen na lůžku přijímá ještě zprávy svého účetního a správce. V 35. roku má žaludečního raka, v 40. pleš, v 45 je starcem, v 50. umírá — snad s myšlenkou — místo na věčnost — na bursu. To je moderní lakota, modloslužebnost, jak ji nazval apoštol. Mnohý je bohatý, dí přísloví, Př. 13. 7., ježto nic nemá. Chudákem byl řečený millionář a politováníhodným. Jak chud na statky duchovní předstoupil asi před trůn boží! Jak mnohý chudák na statky vezdejší přšel tam bohatší než takový millionář! To není pravý pokrok. Nechci vás přemlouvati, abyste pohrdali statky vezdejšími. Ne, nebo dávají neodvislost, sílu a moc. Avšak varovati musím před nezřízenou po nich touhou, jež zapomíná na poslední cíl a práva slabšího nohama šlape.

Než vizme již, jakými způsoby lakotou se hřešívá.

2. Z lakoty pravidelně jedná, kdo hřeší proti příkázání: nepokradeš. Krádeže z opravdové nouze nejsou příliš časté; také nebývají veliké. Že dnes tak úžasně se krade, že se krade tolik v třídách vyšších, toho příčinou je touha po penězích na ukojení rozmařilého života. Divadla, zábavy, výlety, sporty, lázně, přepych, požívacost — můj Bože, kde na ně vzítí a nekrástí! Paní mnohých francouzských ministrů a poslanců chodí v úborech, z nichž jeden stojí 10 tisíc franků a více. Ostatní život tomu odpovídá. Kdo by se tedy divil, že miliarda, již z uloupeného církevního jmění slíbili dělnictvu, zmizela. Lakota byla hlavním popudem k tomuto zločinu. Na Rusi při válce s Japonci zmizely celé vlaky zboží nebo poslány byly jen na papíře, o millionových podvodech jiných ani nemluvě. Lakota byla původkyní těchto činů v době, kdy vlast nalézala se v největším nebezpečí. Vzpomeňte na úpadky založen u nás, jimiž tisíce byly ožebračeny; nezřízená touha po penězích k rozkošnickému životu učinila z úředníků podvodníky a zloděje. A co všude úpadků, úplatnosti, nesolidností! Jako pohádka se čte, že v době Karlově mohlo dítě se zlatou korunou na hlavě projít českým královstvím. Dnes není jista v pokladně při policejní dohlídce.

Krádež náleží svým zevním skutkem více mezi hříchy proti spravedlnosti. Lakotou na ní jest vnitřní nezřízená touha po majetku, která k ní vede. Proto Bůh dal vedle sedmého také desáté příkázání: nepožádáš statku bližního. Kdybychom mohli nahlédnouti do duše zlodějů, podvodníků a podobných lidí, viděli bychom oheň žádosti pláti a démona lakoty bouřiti, že bychom se s odporem odvrátili. V pařížském Louvru byl vystaven obraz

lichváře, který s bezohlednou tvrdostí zničil steré rodiny. Celá Paříž chodila se na obraz dívat, nebo měl rysy pověstného milionáře, orličí nos, oko jestřábí, ústa jedovatá. Lačnost srdce i obličej vtiskla ohyzdný ráz. Jak vypadala asi jeho duše před očima božíma a andělskýma? V ní ďábel měl věru svůj trůn. Jednou přišla před obraz chudě oblečená žena, jejíž vzezření svědčilo, že zažila dříve lepších dnů. Když uzřela tvář, uchvátla ji zběsilá bolest. Hrozné kletby lily se z jejích úst na hlavu lichvářovu, že lidé trnuli. Byla odvedena, snad i odsouzena, ale oprávněnost jejího rozhořčení cítil každý. Před takovými zjevy voláme bezděky: Bože, chraň nás vášně! Tu chápeme, že Jidáš byl s to prodati a políbením zraditi dobrého Mistra. Na břehu Severního moře stojí nádherná villa mnohonásobného milionáře. Svého bohatství dobyl si obchodem otroky a děvčaty. Že ve východních Čechách prodávají rodiče své děti, hlavně dcery harfenistům, že Slováci je přenechávají spolku Femka, který pak je vychová na kované Maďary, že bývají děti zmrzačovány, aby se staly výhodným nástrojem žebroty, že lidé prodávají svá těla, svou čest, své síly k věcem hanebným: jedna z hlavních příčin je lakota. Věru, pravdu má apoštol, když dí, že jest modloslužebnost.

Jiným způsobem hřeší lakotou, kdo je přes míru šetrný. Šetrnost jest krásná ctnost, již nelze dost a dost doporučeti. Bez šetrnosti nikdo poctivě nedospěje k zámožnosti, nestane se požehnáním pro rodinu, obec a národ. Ale tato šetrnost nesmí býti lakotou. Dobře zřízená láska k sobě a jiným žádá, abychom si dopřáli čeho k rozvoji těla a duše třeba, přiměřeně svému stavu žijíce. Žádá, aby rodiče poskytli dítkám vše to, co jsou s to, aby prospívaly ve zdraví těla a duše a zabezpečily si budoucnost. Žádá, abychom dávali almužnu dle možnosti své, přispívali na potřeby církevní, obecní, národní, a to nejen dle přísné spravedlnosti, ale někdy také ze štědrosti, která lásce je vlastní. Nejsme absolutními pány majetku pozemského, nýbrž jsme před Bohem oprávnění správcové. Bude nám skládati před ním účty, jak jsme se statky, které nám světil, hospodařili. Hřeší skrblik, který lakotou veden šetří tak, že ubližuje sobě, rodině, nikomu neprospívá, pohoršení dává. Nejdříve škodí před Bohem sám sobě, jelikož statky svými nic si pro věčnost nevyzíská, zapomíná na slovo Páně, číňte si přátele z mamony. Při neštěstí v Messině dal sv. Otec z almužen, které křesťané mu dávají na řízení církve, million lir, jež nyní ovšem na sobě a církevních věcích ušetřiti musí. Jeden z největších millionářů, který sám pro sebe má ročně mnohokrát větší příjmy, dal něco přes 20 tisíc korun; dává se za to ještě židovskými listy do nebe vychvalovati. Člověk vážný a věřící myslí si: a kdyby celý svět byl tvůj, jsi nízkou duší, lakotným sobcem.

Jiný způsob hříšné lakoty jest přemrštěná úzkostlivost, starost a bázeň o majetek a život. Pán Ježíš ji káral, Mat 6, 26., právě k lidu, aby se nestaral tak úzkostlivě o to, co bude zítra

jísti a čím se odívati. Taková bázeň sama sebe mučí. Třeba mít důvěru v Boha. Týž způsob lakoty projevuje ten, kdo v každém věří hned nepřítele, zloděje, podvodníka. Dnes ovšem opatrnosti nezbyvá, ale to už je osud lidí čestných a velkodušných, že bývají někdy přelstěni. V povážlivém úpadku je společnost, ve které platí už jen: z ručky do ručky. Tato úzkostlivost stupňuje se v hamižnost, když počítá každé zrnko kávy, každou lať v plotě, každý haléf žebračku, když nikomu nic nepřeje a bez závesti nemůže se na cizí statek ani podívat. To je lichvářská duše v malém. Taková šetrnost nikdy nestane se zámožnou, nebo nemá poženání, příliš se bojí o každý krejcar, než aby s ním něco začala, a když i zbohatne, neužije toho. Mějme důvěru v Boha, je naším Otcem a neopustí nás.

Jiný způsob lakoty záleží v tom, že se člověk dá vésti jediň a hlavně ziskem, zapomínaje na cíle vyšší a požadavky stavu. Jinak zajisté sluší co do peněz jednati knězi, jinak důstojníku, jinak šlechtici, nežli řemeslníku, obchodníku, bursovníku; ale žádný nemá zapomínati, že zisk není posledním cílem člověka. Kněz nebude hráti na burse, šlechtic nebude smlouvati, upřímný národovec nebude pro krejcar podporovati nepřátelský průmysl. Naše práce má býti mravná, má míti i vyšší motivy nežli je zisk. Zatláčila-li uherská mouka český průmysl mlynářský, jest tím vinna nerozumná lakotnost nebo ješitnost našich hospodyn; krejcar ušetřily a národ o milliony ochudily a seslabily.

Zpytujeme se, nevládne-li v nás některý způsob lakoty. Ať svět dnes se plazí před zlatým teletem, my chceme zůstat lidmi čestnými a ušlechtilými.

3. Kořen všeho zlého jest žádostivost, praví sv. Pavel, I, Tim. 6, 10. Vizme hříchy, které plodí lačnost zlata.

Její nerozlučnou společnicí je lež. Lakotáři jest lháti na potkání. Ať prodává neb kupuje, ať vypůjčuje nebo půjčuje, vždy jest mu lháti. Přelhává sebe, soud, spoluobčany, rodinu, celý jeho život je často samá lež. Má-li přes to čestné jméno, má je proto, že se dovede dostatečně přetvařovati. Lživí rtové jsou však před Bohem ohavností. Lživý národ je národ cikánský.

Lakota vede k podvodu a nepoctivosti, u malých v malém, u velkých ve velkém. Kdo miluje zlato, nezůstane bez hříchu, dí Písmo. Sir. 31, 5. Ophni a Phinees, Nabal, Giezi, Ananiáš a Saphira jsou nepatrnými toho příklady proti hrozným podvodům moderní doby. I sbírky pro chudinu, pohořelé, sirotky zpronevěřuje lakotné srdce, o podvodech při dodávkách ani nemluvě. Nejedna b tva prohrána, poněvadž vojevůdcové byli podplaceni, ne jeden sněm učinil z téže příčiny hanebné zákony.

Lakota vede nezřídka k falešné přísaze. Není divu. Lakotář klaní se zlaté modle, i nebojí se pravého Boha.

Lakota zatvrzuje srdce. Lakotář je pravidelně tyranem ženy, dětí, podrízených, dělníků. Pohanští otroci s vypáleným znamením na čele, nevolníci a robotníci minulých věků, dělníci a dělnice

v mnohých závodech jsou živými důkazy, jak lakota dovede potlačit city lidskosti.

Hrozné druhdy bylo drancování vojnů dobytého města; ještě hroznější jest řádění lidských hyen v dobách zmatků na př. při zemětřesení v Messině. Lakota jest ten ďábel, který až do toho stupně lidi odlidšťuje.

Dále uvádím jako dítky lakoty už jen boje, hádky, spory, soudy, rozbroje, nepřátelství. Proč se lidé nejvíc soudí? Pro mamon. Proč vychází tolik hanebných časopisů a knih? Pro mamon. Proč vyhánění byli řeholníci a řeholnice ve Francii? Pro mamon. Proč 300.000 mladých lidí vykrvácelo v Mandžurii? Pro mamon. Proč v Monaku pověstnou hazardní hernou ročně tolik lidí hyne sebevraždou? Pro mamon. Proč soudí se dědici? Pro mamon. Proč v mnohých případech takové boje o mandát? Hlavně pro mamon. Zlaté tele je dosud modlou a národové s židy o závod tančí kolem něho. Lakota jest modloslužebnost. Věru, výborně jsi ji charakterisoval, apoštole!

4. Ale snad dává lakota nesmírné štěstí? Můj Bože! Což je šťasten ten skrbík, který sobě, ženě, dětem sotva najísti dopřeje? Je šťasten lichvář, který uléhá na dukáty, na nichž lpí krvavý pot, slzy a krev ulačovaných? Je šťasten millionář, který pro horečnou činnost trpí nervosou, nebo dlouhou chvílí zmírá, nebo zhnusuje si už i nejrafinovanější rozkoš z přesycení? Je šťasten snažílek, který dodělat se sice jmění, ale který, dívá-li se zpět, vidí život plný lži, podlízavosti, bezcharakternosti, boucharonství, kejklářství a licoměrnictví? Je šťasten při pomýšlení, že umře a všecko zde zanechati musí? Ať se šatí v hedvábní, jí jako bohatec z evangelia, ať se mu klaní každý číšník a lokaj, ba celý národ: z duše své obrazy svých skutků nezahladí. Sv. otcové nazývají proto lakotu katem sebe sama, jinde porovnávají ji s vozem, do něhož lakotář je zapřažen a jež ďábel řídí.

Ale kdyby i ve svědomí se zatvrdil, že by klidně a spokojeně žil, jest tu ještě Bůh. Lakota zaslepuje pro věci nebeské a činí srdce uzavřené pro milost boží, ba i pro lítost. A tak místo milosrdenství musí Bůh sáhnouti k spravedlnosti. Otevřme sv. Písmo. Achan vzal něco z věcí v Jerichu z lakoty. Za trest poražení jsou Israelští. Josue dal všecky jeho věci spáliti, jej pak ukamenovati. Jos. 7, 25. Že jsi zkormoutil nás, pravil k němu, zkormoutí tebe Hospodin. Nabal z lakoty odepřel almužny Davidovi. Za trest zkamenělo srdce jeho a umřel. I, Král. 25, 10. Bezbožná Jezabel, urvavši vinici Nabothovu, svržena je z okna a od psů sežána. 3. Král. 21, 4. Giezi z lakoty žádal proti vůli svého pána dary od Naamana za jeho uzdravení. Dary dostal, ale s nimi také Naamanovo malomocenství. 4. Král 5, 23. Ananiáš a Saphira podrželi si z lakoty část peněz za pole a smrtí potrestáni jsou za lež svou. Skut. 5, 5 Jidáš nabyt třicet stříbrných, ale požehnání mu nepřinesly. Bohatec pro lakotu a rozmařilost trápil se v pekle. Dante ve své bázni trestá lakotu takto: lakotáři vrážejí na sebe s pustým láním, lichváři sedí v žhavém písku,

různí šibalové jsou ďábly bičováni, pokrytci jsou oblečeni v těžké olověné kápě, zloději jsou v hadí sluji, penězokazi raněni jsou malomocenstvím, zrádci vězí v ledu. To všechno je ovšem fantasie, ale není bez podkladu.

* *

Vážení křesťané! Ukázal jsem vám, co je lakomství, jak se jeví, k jakým hříchům vede a jak dlužno se ho varovati. Opak lakoty jest láska k chudobě. Má tři stupně. První záleží v tom, aby člověk nelpěl přespříliš na statcích vezdejších. Chudý, který tento stupeň lásky k chudobě má, není nešťasten, nehořekuje, ne-reptá, nebouří. Utěší se tím, že i Spasitel a Panna Maria byli chudobni, že jsou ještě vyšší statky nežli zlato, že chudobou může si zasloužiti velikou slávu nebeskou. Bohatý pak žije i při svém bohatství prostě bez marnivé nádhernosti a pýchy. Druhý stupeň chudoby má člověk, jenž rád dává pro čest boží, obecné dobro, ulehčení bídy. Řídí se slovy sv. Písma: Buďte milosrdní, jakož i Otec váš milosrdný jest. Dávejte a bude vám dáno, míru dobrou a natlačenou a natřesenou a osutou. A tou zajisté měrou, kterouž měřiti budete, bude vám zase odměřeno. Luk. 6, 36. Kolik ty dáš lidu lásky, tolik štěstí dá ti Bůh, dí pěkná průpovídka. V chudých klášteřích řídí se pravidlem: když začíná nouze, dej almužnu a Bůh vzbudí dobrodince. Osvědčuje se. Třetí stupeň chudoby má, kdo pro Boha vše opustí. Má odplatu v nebi, řekl Kristus, a seděti bude v slávě na stolici a souditi národy. Mat. 19, 29. Tento stupeň není pro každého.

Křesťané, první dva stupně hledme si osvojiti a lakota nezachvátí nikdy srdce naše. Život náš bude sice prostší, ale bude šťastnější. A v nebi uvítá nás Spasitel jako své přátele, kteří podobali se mu na zemi prostotou, dobrotou, velkodušností a kteří v nebi podobati se mu budou radostí a slávou. Amen.

Smilstvo.

Vystřihej se pilně, synu můj, všelikého
smilstva. Tob. 4, 13.

Smilstvo jest onen strašlivý hřích, před kterým měl Spasitel takovou ošklivost, že žádal, aby mezi křesťany nebyl ani jmenován. 1. Kor. 9, 13. Nedivte se. V nebi stvořil k službě své čisté duchy; v ráji stvořil člověka s takovou vládou nad tělem, že v něm nic nezřízeného nevznikalo a stud byl neznámou věcí; za Matku při svém vtělení zvolil si přecistou Pannu, kterou i zůstala; za pěstouna vzal si Josefa, jež obdařil panickou čistotou; nevinného sv. Jana učinil svým miláčkem, z Magdaleny, jejíhož bratra Lazara navštěvoval, učinil světici. Tento duch Ježíšův přešel na křesťany. Čistota mravů byla známkou, které na nich pohané

se podívali, nechápajíce jí. I nebylo třeba řečeného hříchu až na řídce výjimky mezi prvními křesťany ani jmenovati.

Vážení křesťané! Panují takové poměry mezi křesťany ještě dnes? Ach, dnes musí v církvi trpět bytí i takový, kterého prvotní církev by nesnesla ani den. Proto dnes dlužno mluviti o věci, o níž ovšem lépe by bylo pomlčeti. Avšak nelze; dnes mlčení bylo by hříchem. Hrozný proud smilstva jako rozvodněná řeka, jako láva, jako záplava se šíří ničíc rodiny, kraje, pokolení, národy. Běda! Běda! bylo prý slyšeti žalostný hlas před zemětřesením, jež zničilo celé město, proslavivší se nestoudností. Běda! Běda! chtěl bych volati, procházejte zemí jako prorok pomsty boží, nebo nad všechno pomyšlení rozmnožila se v ní nemravnost a chlípnost.

Od té doby, copud pohlavní následkem dědičného hříchu vymkl se otěží rozumu, nebyla země sice nikdy bez tohoto hříchu, ale kdy byl tak svoboděn, netrestán, hýčkán, placen a veleben? Od dob pohanských mimo doby revoluce nikdy. Domy nestoudnosti byly mezi křesťany neznámy, a kde byly, pokládány jsou za hanebné zlo. Dnes nalézáme je i na venkově, dnes jsou chráněny jako nutné, dnes jsou závody skoro jako jiné. Hnusné nemoce tak se rozmohly, že vyjma dobu reformace v Němcích nebylo nikdy nic podobného slyšáno. Jich statistika je úžasná. Nemravná literatura a umění div nepřevládají. Spisy toho druhu mají odbyt na miliony. A nepříší je toliko lidé obskurní, kteří nemajíce nadání drzou nestoudností chtějí obrátiti na sebe pozornost a učiniti dobrý kšeft, ne, dnes pornografickými plody poskvřňují svá jména básníci a spisovatelé prvního řádu. Nižší druh divadel, šantány, cirkusy, variéty tvoří v rouše lehkého umění školu lehkomyšlnosti, jež vede k nemravnosti. Přidejte k tomu kuplířství, tajnou prostituci soukromou, různé vinárny, nevázaný život na vyšších školách, dupárny a noční toulky, nekázeň v rodinách, ba v celých obcích a národech, a já se tážím: o tomto zlu nemá kazatel mluviti? Dnes, kdy každá výkladní skříň láká nahotinami, chtějí fariseové vytýkati kazateli, že pohoršuje, mluvě o smilstvu? Věru, kdyby nepozvedl hlasu proti této zkáze časné a věčné, zasloužil by výtku, že je jako pes, který neštěká, když zloděj se blíží, zloděj statků nejvzácnějších, čistoty a zdraví těla a duše — k tomu přidejte říši zlých myšlenek, citů a tajných skutků, jež nevidí leč Bůh, zdaliž není třeba varovati před nimi?

O třetím hlavním hříchu tedy chci mluviti. Ať na mne za to padnou nepřátelé církve, ty, Pane Ježíši, víš, že jen láska k Bohu a lidu mne vede, mluvím-li o hříchu, který tolik lidí hubí, tolik rodin ničí, tolik národů ponižuje a vymazává s povrchu země. Posiluj mne, Duše sv., abych mluvil neohroženě, mocným slovem hřměl: vystříhej se, synu můj, všelikého smilstva. Maria, Panno přečistá, vlej ošklivost před tímto hříchem do srdcí mých posluchačů.

P o j e d n á n í.

1. Co jest smilstvo? Jest nezřízená žádost tělesné rozkoše.

Důležité jest tu opět slovo nezřízená. Kdy je nezřízená? Vždycky, když odporuje řádu od Boha ustanovenému. Lze též říci: tehdy, když vírou osvícenému rozumu se protiví. Pud pohlavní jest od Boha do veškeré přírody vložen, aby každý druh měl potomstvo a se množil; není tedy o sobě ničím zlým nebo hříšným. Rosttež a množte se a naplňte zemi, řekl Bůh 1. Moj. 1, 28. k prarodičům, kdy nebylo v nich ještě hříchu. Pud pohlavní řízen je u živočichů nezměnitelnými fysickými zákony, i nelze, aby u nich se zvrhl. U prarodičů před hříchem byl tak pod vládou rozumu, že všeliká nezřízenost smyslná byla nemožná, jako nemožná je tam, kde fysické zákony kladou jí meze. Hříchem dědičným tato harmonie mezi tělem a duchem porušena. Odtud boj mezi nimi, odtud povzdech apoštola: vidím jiný zákon v údech svých, kterýž odporuje zákonu mysli mé. Řím. 7, 23. Než člověk povinen jest se starati, aby duch nad tělem a nikoliv tělo nad duchem panovalo. Člověk jest bytostí mravní, rozumem a svobodnou vůlí obdařenou; jako celý jeho život a všechny jeho skutky, má řídití rozum a vůle, tak řídití mají i pud pohlavní. Jako zodpověden je před Bohem za porušení a zneužití jiných svých schopností a vloh, na př. chuti, tak zodpověden je za neovládání smyslnosti. Jestliže někde se ukazuje vzdělanost, kulturnost, ušlechtilost, mravní vysokost člověka, ukazuje se v tom, že dovede svou smyslnost dle řádu božího a přirozeného ovládati. Nazývati člověka nebo národ ušlechtilé kulturním, jenž je otrokem smyslnosti, jest nepravdou a zatemněním pojmů. Když Řekové začali v umění a slovesnosti pěstovati tělesnost, přestali býti ušlechtilé kulturním národem. Není kulturním salonem, byť se tam scházeli první duchové národa, kde smyslnost je hýčkaným hostem, nebo tam tělo vládne proti duchu. Kulturní vznešenost člověka a národa nejvýrazněji se určuje náhledy, které má o životě pohlavním, a způsobem, jak je uskutečňuje. Proto Turci stojí v kultuře tak nízko.

Rozum tedy dává pravidla, jimiž dlužno u věci té se řídití. Pohané neměli tu ušlechtilých zásad. Opustili jednoho Boha a klaněli se modlám. Když v takové jasné věci pobloudili, nedivte se, že tím více pobloudili v zásadách mravního života. Zatemněno jest nemoudré srdce jejich, dí apoštol, Řím. 1, 21. Že zavrhli Boha, a klaněli se modlám, vydal je Bůh v žádost srdce jejich, v nečistotu, tak že těla svá na sobě samých hanobili, Řím 1, 24, praví dále. Skrze Ježíše Krista přišel Bůh lidstvu na pomoc. Svým učěním a svým příkladem osvětlil Spasitel rozum náš tak, že zase zřetelně poznáváme, co v pudu pohlavním je hříšno a co ne; mimo to církev jeho je nám v tom neomylnou učitelkou. Zjednal nám i milost, která, užíváme-li jí řádně, nám pomáhá, abychom smilstvo dovedli ovládati. Kde jasné poznání Boha se ztrácí, jako druhdy u pohanů, kde bázeň před ním hyne, kde úcta před zákonem Krista mizí, kde svátosti ze nepřijímají, tam klesá člověk,

rodina, kraj, národ zpět do zkaženosti, v které byli pohané, klesá do bludných zásad o čistotě, o manželství, o žití pohlavním vůbec. A opět potom dějí se hříchy, které nejsou jen proti řádu křesťanskému, nýbrž i proti přirozenosti a zdravému rozumu. Křesťanský řád určuje hranici dovoleného a nedovoleného přibližně a celkově asi takto: u lidí svobodných každá dobrovolná tělesnost jest hříšna, v manželství hříšno je vše, co úmyslně zabráňuje rozmnožení rodiny nebo nižádným způsobem k tomu nesměňuje. Tato pravidla dává vírou osvěcený rozum, vírou pochopený zákon přírodní, trvalý zdar společnosti, důstojnost lidská.

2. Vizme nyní způsoby, jimiž smyslnost se jeví. Uvedu tři, myšlenky, smysly, skutky.

Hříšné myšlenky a žádosti mnozí nepokládají za nic zlého. Klamou se. Spasitel řekl: kdož pohleděl na cizí ženu ku požádání jí, cizoložil s ní v srdci svém, Mat. 5, 28. Žádá-li si někdo opravdově něčeho nečistého, má-li v tom zálibení, kochá-li se v tom, přeje-li si příležitosti, aby to vykonati mohl, hřeší svými myšlenkami a žádostmi. Zevní skutek už k tomu mnoho nepřidává. nebo zloba hříchu není v ruce nebo noze, ale v srdci, ve vůli. Točí-li se kolo v stroji nebo netočí, na tom kolo nemá ani zásluhy ani viny; všecka činnost jde z hybné síly, jež je žene. V stroji našeho těla veškerá zodpovědná síla jest v rozumu a hlavně ve vůli. Tělo jest jen fysickým vykonavatelem toho, co v nitru, v duši se zrodilo.

Avšak mnohý se snad zkormoutí nad touto pravdou myslí si: kdo je potom prost tohoto hříchu? Kde jest člověk, vyjma dítko, který by neměl zlých myšlenek? Nenaříkej, odpovídám mu; každá myšlenka a každý pocit není hříchem; také není hned známkou zkažené povahy. Pud pohlavní jest v člověku a v každém svým časem se ozve.

Žijeme ve světě, kde při vši opatrnosti leccos neslušného vidíme a slyšíme. Proto zlé myšlenky a city mohou býti zcela přirozené, mohou býti pokušením ďábla nebo světa. Nejsou samy o sobě zlé, zvláště nedali-li jsme k nim dobrovolně podnětu. A kdyby se v mysli křížovaly jako blesky za bouře, kdyby tělo pod jich vlivem se rozčilovalo až k žáru, nic není v nich dosud zlého. Nanejvýše napomínají: buď opatrným na své smysly. Dosud jsi bez viny. Avšak jsi v nebezpečí. V tom okamžiku, kdy si uvědomíš, co se v tobě děje, začne tvá zodpovědnost, vina nebo zásluha. Uvědomělá vůle buď nad zlými myšlenkami se rmoutí a je zapuditi hledí, anebo si v nich oblibuje, je rozprádá, v nich se kochá. V prvním případě nemá viny, nýbrž naopak zásluhu. Voláš Boha za pomoc, odvracuješ mysl jinam, učiníš rychle malý kající skutek. Pokušení odejde, ty jsi v něm zvítězil, ty jsi se osvědčil silný v ctnosti.

V druhém případě máš ovšem hřích, někdy lehký, někdy smrtelný, dle míry, s jakou sebevědomě jsi souhlasil. Bůh nenávidí srdce, které chová myšlení zlá, dí Písmo, Přís. 6, 18. Mnohý chová se k podobným myšlenkám lhostějně; neschvaluje jich sice,

ale také proti nim nebojuje. Snad nehřeší, ale také neosvědčuje čistoty; také není beznebezpečí hříchu. Vystříbej se, synu můj, všelikého smilství, řekl Tobiáš k synu svému. Nejmilejší, píše sv. Petr, prosím vás, abyste se zdržovali od tělesných žádostí, 1. Petr 2, 11.

Bojovati za čistotu myšlenek a citů, a chrániti si ji, jest čistota andělská, jest nejvyšší stupeň čistoty; o ní praví Písmo sv.: kdo miluje čistotu srdce, pro milost rtů svých bude míti přítele krále. Přisl. 22, 11. Památka jeho zůstane nesmrtelná u Boha a u lidí. Moud. 3, 13.

Druhý způsob hříchu proti čistotě děje se zevními smysly. Tu jest oko, okno duše. Bude-li oko tvé nešlechtné, všechno tělo tvé bude tmavé, dle Písma. Mat. 6, 23. Job učinil smlouvy s očima svýma, aby mu nepřišla zlá myšlenka. Job 31, 1. Všetečné pohledy smyslné na hanebné věci, zrak chtivě šat pronikající, oko na nahotinách se pasoucí, jsou hříšné a k hříchu vedou zvláště u osob mladých a vznětlivých. Tak hřešili starci, dívající se na Susannu, tak David sveden byl k cizoložství a vraždě, tak začalo tisíce jiných cestu k mravní zpustlosti nebo aspoň k otrlosti a ztrátě jemného studu. Mne takové pohledy nevzrušují, řekne někdo. Nuž, známkou stydlivosti tato lhostejnost není.

Tu jest sluch. Se zalíbením posloucháš kluzká vypravování, dvojsmyslné žerty, skandální historky, smyslnou hudbu, a hřešíš nejen teď, ale do nitra svého přijímáš nečistotu, která v nestřeženém okamžiku se ti zase vybaví. Pronášáš-li takové věci sám, jiné pohoršuješ a nevinným srdcím pomáháš snad k mravní zkáze. Proč nevstoupíš do vnitř, tázal se dle legendy poustevník ďábla, jenž stál před domem, odkud zavzníval bujný smích společnosti? Tam bys mohl loviti duše! Není mi toho třeba, usmál se ďábel, mám tam dobré pomahače: nestydaté rty. Běda tomu, skrze koho pohoršení pochází, varoval Spasitel. Běda, pohorší-li maličkých! Zasluguje, aby s kamenem na hrdle hozen byl do hlubokosti mořské.

Že i chutí, vůní a hmatem lze smyslně hřešiti, vědí zkušené svůdcové a svůdkyně dobře. Divné jsou cestičky, jimiž ďábel duše lapá. Zhřeším s tebou, řekl sv. Efrem k ženě, která očima, posunky, slovy, omamující vůní ho sváděla; ale na náměstí. A když se zalekla, zvolal: před lidmi, bídnicí, se stydíš, ale před vševědoucím okem božím, před anděly a svatými se nebojíš?

Dokonané skutky zevní jest třetí způsob nečistého hříchu. Vnitřní zlobě přidávají jen tolik, že spojeny jsou s cizím hříchem, porušením práv jiných, zničením existencí a p. Tu jest hřích sebeprznění, ježž, stane-li se vášní, nevyléčí ani sňatek, ani nemoc, ani hanba, ani zkáza těla a duše. Ó, rodičové, bděte a bystrým zrakem opatrujte dítky své, aby zlý člověk vám je nesvedl. A pozorujete-li něco, nechť falešný stud vám nebrání, zachrániti dítko, dokud je čas. Sem patří hřích manželů, kteří vědomě a zúmyslně zamezují početí.

Jiný skutek smilstva jest hřích s osobou svobodnou, ale už porušenou, jiný cizoložství s provdanou, jiný krvesmilstvo s příbuznou, jiný zhanobení panny, jiný svatokrádežné poskvrnění osoby duchovní nebo řeholní, jiný hřích sodomský mezi osobami téhož pohlaví, jiný bestiálnost, zvířecnost, jež u pastýřů se přihází.

Jaká to úžasná bída! Kdo je sečte, ty myšlenky, slova, city, dotyky, které vzešly ze zkaženého nitra lidského! Co tu nízkosti, co nestydatosti, co hniloby, co špatnosti! Ó Spasiteli lidstva, my se nedivíme, že v zahradě Gethsemanské hrůzou jsi se třásl a krvavý pot ronil, že v bezútěšnosti jsi volal, klesaje na zemi: otče, možno-li, nechť odejde tento kalich ode mne. Ty nejčistší, tyto spousty jsi viděl a za ně zadost učiniti měl! Proto jsi trpěl na očích, ústech, hmatu, na rukou a nohou, proto na celém těle byl jsi zbičován, proto na kříži nah visel jsi v tříhodinových mukách všem na odiv! Ó Ježíši, snad i my jsme byli tvými mučiteli. Obmej nás sv. krví svou a naplň ošklivostí před ohavným hříchem tímto.

3. Abychom se od něho odstrašili, pohlédněme na přesmutné následky.

Sv. Pavel trpěl tělesnými pokušeními, nebo píše: Dán jest mi osten těla mého, anděl Satanův, aby mne zášijkoval. 2 Kor. 12, 8. Třikrát prosil, aby Bůh jej odňal, ale marně. Sv. Pavlu byla pokušení pramenem zásluh a pokory, nebo nikdy k nim nesvolil. Ale běda tomu, kdo se jim poddá. Mají vábnou tvář, ale jsou hrozným tyranem. Proč chřadne onen jinoch, proč není s to ani se modlití, ani studovati? Proč dívka tak slibně rozkvétající vadne? Tajné hříchy jako červ užirají kořeny jich mladého žití. Proč mezi manžely láska změnila se v odpor a opovržení, proč umírá jim téměř každé dítě hned po porodu? Strašná syfilis prozradila hříchy mladosti. Hrozná nemoc! V Čechách panoval kdysi mor, o němž dějiny vypravují věci až báječné. Je obrazem nemoci, jež vylidňuje kraje a v nečestný hrob klátí celé národy. V době reformace, vypravuje Janssen, vymřely celé vesnice a města chlípnou nemocí. Kdo sečte nemocné, kteří ročně v nemocnicích se léčí na hnusné nemoce, kdo sebevraždy, páchané pro nezhojitelnou chorobu nebo z bázně před hanbou? Jaký to pohled na muže a ženy v jistých lázních, kteří před nedávnem ještě silou kvetli, a nyní jako lazarové odpykávají v bolestech zkázu zdraví a štěstí, hříchem zaviněnou. Věru hrozně zášijkuje je osten Satanův!

Co bolu a hanby přinesl tento hřích jednotlivcům a rodinám! Žádná hořkost není tak trpká jako jed hříchu, kterým si někdo otráví život. Krátká je rozkoš, lítost dlouhá. Každý upřílišený požitek zanechává v duši zahanbení a ošklivost; nejvíce však tento. Výstraha to boží. Sladkost zmizí, hořkost usadí se na dně duše. Odtud její rozervanost, nenávist a opovržení sebe, tvrdost k jiným: z otráveného nitra. Revolucionáři bývají vždy vlníci. Jiné rány osudu nezničují energii života a vedou k Bohu; hříchy nečistoty oslabují ji, ničí radost života a odvádějí od Boha.

Smyslnost zaslepuje duši pro pravdy boží. Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou. Nečistí ho nehledají a nevidí. Jak by také mohli na př. dívat se do přechisté tváře Panny Marie, mysliti na vševědoucího Boha! Znemravňete národ, chcete-li zničiti církev, pravil vůdce vlašských zednářů; a Zola se chlubil, že nemravnými romány víc pověry — mýnil tím katol. víru — potřel nežli nevěrečtí ministři. První pochybnosti u víře jdou pravi-
videlně ruku v ruce s prvním mravním porušením.

Smilstvo zatvrzuje duši až k cynismu. Mezi vrahy a velikými zločinci je 99 procent takových, kteří mu hoví. Vede-li až k zločinům, vede ovšem k sterým jiným hříchům. Jaké hrozné skutky páší dívky, jinak třebas hodné, dostaví-li se následky hříchu, o tom čteme denně. A co je větší, o nichž nikdo neví než Bůh.

Však dosti z této smutné kapitoly. Vystříhej se, synu můj, všelikého smilstva, volají dnes professoři vysokých škol a vlády začínají potírati pornografii. Vidí, že smilstvem hyne vše, že z něho zkáza jako hrozné strašidlo plíží se od pokolení do pokolení. U nás horovali naši buditelé pro čistou literaturu; a byla taková až do Nerudy. Dnes vyrovná se nemravností literaturám světovým. Mnozí mají za přednost, že není už starosvětsky naivní, jak říkají. Ó Žižko, Žižko, kéž bys chtěl přijíti se svým palcátem a vyčistiti české luby od moderních Adamitů, nežli přijde rozhněvaný Bůh se svými tresty.

Následky dosud uvedené jsou tresty, jimiž příroda sama stíhá. Dostoupí-li zkaženost vyšších mezí, trestá Bůh sám. Pokolení nemravnosti oddané ztrestal na počátku potopou. Vody pokryly okrsek zemský, a nezůstalo živého tvora mimo ty, jež v arše se zachránili. A ty, Sodomo a Gomorrho, jež zničil ohněm a sírou, vyhladiv ji s povrchu zemského, ty moře Mrtvé, smutné a žalostné, aj, jak děsným jste svědkem, že hrozný jest tento hřích v očích božích. Věčně věkův jeden z nejohavnějších hříchů jmenovati se bude hříchem sodomským, tobě na potupu. Ve čtvrté knize Mojžíšově 4. Moj. 25, 9 čtu o brozném rozkazu, který Bůh dal, když v Setim lid hřešil s dcerami moabskými. Vezmi všecka knížata lidu, poručil, a zvěšej je na šibenicích. V jeden den 24.000 mrtvol houpalo se ve vzduchu. Když Phinees v horlivosti probodl veřejného smilníka, schválil Bůh jeho čin. Zabil Hospodin Onana, čtu v první knize Mojžíšově 1. Moj. 38, 10, že věc ohavnou učinil. Hřích ten má dosud jeho jméno. Kdo nezná osud Šamsonův, tohoto reka všech reků? Kdo neví, jak veliký a moudrý Šalomoun, jehož svět obdivoval, bídné měl stáří? Smilstvo zničilo oba. A ptáme-li se, proč tam padl znamenitý kněz, tam vymřel starý rod, tam zasypáno lávou bylo město, slepotou raněn celý národ, dostaneme za odpověď: smilstvo, jež překročilo hranice.

Pohledme ještě za hrob. Smilníci nebudou vládnouti královstvím nebeským, dí Písmo sv. Jesliže vilník hoří ohněm už na zemi, aj, jaký oheň bude v pekle jej užírati? Smysly a fantasie byly mu nástrojem k hříchu, tam budou mu řekami, jež ošklivostí a hnusem ho zaplaví. Kéž by myslel na peklo; ale hříšník nechce

v ně věřiti. My uvažujeme častěji, jak vychladne naše tělo, jak stane se ke všemu lhostejné jak po časnosti přijde věčnost. Bůh ochránil tři mládence v peci ohnivě, Dan. 3, 50, myšlenka na Boha, Pannu Marii, nebe, peklo, vyšší statky, vznešenost čistoty, hanebnost nečistoty zachrání nás v ohni pokušení.

* * *

Mluvil jsem o hříchu nečistém, chci skončiti slovy o čistotě. Však nechci dnes velebiti nejkrásnější z ctností, nebo zasluhuje radostnější nálady. Uvedu jen stručně její stupně volaje: po tomto žebříku se dejme, vede k nejvyššímu štěstí.

Na prvním stupni čistoty stojí, kdo má čisté oko a ústa. Na druhém, vyšším stupni je, jehož chuť a hmat jsou také čisty. Na třetím stupni čistoty je, kdo celým tělem a chováním je čistý. Všemi zevními smysly před jinými i před sebou je čist a stydliv. Kdo tuto čistotu má a v obcování s jinými osobami si ji chrání, tak že všecken jeho styk s nimi je ryzí, stojí na stupni čtvrtém. Ještě výše, na stupeň pátý čistoty pokročil, kdo bedlivě vyhýbá se také všem příležitostem, které by něco smyslného v něm vzbuditi mohly, na př. zahálce, vzrušení, nestřídmosti, všetečnosti a p. Nejvyšší stupeň čistoty jest čistota myšlenek a citu v bdění i spánku. To jest andělská čistota, čistota panen, k níž vychovává Ježíš chlebem andělů a panen, nejsv. Svátostí.

Křesťané, opatrujme smysly, vyhýbejme se příležitosti, horlivě se modleme a svátosti přijímejme, a nezakusíme porušení. Rány tvoje, Ježíši, nechť dusí oheň žádosti, tvé oko čisté, Panna, Maria nechť chrání náš stud, tvé sv. vnuknutí, anděle strážný, nechť nás varuje před nebezpečím, abychom čistě žijíce každý dle svého stavu Bohu se líbili a jednou tváří v tvář ho viděli. Amen.

Z á v i s t.

Hnis kosti je závist. Př. 14, 30.

Pole zámožného rolníka braničila s polem zámožné vdovy rolnice. Náš rolník velmi si zakládal na své hospodářské dovednosti. S žárlivým okem pohlížel na sousední role. Lichotilo mu, viděl-li svá pole v lepším pořádku a s požehnanější úrodou, byl nespokojen a trápil se, shledal-li opak toho. Pravidelně býval vítězem. Než nastojte, jednoho roku pšenice statečné vdovy jen zlatem plála, shýbajíc se tíží plných klasů, len byl na loket vysoký, jetel hustý jako vlna jeho kožichu; na vlastní roli úroda ubohá až běda. Ze žárlivosti stala se závist, ta nemoc zlá, o níž dří Písmo, že je hnis kostí. Ta má letos požehnání, říkali mu lidé, netušíce, že svými slovy berou hospodáři spánek. Co vidíme u národů, že braničí-li vedle sebe, upadávají v nepřátelství, stalo se i zde. Když před naším rolníkem chválili jednou zase hospodářství sousedčino, prohodil, nemoha potlačiti hněvu, že čaruje. Dobří

lidé za tepla donesli věc rolníci, jež uražena odlehčila si přídavkem: »Ten dědek plesnivý!« Rolník se to ovšem zase ihned dozvěděl, a máje teprve čtyřicet let, soudil, že takové urážky nesmí si dát líbiti. Toužebně čekal na příležitost, aby mohl uraženou čest napravit.

Na pohraniční mezi obou hospodářství stála hruška, stará planá hruška. Léta už neměla ovoce. Než hle, z jara oděla se nescíslnými květy a v srpnu byla plná hrušek. Paní sousedka je dle starodávné zvyklosti bývalých let očesala. »Mám tě,« liboval si soused, a žaloval. Vzal si advokáta žida, rolnice byla nucena učiniti podobně; vzala si jeho soka, křesťana. Z toho by mohlo něco býti, mrkli na sebe sokové. Žid podpichoval rolníka, křesťan rolníci. Dvě léta trval už spor. Všechny úspory hospodářovy byly dávno v pokladně advokátově; už měl i značný dluh; sousedka s pláčem shledala totéž. Proces zdál se teprve řádně rozvíjeti.

V gruntu srdce byli oba dobří lidé, a tak Pán Bůh nad nimi se smíloval. Jednoho krásného rána, po silné noční bouři, přiběhli lidé k rolníci s křikem: »Panímámo, do nešťastné hrušky uhodil brom,« a k rolníku: »Pantáto, nešťastnou hrušku roztříštil blesk.« Za chvíli stáli na místě události oba, on i ona, a jich lidé. Hruška ležela na mezi, a každý ze svého pole na ni se díval. Smrt působí smířlivě. Také náhlý skon hrušky rozvlnil city soupeřů. Panímámo plakala a utírala si cípem zástěry očí. Pantáto si povzdychl: »Zlopověstná hruška«. »Ba věru, zlopověstná,« přitakala sousedka. Slovo dalo slovo, až stal se smír; ba za měsíc byla svatba. Šťastní manželé často si vypravovali, kolik nocí bezesných nešťastná hruška je stála. Však nebyla to hruška, ta za to nemohla, ale závist, a plynoucí z ní hříchy. Bohužel, že každá závist nekončí tak smířlivě.

Slavný vůdce náš, Rieger, blahé paměti, napsal ve své závěti, že charakteristickou chybou českého národa je závist, dávaje na srozuměnou, že jest příčinou četných neúspěchů a porážek. Kéž mi dá Bůh milost, abych úspěšně potřel v srdcích vašich tuto nízkou a potupnou vášeň, jestliže se tam snad zahrnázila. Tebe, Jezu, který jsi se stal obětí závisti fariseů, prosím, žehnej pobožnosti naší.

P o j e d n á n í.

1. Co jest závist? Sv. Tomáš Akv. praví, 2. 29, 36, že jest nezřídzený zármutek nad dobrem bližního. Přísloví dí: »Závistník schne od toho, vidí-li zdar u koho.« Tam dáma má lepší klobouk, tam úředník, jsa schopnější a svědomitější, rychleji postupuje, tam řečník má větší úspěch, ten je více chválen, onen více milován: a hle, v oku závistníka zjeví se falešný lesk, kolem úst kyselý nebo trpký úsměv, v srdci zármutek, pokleslost mysli nebo hněv: závist zrodila se v duši. Viděl ďábel štěstí Adama, a záviděl mu je. Viděl Kain, že Abelova oběť Bohu se líbí, a rmoutil se. Viděli bratři, že Josef je miláčkem Jakobovým, a nenáviděli ho. Viděl Saul, že lid chválí Davida, jenž zabil Goliáše, a stín

těžkomyslnosti lehl mu do duše. Viděli fariseové divy Pána Ježíše a lásku lidu k němu, a s hněvem v srdci mysli na jeho smrt.

Odkud pochází závist? Hlavním a posledním pramenem jejím jest pýcha. Pyšný člověk nemůže rovnodušně snést, když někdo je lepší, větší, šťastnější nežli on, a proto v jeho duši rodí se závist. Jeví se hlavně dvojím směrem: hněvem a nepřátelstvím u povah silných, zármutkem a malomyslností u povah slabých, avšak zármutek nad větším dobrem bližního a menším vlastním jest prvním a základním projevem závisti. Místo aby závistník z cizího dobra se radoval, a tak rozmnožil si radost života, užívá se, rmoutí a hněvá.

Tento pocit závisti jest hříchem, když zármutek nad dobrem bližního je nezřízený. Úředník, jenž byl nespravedlivě pominut, vidí radost šťastnějšího soka, a trpkost jímá ho v duši. Přeje mu jeho štěstí, ale lituje, že ho došel na úkor jeho, a rmoutí se, že byl nespravedlivě odstrčen. Časem se uklidní, nebo poroučí svou věc Bohu, věda, že spravedlivý Hospodin mu to jinak vynahradí. Tu není nic nezřízeného. Naší povaze jest dále vlastní: samoláska. Bezděky vzniká tu závist při chvále a úspěchu jiných. Vidíme to na dětech, jež následkem pokažené přirozenosti naší jsou sobecké, nepřejícné, závistivé, ačkoliv nemají ještě užívání rozumu a nejsou tudíž ničím vinny. U dítek moudrý vychovatel ořezává tyto plané výhonky v povaze dětské napomínáním, poučením, trestem; člověk vzrostlý uvědomí si, že závist je hříšná, ušlechtilé povahy nedůstojná, klid duše rušící, i zapudí ji. Stojí to někdy hodně práce, ale i vítězství je krásné, neboť nebýti závistivým, jest známkou povahy ušlechtilé, ba vznešené a vzácné.

2. Vizme různé druhy ošklivého tohoto hříchu, jak duchovní spisovatelé je uvádějí.

První druh a stupeň závisti nalézáme u lidí méně vzdělaných nebo nevyspělých. Naplňují se závistí, když vidí, že jiní mají krásnější tělo, lepší šat, více peněz, pohodlnější byt, chutnější stravu, větší hodnost, více přízně, skvělejší čest. Když Vladislav II. dal r. 1509 svého dvouletého synáčka u sv. Víta korunovati na krále českého, dala se jeho o něco starší sestřička Anna do pláče, řkouc: »Můj bratr má už dvě koruny, a já nic.« I nedala se ukonejšiti, až když otec i jí na chvíli korunu na hlavu položil. Závist ještě dětská. Horší byla už závist císaře Calliguly, jenž sám jsa ošklivý, nenáviděl a pronásledoval každého hezkého muže. Zlá a hanebná byla závist knížat německých, zvláště rakouského vojvody Rudolfa, kteří nepřáli Karlu IV. slávu jeho a mrzce jednali o jeho sesazení. Jan Kopecký, slavný český malíř z XV. století, byl ve Vídni u veliké přízni. Aby závistiví jeho kollegové soupeře svého se zbyli, lživě mu namlouvali, že má býti připraven o život, až jej přiměli, že prchl a tak o přízeň se připravil. Sprostá pýcha jest příčinou této závisti, k níž pojívá se nezřízený boj o chleba, čest, postavení. Někdy přelítne duši jen jako lehký mráček, jako van větru, jenž listím zatřese, někdy usadí se v duši jako pavouk, jenž v koutě souká pavučiny své temné zloby.

Druhý stupeň závidí týká se darů ducha. Nejčastěji nalézáme jej u vzdělanců, studentů, spisovatelů, umělců, učenců. Závidník se rmoutí, že jiní rychleji se učí, mají lepší vlohy, více prospívají, jsou vytrvalejší píle, hlubší a obsáhlejší učenosti. Až k smíchu jest, jak Schelling, Hegel, Kant, Schleiermacher a jiní pověstní filosofové se navzájem kritisovali a tupili. Na konci minulého století přednášel vynikající náš učenec, co zažil ve svém mládí. Vypravoval mezi jiným o prvním svazku svých spisů. Jeho slavnější tehdejší druh, jež ctil jako svého otce, pracoval v témže oboru. »Když jsem mu své dílo předložil, očekáváje radostného uznání, zachmuřil se druh, a po kolik desetiletí na mne nepromluvil.« Přednášející při těchto slovech plakal. Hle závist, která se rmoutí a je uražena, že jiný vedle něho také něco dovede. Ve florentinské obrazárně byl obdivován obraz mladého malíře. Jeho bývalý učitel tak se nad tím rmoutil, že tajně v noci se tam vplížil a obraz zkazil. Byl za to stat. Sem náležejí mnohé literární a vědecké půtky, umlčování vynikajících děl nebo nepřátelské jich odsouzení. Zhasínají cizí světla, aby jich lampičku bylo viděti. Diviti se musíme, jak takoví před světem velicí a od něho velení duchové v mravní dokonalosti jsou malí a nevyspělí. Prostá duše, nikým neznámá, nejednou daleko je předčí. A jí bychom trochu závidi spíše odpustili, vědouce, že pochází více z povrchní marnivosti nežli ze zakořenělé pýchy ducha.

Třetí stupeň závidí jest nepřejícnost ctností a darů duchovních. Tento druh závidí ukazuje na zlobu srdce. Špatný člověk chce, aby všichni byli špatní, nebo dobrý člověk jest pro něj stálou výčitkou a ponížením. Básník Schiller dí, že svět rád vše, co je vznešené, blátem pohazuje. »Závidník tupič a ze cti lupič,« dí přísloví. Tam těší se žena pro bezúhonnou počestnost svoji vážnosti a úctě. Do bláta s ní! V rodinách, společnostech, večírcích brousí závist si o ni jedovatý svůj jazyk. Tam muž pro svou spravedlivost a osvědčenou poctivost těší se přízni lidu a jiným stojí v cestě. Do bláta s ním! Tento druh závidí slaví dnes v novinách a politických shromážděních pravé orgie a já nedivím se básníku Čechovi, že v písních otroka a přísněji ještě v báchorce o ptáku velikánu velikánoviči důtkami hněvného rozhořčení krutě ji mrskal. Nejvíce soptí proti církvi. Jako když sopka zuří, vylévají steré listy potupu a hanu na papeže, biskupy, kněze a řeholníky. Nízká individua! Nemohou snést světlý jas, kterým přes všecku zkázu doby svítí naše svatá církev ve svých svatých, ve svých papežích, přečetných biskupech, kněžích a řeholnících, a proto do bláta s nimi. Zbožným a ctnostným křesťanům nevede se od nich lépe. V době pronásledování křesťanů bývaly od pohanů panny odsuzovány s oblibou k zneuctění. Vznešená ctnost křesťanských dívek byla jim solí v očích. Dnes nepřátelé církve hledí vzorné katolíky, hlavně duchovní. zneuctiti vymýšlením a rozšiřováním skandálních historek. Že život dobrých křesťanů jest krásný a spanilý, jsou prohlašováni za hlupáky, zpátečníky, zatemnělce, kněžské otroky, pobožnůstkáře. Nejvíce potup dostává

se církvi od různých sekt. Vědí, že nemají pravdu, vědí, jaká ta jejich společnost je, i tupí vznešenou církev Kristovu, aby se zdálo, jako by ony měly pravdu a byly lepšími. Poněvadž lidé pomluvy rádi slyší, daří se jim toto podvádění dosti dobře. Než na konec musí vždy padnouti, nebo nemůže Bůh dovoliti, aby taková fari-sejská závist zvítězila. Děje se, co tehdáž: Krista podařilo se jí umučiti, ale Kristus vstal jako vítěz z mrtvých. Politování hodné jsou ovšem oběti této závisti. Nebuďme slepi. Kde vidíme zářiti ctnost, ctěme ji a nedejme na štekot psí. Pozorujte též bedlivěji, kdo jsou ti, již tento boj proti ctnosti vedou, a uvidíte, že jest to pýchou nabubřelý poloučenec, odpadlík od církve, zpronevěřitel sirotčích peněz, židovský zaprodanec, lovec přízně davů a pod. Marie Antoinetta, popravená choť Ludvíka XVI, byla v Paříži nepopulární. Domýšlivé Pařížanky u dvora nemohly snést, že je počestná, že se o ní nedají vypravovati žádné skandální historky, že žije pro rodinu, že jim nelichotí, že je sebevědomá, krátce, že jest to královna, jak se sluší a patří. Tak dlouho ji pomlouvaly, až chátra pařížská svůj vztek obrátila i proti ní. Její smrt jest jeden z nejhnusnějších činů světa, ale královně neublížila. Závist připravila ji o život časný, ale nikoliv o čest a život věčný. Mužové revoluce budou u čestných lidí vždy v opovržení, královna v úctě a lásce všech, i nepřátel.

Poslední, nejhorší stupeň závisti jest, nepřáti jiným milosti boží. Jest to hřích proti Duchu sv., o němž praví Kristus, že nedochází odpuštění ani zde ani na věčnosti. Mat. 12, 31. Není sice neodpuštělný, ale zatvrzuje srdce. Závistí ďábla přišla na zemi smrt. Moud. 2, 24. Záviděl prarodičům milost boží. Tato závist i nyní přivádí smrt, totiž smrt duše, zatvrzelost ve zlém. Jsou lidé a celé společnosti, kteří vzali si za úkol, ničiti v jiných víru, či stotu srdce, milost posvěcující. Konají totéž, co činil ďábel v ráji. Tam vzal na sebe podobu hada, lesklého, hladkého, krásného. Had býval druhdy oblíbeným zvířátkem na východě. Dnes tato závist, jež pochází z nenávisti proti Bohu, šatí se hlavně v lesklou frázi pokroku a vědy. Když ďábel ztrácel na světě všecken vliv, dí Pascal, vymyslel na chytání hejlů lesklé, bombastické, vědecké a populární fráse.

To jsou hlavní druhy závisti. Z nich patrně již, jakých hříchů bývá roditelkou. Jsou to: nenávist proti bližnímu, škodolibost a radost z jeho neštěstí, hořkost, pomlouvačnost, bezútěšnost, pokleslost mysli, pessimismus a jiné a jiné. Závist je jako kousavý pes, praví Tomáš Štítný. Snad proto, že pes platí za zvíře zvlášť závistivé, a nekouše jen jiné, užírá také sebe.

3. Vizme zvlášť některé zlé skutky, k nimž závist vedla:

Dva největší zločiny, jež co svět stojí se staly, vyšly ze závisti. Hřích prvotní, který nás zbavil ráje, nesmrtelnosti, synovství božího, který nevýslovně mnoho běd těla a duše uvalil na veškeré pokolení lidské, vyšel ze závisti. Ďábel vzal na sebe podobu přítele a rádce: »Budete jako Bůh, poznáte dobré a zlé.« Závist vnukla mu tuto přetvářku, poněvadž viděl člověka, nižšího tvora, nežli je

ám, šťastnějšího. A druhý zločin, větší prvního, vraždu Syna božího, spáchala závist. Věděl Pilát, dí Písmo, že ze závesti vydali ežíše. Mat. 27, 18. Jeho úspěch je hnětl, jeho divy budily roz-
uch, jeho výtky jim činěné je rozhořčovaly. Bůh připustil smrt špasitelovu, ale tím hřích fariseů nestal se menší.

Prolistujme rychle sv. Písmo, a vizme, k jaké společnosti přidružuje se závistník. Ze závesti zavraždil Kain svého bratra Abela. Gen. 4, 8. Nejprve vraždu v cisterně, potom otroctví usoudila bledá závist Josefovi. Gen. 37, 24. Jak byla tvrdá a ne-
šprosá, nedadouc se ani prosbami ani slzami obměkčiti. Otce pak bratři obelhali, že jeho miláčka roztrhala divá zvěř. Zase jest to závist, jež vedla Core, Dathana a Abirona, že proti Mojžíšovi a Aronovi rozněcovali revoluci a svatokrádežně si kněžství osvojili. Trest následoval v patách. Země se otevřela a pozřela je se stany a vším majetkem jejich. 4 Moj. 16, 31. Kdo v mládí neleká se o Davida, vida zármutek Saulův, jehož příčinou byla také závist? Kolikrát, hraje před ním na harfu, jen ochranou boží unikl jeno kopí. 2. Král. 31, 6. Nemělo pokoje to pyšné a závistivé srdce Saulovo, až vlastní meč zastavil jeho tlukot. Před Šalomounem vedou spor dvě ženy o dítě. Kdo podvrhl mrtvé živým, kdo chtěl dopustiti rozpoltění živého? Závist, jež nepřála štěstí matce.

Nepokoj v srdci, toť jeden z trestů, který sám Bůh přikoval k závesti. Přísloví praví: »Železo rez sežírá, a závistník od závesti umírá.« Neměl pokoje Kain, neměli ho bratři Josefovi, neměli klidu fariseové, nemá ho dosud ďábel, když vidí duši čistou. O ptáku kolibri vypravuje si lid, že když vidí druhá s krásnějším peřím, padne mrtev k zemi. Závist škodí nejvíc sobě, sebe nejvíc mučí. Pravda-li, že my, Čechové, raději přejeme zisk a úspěch cizinci, nežli svému sousedu, nebo spoluobčanu, komu tím škodíme? Sobě? Hnis kosti je závist. O zármutku, který jest hlavním rysem závesti, praví Písmo, že vysušuje kosti, Přisl. 17, 20, že je jako mol a rez. Bledá závist, dí lid. Závist je blednička duše, dí slovanské přísloví. Nepůjdu s tím, který závestí chřadne, dí kniha moudrosti. Moud. 6, 25. Čili oko tvé nešlechetné jest, že já dobrý jsem, obořil se rozhněván hospodář na závistivé dělníky při výplatě v podobenství o najímání dělníků, které Pán Ježíš vypravoval. Mat. 20, 9 n. Nešlechetným nazval tu srdce závistivé. Závistník vidí všechno cizí lepší, i kde tomu není tak. Přísloví praví: »Sousedova kráva více mléka dává; v cizích rukou vždy lepší krajíc; žebrák žebráku závidí.« I mučí se závistník v pravdě nerozumně.

Tam za hrobem, na místě věčného trápení, ten červ, jenž hlodá a neumírá, říkáti bude zavrženým: »Ti, jimiž jsi pohrdal a nic dobrého nepřál, které ze závesti jsi pomlouval a pronásledoval, jsou nyní v slávě a radosti, kdežto ty se trápíš.« I budou proti sobě řádit a zuby skřípati. Věčný soud pak odhalí jich přetvářku, ukáže ten hnis kostí, i zahubení budou. Ó spravedlnost boží dovede raniti vždy na pravém místě.

Lidový vtíp klade závist do duše psí. Známá jest bájka o psu, jenž s kořistí v tlamě plová přes rybník. Vida svůj obraz

ve vodě, jat je závistí, hrouží se do vln, aby domnělému druhu vyrval kost, ale při tom jeho vlastní padá do hlubiny. I lidový vtip má závist za vašeň nízkou a nedůstojnou. A věru, psí život má závistník; ni plamének čisté a jasné radosti nezahřívá srdce jeho. »Běda mně,« může zvolati slovy sv. Judy, »na cestu Kainovu jsem odešel.« Jud. 11.

Proto pryč se závistí ze srdce našeho. Rceme: Pane Ježíši, chci býti spokojen s tím, co mám a co poctivě si vyzískám; chci radovati se ze štědrosti, kterou jiným prokazuješ. Ty víš, proč jeden má více, jeden méně, i nebudu hřešiti proti tvé prozřetelnosti, jež dobrá jest. Ty's řekl i služebníku se dvěma hřivnami: Dobře, služebníče věrný, že jsi nad málem byl věrný, vejdi v radost Pána svého. Bohatství a čest není vším. Jen ty mi zůstaň, a já vím, že i chud a neznám budu šťasten zde a na věčnosti.

* * *

Proti závistí chceme tedy, křesťané, vésti rozhodný boj. Vždyť býti přejícným jest tak krásné a šlechetné. Radovati se z předností jiných je tak vzácnou ctností, že jí lze dostoupiti veliké dokonalosti. Kdo tak činí, ctí Boha, který dary rozdává, má sám na nich účast, raduje se z nich, je milý a příjemný všem lidem. Blahoslavenství Kristovo: Blahoslavení chudí duchem, nebo jejich jest království nebeské, týká se hlavně takových duší prostných a bezelstných. V nich je pokoj a radost Ducha sv. Takové duše miloval Spasitel. V nebi nikdo nikomu nezávidí, ale větší blaženost jednoho rozmnožuje nižší blaženost druhého. Ze slávy Panny Marie všichni oslavenci radují se jako ze slávy vlastní a jako ze slávy boží, která v ní se objevuje. Na zemi rozmnožuje si duše nezávistná radost životní, nebo k radosti z vlastního štěstí přidává si radost z blaha cizího. A jak je milá, ta duše nezávistná, jak ji milují děti, jakou důvěru mají k ní vzrostlí. Je štěstím celého domu. Nikdo nerozsévá tolik radosti jako ona. Duše nezávistivá má jistě pravou lásku, nebo o lásce dí sv. Pavel, že nezávidí, nehledá, což jejího jest, neraduje se z nepravosti. 1. Kor. 13, 4 n.

Chceš dojíti k pokoji duše nezávistivé? Tak potlačuj nejprve každé hnutí závistivé, jakmile si je uvědomíš. Vzpomínka na nízkost vášně, krásu, ctnosti, pohled na kříž a do nebe ulehčí ti boj. Raduj se, chceš-li ještě dokonalejší býti, ochotně z předností druhých, přeje jim je srdečně. Vzpomínka, že tím sám před Bohem vstoupíš neobyčejně v ceně, pomůže ti ku krásné této ctnosti. Chceš-li v ní postoupiti ještě výše, až na její vrchol, přej si upřímně, aby mnoho bylo vzácných povah, ano bylo hojně ještě lepších, nežli jsi sám. Přej si, ať všady vidíš a potkáváš štěstí, dobro, ušlechtilost, ctnosti, milost boží. A tvůj život bude jako křišťál, v němž lesk slunce se odráží.

Umíral v klášteře prostý bratr. Ničím zvláštním se nevyzna-
menával, a přec jeho smrt byla nad pomyslením radostná. Ani
dočkati se nemohl chvíle, kdy vyjde jeho duše z těla. »Což jsi tak
jist slávy své?« ptali se ho okolostojící. »Srdce mi jásá v těle,

nemohu jinak,« odpověděl bratr. »A čemu přičítáš svou radost?« tázali se ho opět. Zamysliv se, odpověděl: »Nikdy jsem nikomu nezáviděl, nýbrž radoval se z každé přednosti druhých; odtud, myslím, radost má.«

»Bože,« rceme, »pomoz nám odstraniti všelikou závist, abychom i my v pokoji žili a umírali.« Amen.

Obžerství.

Hleďte pak, aby srdce vaše nebyla obtížena obžerstvím. Luk. 21, 34.

Sv. Augustin píše: jest trojí život, zvířecí, lidský a andělský. Život zvířecí je čistě zemský, řízený jen na ukojení pudů. Život lidský je uprostřed. Žije-li člověk dle ducha, připodobňuje se andělům; žije-li dle těla, podoben je zvířatům. Sv. Ambrož píše podobně: kdo žije dle svých pudů, je tělo; kdo žije dle přikázání božích, je duch.

Kde tělo vládne, dí sv. Bernard, paní slouží a služka je paní. Šalomoun vyjadřuje tutéž myšlenku slovy: knížata jdou pěšky a sluhové jedou koňmo. Sr. kaz. 10, 7. Ještě názorněji maluje ji P. Avila. Píše: zdálo by se ti bájkou, viděl-li bys, jak kůň, drže opratě, má kočího na uzdě a žene ho, kam chce. Kde vládne tělo a duch otročí, jest tomu tak: kůň sedí na kozlíku a kočí zapřažen táhne vůz. Podivínský filosof řecký Diogenes posmíval se takovým lidem drastickým způsobem. Vzal lucernu a rozžehnuv ji, šel s ní v poledne na trh. Co děláš, blázne, ptali se ho Athenští? Hledám lidí, odpověděl mudrc. Ale vždyť jich tu všude plno, smáli se mu. Klam, nic než klam, na to filosof. To nejsou lidé, co tu chodí, to jsou zvířata. Kdyby to byli lidé, žili by jako lidé, nedávající se vésti jedině pudy a vášněmi svými.

Sv. Augustinu zdál se takový nepořádek nepochopitelným. Nazval proto člověka, u něhož duch je v podruží těla, keklířem, jenž místo po nohou chodí po rukou a vidí svět obráceně; a nehanbí-li se již ani pro svou převrácenost, nazývá jej obludou. Komenský ve své knížce »Labyrint světa a ráj srdce« dává se, chtěje dojíti k ráji srdce, vésti bludištěm světa. Na rynku světa vidí lidi, ani mají škrabošky, jeden oslí, druhý lví, třetí liščí, čtvrtý husí a opět jiného zvířete. Každý s ní dovedně všelijak zachází. Komenský chce tím naznačiti, že tito lidé nežijí po lidsku, ale že dávajíce se vésti vášněmi, podobni jsou různým zvířatům, dle toho, jaký pud v nich převládá. I pohané život neduchovní měli za potupný. Seneka napsal: jsem příliš velik a k větším věcem zrozen, než abych byl otrokem svého těla.

Písmo sv. velebí zvlášť muže jako obraz boží. Proto jest to tím větší hanbou pro muže, stane-li se otrokem břicha a těla, poněvadž má býti zvlášť podoben Bohu a nikoliv němé tváři. O nich má platiti, co řekl Bůh ke Kainovi: pod tebou má býti

žádost (těla), a ty panovati máš nad ní. Sv. Jeroným dí o slovech Písma: byl muž v zemi Hus jménem Job, Job. 1, 1.: to byl v pravdě muž, nebo tělo nepřemohlo jeho duši, nýbrž činil vše na radu rozkazujícího ducha. Takoví mají býti všichni muži.

Však dosti důvodů pro věc samozřejmou. Z hlavních hříchů, které nejvíc zapáchají tělesností, dlužno jmenovati tři: smilstvo, obžerství s opilstvím a lenost. O smilstvu jsme mluvili. Zbývají druhé dvě. Dnes o obžerství chci vykládati láskám vašim.

Pohledme na Spasitele, jenž trpí hladem a žízní. To pyká za hříchy obžerství a opilství. Ó Pane, otevři milostí svou srdce naše, aby v ošklivost si vzala hřích, jenž nás snižuje a místo tobě němé tváří činí podobny.

Pojednání.

Co jest obžerství? Obžerství jest nezřízená žádost pokrmu. Práví se »žádost«, poněvadž zevní nemírnost v jídle není než projev hříšné vnitřní touhy; hřích není v ústech, ale v duši. Je nezřízená, když překročuje meze ušlechtilých mravů, když člověk pravidlo »jíme, abychom udrželi si život«, obrací v zásadu, »žiji, abych jedl a pil«; když se drží přísloví: jísti a píti je půl života, a za kamny se válejí celí. Máme vlastně jísti jen tolik, mnoho-li k udržení těla, jeho zdraví a sil je zapotřebí. Avšak nehřeší obžerstvím, kdo časem více a lepších pokrmů si dopřeje. Pán Bůh v dařích časných není k nám skoupý, i můžeme též my si leccého dopřáti, jen když při tom není nezřízenosti. Pravidlem má nám býti slovo sv. Pavla: všecko, cokoli činíte, ať jíte nebo pijete, všecko činite ku slávě boží, 1 Kor. 10, 31.

O obžerství dnes se mnoho nemluví, jakoby toho hříchu ani nebylo. Stále bojuje se toliko proti opilství a alkoholu, jakožto blízce a zkáze společnosti. Avšak obžerství hubí ji neméně, zvláště třídy zámožné. Vidíme to na stále rostoucím počtu žaludečních nemocí, které více v nezřízenosti pokrmů nežli nápojů mají své příčiny. Z nich je patrné, že ani lidové třídy nejsou této vášně prosty. Nebíje tak do očí, poněvadž vede více ke spánku a lenosti a klidu, nežli k zuření, veselosti a pomatenosti, jako opilství. Přejí-li se milostpán nebo milostpaní, vyspí své přesycení v lenošce, pomohou si vodami, jež pomáhají trávit, radikálněji pak Karlovými Vary nebo Mariánskými Lázněmi. Rozumí se, že tím není řečeno, jakoby každý, kdo užívá těch a podobných lázní, byl nestřídmým jedlíkem a pod. Římané užívali péra, jímž v hrdle se lechtali. Jakýsi Alexandr, jenž toho opominul a usnul, už se neprobudil; ujedl se k smrti.*)

*) Austrálští domorodci, takovýchto kulturních prostředků neznajíce, vedou si poněkud příliš populárně. Mají-li co, najedí se tak, že zůstanou ležeti na zemi. Dostaví-li se nebezpečné obtíže, šlapou si navzájem po břiše, a tak si ulehčí. Podobají se ve své pohanské nevzdělanosti draku, jemuž Daniel naházal tolik sladkých šišek, až polomrtev zůstal ležeti, a na konec pukl. Jednání Austrálců jest ovšem velmi nekulturní, avšak nebýt u nás různých zaživacích kyselin, vod a lázní, nejeden labužník musil by se dáti rychle massírovati, aby se mu nepříhodila nehoda babylonského boha-draka.

Jsou lidé, kteří si na tom zakládají, že vedou nádherný stůl. Hostina římských císařů stála někdy přes million korun. Petr Vok z Rožmberka, který žil v druhé polovici XVI. věku, dával na svém třeboňském zámku mimo svou tabuli ještě denně 14 hostin, při nichž po knížecku hostil 192 osoby. Na Rusi v XV. a XVI. století jedlo se mezi bojáry tolik, že pozbývali i smyslu; jedlo se ovšem nádherně. Nyní převládá spíše rafinovanost úpravy nežli mnohost jídla. Péče o zdraví žádá i na boháčích, aby obžerstvím nehřešili, i nahrazují si nezdvořilost přírody, která ani je žaludečních nemocí neušetřuje, hledaností a vzácností jídel. Známý český herec si dopřával posnídávku po 50 korunách. Kuchař znamenitého vídeňského millionáře musil objednávat krmě ze všech dílů světa, nebo chtěl své hosty vždy překvapiti, n. p. o vánocích čerstvými třešněmi, nebo masem zvířat, která žijí jen v jižní Americe a p. Vydával jen na kuchyni ročně statisíce.

Vy si řeknete: ale kterak takový luxus labužnický velikých finančníků, bursovníků, velkoobchodníků srovnává se s pokrokem, jež hlásají, demokratismem, k němuž na oko se hlásí, s mravností, která prý vysoko stojí? Souhlasí, odpovídají filosofové svobodomyšlnosti. Ano, pokrok všeobecný vyžaduje pokroku i ve způsobu jídla. Dle toho, jak společnost jí, dlužno prý souditi na její kulturní výši. Nevzdělanci sbírají jahody, jedí prsty, nedovedou nic připravit řádně. Kulturníci v rafinovaně upravené tabuli ukazují svůj důvtip a krasocit. Apoštol by řekl: »Poněvadž Bůh jejich jest břicho.« Dle této filosofie největším kulturníkem by byl Nero s jeho hostinami, jak je popisuje Sienkiewicz v románě Quo vadis, a vychytralí labužníci všech věků. Pravda, člověk má vše, co koná, konat dokonale. Tudíž i stůl má vynikati úpravou, vkusem, ušlechtilostí; ale viděti ve skvělosti tabule měřítko pokroku duchového nebo mravního, je politování hodný blud. Spíše svědčí o úpadku. Kde kuchaři, stolníci a číšníci stávají se nejvzácnějšími osobami, tam není pravé osvěty a kultury.

Však vizme podrobněji, kterak nestřídmostí se hřešívá. Svatý Tomáš Akv. uvádí patero způsobů.

Obžerstvím hřešívá křesťan, který užívá pokrmů od církve zapovězených, nezachovává újmy, nezachovává slibu, jež učinil Bohu sám nebo vstoupením do spolku střídmosti a p.

Mnohý křesťan půst zachovávati nemůže, mnohý pro zvláštní okolnosti není jím vždy vázán, mnohý církevními předpisy vůbec pohrdá. O těch zde nemluvíme. My máme na zřeteli křesťany, kteří jimi chtějí skutečně býti, ale nedovedou se opanovati. Vymlouvají se ohledy na zdraví, práci, slabou tělesnou soustavu a p. Jsou to liché námitky, nebo půst zdraví a síle těla prospívá. Ve skutečnosti podobají se ženě, která dostala v pátek ráno jaterničku. Tak mile voněla, že jí bylo líto nechati ji do soboty, kdy by byla snad už zkažena. Tu sedí tělo na kozlíku a duše je zapřažena do vozu. Nezachování přikázání o postu jest hříchem neposlušnosti k církvi; avšak příčina k ní bývá, že člověk nedovede dostatečně ovládati svou žádostivost. Tak upadá do poklesku

proti střídmosti. Vzpomeňte si, křesťané, jak odměnil Bůh Daniele a jeho tři soudruhy, kteří zpěčovali se jísti pokrmy proti zákonu Mojžíšovu. Předvedeni před Nabuchodonosora, krále babylonského, byli plní a sliční, že zalíbili se mu nadmíru. A jaké divy učinil Hospodin skrze ně! Myslete na ohnivou pec, do níž byli vrženi, na jámu lví, na modlu Bála. Neříkejte, že nepostiti se je maličernost; právě v maličkostech jeví se věrnost a svědomitost. Neběží ostatně o kousek jídla, ale o to, abychom byli poslušni církve, a dovedli nad svou žádostivostí vládnouti; to není již maličkost.

Druhý způsob obžerství záleží v nemírném jídle. Jednotlivé přesycení stává se smrtelným hříchem, když je takové, že člověk pozbude rozumu, nebo je neschopný k chůzi, práci, slušné rozpravě. Nestřídmost v jídle může se státi trvalou vášní. Ačkoliv jednotlivé přesycení pak není snad těžkým hříchem, jest jím vášeň. Znameníť český novinář se v pravém smyslu ujedl k smrti přesycováním se. V dánském museu činívá průvodce, ukazuje podobizny králů, u jednoho z nejslavnějších poznámku: zemřel v čtyřicátém roce věku; ujedl se paštikami a upil silnými víny. Na vojenském hřbitově inšpruckém divil se návštěvník krátkému poměrně věku zemřelých. Doprovázející jej setník mu řekl: »Nedivte se, mnohý z nich byl asi hrdinou v jídle a pití.« O Alexandru Velikém, který po skvělých činech upadl v rozmařilost, pravil hrdě řecký stoik: »Já větší jsem než on: já vítězím stále nad sebou, čehož Alexandr nedovedl.« Stoikové vyníkali pohrdáním všeho tělesného. V Inšpruku v zámku Ambras ukazuje se obraz jedlíka, který snědl deset obědů za sebou, z nichž každý důkladně by nasýtil silného muže. To snad už není ani hřích, to zdá se nemoc, u obyvatelů nebetyčných hor a čerstvého vzduchu poněkud vysvětlitelná.

Třetí způsob obžerství záleží v přes míru hledané úpravě pokrmů, ve vyhledávání krmí zvláště dráždivých a vzácných. Určiti hranici, co je dovoleno, co pokleskem a co smrtelným hříchem, jest nesnadno. Věda mravní je vzhledem pokrmů a nápojů dosti svobodomyšlná. Bohatí lidé mohou si lecčehos dopřáti. Při radostných událostech, kdy srdce blahem překypuje, právem i tělo chce mít na něm podřlu vybranou krmí. Ale projí-li někdo samým labužnictvím statek a panství; ukazuje-li takovou touhu po věcech vzácných, že jeho nezřízená tělesnost do očí bije; vyhazuje-li boháč na kuchyni tolik, že mu sotva zbývá na almužny chudým, jak na jeho stav se sluší; mluví-li muž stále jen o jídle, o tom, co kde v každém koutě Prahy mají dobrého; dívá-li se panička závistivě do každé cizí kuchyně hořekujíc, že to neb ono sama ještě nemůže mít: tu zajisté vládne tělo místo ducha, tu mravní úroveň stojí nízko, tu není mnoho křesťanské dokonalosti. Nedávno šla novinami zpráva, jak mnozí poslanci labužnický tráví čas svůj ve sněmovním hostinci. Pak ovšem české politice nemůže se dařiti, nebo mysl a touhy a ideály těchto pánů nejsou ve sněmovně, nýbrž v kuchyni.

Za čtvrté projevuje obžerství, kdo jí příliš často. Jsou tací, kteří obědvají jen jednou, ale banket jich trvá od poledne do půl noci; ti náležejí též do této rubriky. Slavná herečka, které sbírali národní dar, mívala jen u cukráře vždy několik tisíc zlatých dluhů. Jsou lidé, kteří myslí, že každé hnutí po jídle, které se v nich ozve, jsou povinni ihned důkladně ukojiti.

Pátý způsob obžerství jeví se v přílišném affektu při jídle. Někdo jí tak hltavě, s takovou rozkoší, s takovým apetytem, že se zdá jísti očima, ušima, nosem, celou svou bytostí. Aby se tomuto nezpůsobu předešlo, užíváme při jídle zajímavé četby, milého rozhovoru.

To jest paterý způsob, kterým lze se provinit obžerstvím; zpytujeme svědomí své. Smrtelného hříchu nenajdeme, ale mnoho nedůstojných slabostí. Jak vznešený jest člověk umrtvený. V mnohých bohatých šlechtických rodinách střídmost a ušlechtilá zdržlivost náleží k dobrému tonu; stojí proto vysoko nad boháči, kteří tělesným přepychem se pyšní. Církev dává nám následující rady: a) Zachovávej věrně příkázání o postu, nedávaje se slabostí přemoci. b) Nikdy nepřekročuj co do množství jídla meze střídmosti, řídě se příslovím: když ti nejlépe chutná, přestaň. c) V jakosti pokrmů nevyvyšuj se nad svůj stav, vyhýbaje se krnícím přepiaté úpravy. d) Vystříhej se při jídle labužnického pochutnávání si a všeliké mlsnosti. e) Někdy odepři si právě to, co nejvíce ti lahodí. Potom nestaneš se nikdy otrokem obžerství, nýbrž jako dobrý jezdec nad svým koněm budeš vládnouti nad tělesností svou. A toho žádá lidská tvoje důstojnost. Pak nebude srdce tvé obtíženo obžerstvím.

Ve starověku žil prý pohanský národ, Agathyrsové, který si volil za krále vždy nejhubenějšího muže, maje za to, že bude nejpoctivější a nejbystřejší rozumem. Slavný básník Balde T. J napsal k jeho cti báseň, zvanou »chvála hubených«! Výsledek její byl, že založen byl v Mnichově spolek hubených, neboli »suchý řád«. Věc nebyla sice bez komiky, ale vykonala mnoho dobrého. Nejlepší suchý řád je, býti dobrým a opravdovým křesťanem. Vznešený názor životní, který hlásá křesťanství, nedá nikdy, aby u něho tělo panovalo nad duchem, nebo jeho životní pravidlo je slovo apoštolovo: střízliví buďte.

Kde mizí křesťanství, mizí prostota mravů a ustupuje přepychovému furiantství, které čest svou hledá také v nádherném hodování. Tyto kruhy se podobají mladíku, který místo duchem, prací, ideálností snaží se vyniknouti kloboukem, botami, náprsenkou, účesem a šatem. Je tolik bídy na světě, že ten, kdo vládne nadbytkem, má věru tisíce příležitosti, aby ho důstojnějším a záslužnějším způsobem užil. Bohatý generál, který svou nádheru rád stavěl na odiv, pozval svého plukovníka do lože a na večeři. Rád, řekl plukovník. Mám toliko ještě návštěvu; nebude však trvati déle pěti minut. Generál šel s ním. Plukovník, předseda chudinské konference, vedl svého hostitele do jednoho z oněch obydlí velkoměstských, kde bída jest stálým domovem.

Upracovaná žena modlila se s pěti dítkami u lože zemřelého muže. Hlad díval se na příchozí ze všech koutů. Generál byl pohnut. Plukovník to zpozoroval a řekl: Což abychom peníze za loži a banket tady nechali? To je zas jeden z vašich kousků, zabručel generál, ale obnos ochotně vyplatil. O divadle a hostině nebylo řeči. Strávili večer procházkou a hovorem, jež poskytly jim rozmilou zábavu. Druhý den byl generál mrtev, ranila ho mrtvice. Velkomyslný dar získal mu zajisté u Boha více cti a doporučení, nežli lože a skvělý banket byl by dal mu na zemi. Jest ještě ušlechtlejší způsob, ukazovati svou vznešenost a bohatství, nežli loží, paštikarní a šampaňským.

Byť obžerství pravidelně nebylo těžkým hříchem, jest přece vždy nezřízeností, a každá nezřízenost se trestá. Trestá ji příroda sama a trestá ji Bůh. Bdění, žluč a hryzení má člověk nestřídmý, dí moudrý Sirach (Sir. 31, 23). Kristus napomíná u sv. Lukáše (Luk. 21, 34): Hleďte pak, aby snad nebyla srdce vaše obtížena obžerstvím, aby nepřišel na vás ten den náhle, nebo jako osidlo přijde. Hle, dvojí hrozba! Starý Zákon hrozí trestem těla, nemocí, bezesností, žlučí, hryzením; Nový Zákon nenadálou smrtí.

Které jsou obvyklé následky nestřídmosti pro tělo? Žaludeční nemoci, vředy, nedostatek potřebných šťáv, ztučnění srdce, slabost nohou, nával krve do hlavy, ochablost svalů, ospalost, nechuf k práci, lenost a stero jiných zel. Za to střídmost dává zdraví a sílu. Jen ten pokrm prospívá, jenž řádně byl zažit; všechno ostatní škodí.

Starověcí zápasníci, středověcí rytíři, moderní sportovníci cvičili a cvičí se ne obžerstvím, ale střídmostí. Buď bez hříchu, a budeš silen a zdrav; většina nemocí pochází z hříchu.

Které jsou následky obžerství pro duši? Nechápatost, nechuf k učení, ubývání paměti, zapomětlivost. Víte, kde nejhůře býti učitelem a professorem? Na školách, jež navštěvují dítky rodičů zpustlých nebo dítky rodičů vznešených a bohatých.

Duchovní následek obžerství jest, že byne zbožnost. Co líčí Svat. Čech v básni Petrklíče, jest pravda. Kde obědy se prodlužují, krátí se hodinky v choru. Zbožnost vyžaduje značnou duševní a tělesnou sílu, které člověk hovící tělu nemá. S nestřídmostí roste bujnost tělesná, a proto doprovází ji pravidelně chlipnost.

Nestřídmý život ukončuje přechasto náhlá smrt.

Otevřeme ještě sv. Písmo a vizme některé příklady nestřídmosti. Hřích Evy byl sice hřích neposlušnosti a pýchy, ale k němu připojil se potom hned také hřích nezřízené žádosti po zapovězeném ovoci. (Gen. 3, 6.) Tomuto hříchu lze zajisté přičísti mnohá zla tělesná jako trest. Na poušti reptajícím Israelitům poslal Bůh křepelky. Vrhli se na ně s takovou nemírnou žádostí, že zle byli potrestáni. Ještě maso bylo v zubích jejich, dí Písmo (4 Moj. 11, 33), a již prchlivost Hospodinova bila je ranou velikou, tak že nazváno bylo místo ono »hrobové žádosti«. Když udělali si zlaté tele a klaníce se mu jedli a pili, pobito jest 3000 mužů nejen proto, že zavrhli Hospodina, ale že klanění se

modle znamenalo také službu tělu a břichu. (Ex. 32, 6 n). Ve třetí knize královské čteme (3 Kral 13, 24), jak prorok, na jehož přímlovu Bůh uzdravil v okamžiku ruku krále Jeroboama, potrestán byl smrtí, poněvadž proti zákazu Hospodinově přijal pohostinství a jedl chléb; lev udávil jej. V Novém zákoně vidíme Spasitele bolestně trpěti za tento hřích. Od požití beránka lačněl až do umučení Jeho veliký půst na poušti a celý jeho chudobný život odpykávaly naše nestřídmosti a tělesné žádosti.

A pohlédneme-li za hrob, musíme říci, co nám prospěje laubužnictví, uškodí-li duši? Bohatec hodoval na každý den skvostně (Luk. 16, 24), ale potom prosil Abrahama za trochu vody, aby ovlažiti mohl pysky své.

Ne, křesťané, za nízké požitky neprodávejme svou důstojnost lidskou a své blaho věčné! Z hltavé žádostivosti prodal Esau za čočovici prvorozenství své (Gen. 25, 23), ale když přišel k rozumu a viděl, co učinil, bolestí vzkřikl a zaplakal nad sebou. Neprodávejme, nesnižujme synovství boží, tuto nesmírnou přednost svou, pro pocit chvilkové žádostivosti. Panujme mocně nad svými pudy. Zvolna, oslíčku, zvolna, říkával Leonardo a Porto Maritio svému tělu, když chtělo vymknouti se z přísné kázně; počkej, dáme ti uzdu postu, abys nezbujněl. Hleďte, aby pak nebyla obžena srdce vaše obžerstvím!

* * *

Budme střízliví. Ježíš buď nám vzorem. Syn boží jedl chléb, který mu vydělal Josef a upravovala snoubenka tesařova. Byl zván do rodin bohatých, jako k Lazarovi, na svatby jako do Kány Galilejské. Šel tam, radoval se s radujícími, ale při tom byl vznešeným příkladem prosté, nehledané střídmosti. O jeho ukřižování dí svatý Pavel (Gal. 5, 24), že má nám býti poučením, abychom ukřižovali nezřízené žádosti svého těla. Střídmost učiní nám boj proti nim snadný. V postní praefaci zpívá se při mši svaté, že střídmostí a postem Bůh potlačuje v nás náruživost, ducha pozvedá, ctnosti daruje a odměny (*vitia suprimat, mentem elevat, virtutes largitur et praemia*). Sv. Bernard praví: co na pokrmu vezmeš tělu, dá ti Bůh na pokrmu duše. O slávě Mojžíše a Eliáše při proměnění Páně na hoře Tábor dí, že byla odměnou jich střídmosti a postů. Naše smrtelné tělo v nebi má se jednou stkvíti jasně a býti jako duchovní. Kdo přemáhá tělesnost zde, tím slavnějšího dosáhne zajisté proměnění tam. Naše tělo sežerou červi. Ne, pro ně nechceme hospodařiti, ale pro to tělo své věčné, oslavené, zmrtvýchvstálé

Ano, Ježíši, ty vládni v nás svou milostí na zemi v střídmosti a přemáhání sebe, abychom tím slavněji vládli s tebou jednou v blaženosti věčné. Amen.

Opilství.

Hled'te, aby snad srdce vaše nebyla
obtěžena opilstvím. Luk. 12, 34.

Tertullian, jeden z nejstarších spisovatelů křesťanských na západě, napsal spisek, ve kterém proti bludaři Cajovi hájil svatý křest. Cajus popíral, že by voda byla s to, obmýti duši od velikých hříchů; patrně věci nerozuměl. Tertullian se nespokojil při své důkladnosti a učenosti pouze výkladem, že křest jest svátost od Krista ustanovená, ale předeslal i celé pojednání o výbornosti vody. Chce tím naznačiti, že právě voda jest hodna, aby sloužila za nástroj k obmytí duše na křtu.

Ctihodné je, píše, co je staré. Než co je staršího nad vodu? Když všechno při stvoření světa bylo ještě pusto a nehotovo, měla voda už svůj tvar jako nyní. Ctihodné je, co Bůh posvěcuje. A hle, sv. Písmo dí, že Duch sv. vznášel se nad vodami, vyprav si ji za své sídlo a posvětiv ji tak. Ctihodné je, co má zásluhy. Nuž, voda to byla, jež vydala první živočichy. Ctihodné je, co má důležitý úkol. Nejdůležitější úkol při rozdělování vody od souše měla a v celém hospodářství přírody dosud má: voda.

Mohl bych pokračovati, než od té doby byly o výbornosti vody napsány celé knihovny. Ona zúrodňuje pole, žene stroje, nosí lodi, obmývá vše nečisté. Tisíce jest velikých úkolů, které plní; tisíce má vzácných vlastností. Jen jedna její přednost nemůže si u přemnohých získati dostatečného praktického uznání, vlastnost převzácná a před důležitá, totiž že je k pití. Lidé ji chválí, děkují za ni Bohu, ale nepijí ji. V Praze vznikly stesky na špatnou vodu. Páni se radili o vodovodu, ale místo něho postavili dříve nový velký pivovar. A to bylo řečí v novinách, že president Lincoln při banketu na počest svého zvolení připíjel vodou, omlouvaje se, že nikdy nic jiného nepil. Nemenší rozruch budilo, když jeho nástupce Harrison odepřel vypítí při podobné příležitosti jedinou sklenku šampaňského. Údivem naplnilo naše čtenáře, že v celém Švýcarsku spolek pijáků vody má 52.000 členů, t. j. že z celého obyvatelstva pije 52.000 lidí vodu, že 32.000 anglických námořníků nepije alkoholu, že v celé Anglii, kde pití vody se provádí jako sport, je mezi 40 miliony obyvatelů 5 milionů lidí, kteří ji ještě pijí! Za starých zlatých časů dávalo se v obcích na buben, když hospodský přivezl soudek, aby sousedé o tom věděli a nedali mu zkaziti. Teď stačí v Praze, když ráno sud s vodou k pití projede ulicemi. Musíme-li již vodu pít, pijeme ji připravenou, nejvíce nahořklou v pivě, zkysanou ve víně, pálenou v kořalce, otrávenou v likérech, uvařenou v čaji, a když už není zbytl, aspoň s minerály sloučenou; jen jak ji Pán Bůh stvořil ji nikdo nechce. Krásná učená i populární pojednání o vodě čtou leda studenti, když mají o ní domácí úkol, rozmilé písničky, dýšící láskou, jako pivo, pivo, pivo červené, kořalička teta moje a sta jiných zná každý. Znáte zamilovanou písničku o vodě k pití? Já neznám žádné. Za to vím, že nejhorší nemoci, do-

konce i mor, odvozují od vody. A přec každá voda je lepší, než jakýkoliv nápoj alkoholický. Beduíni Sahary mají přísloví: každá voda je dobrá; špatná voda je jen — žádná voda. Dobré jest pít, ale nepít lépe, dí nám pořekadlo.

Než vím, že bych se stal směšným, kdybych horoval pro pití přirozené vody, nebo předsudky a zvyky jsou silnější, nežli všechny důvody zdravého rozumu. Spokojím se tedy výrokem apoštolským: hleďte, aby srdce vaše nebyla obtížena opilstvím, a budu mluvit o nestřídmosti v pití. Ježíši, který jsi přehrozně muky trpěl, když jsi s kříže volal „žízním“, Spasiteli náš, který jsi jimi pykal za hříchy nestřídmosti světa, žehnej úvaze naší!

P o j e d n á n í.

Co jest opilství? Opilství jest nezřízená žádost nápojů. Jest stará jako lidstvo. Ve sv. Písmě nejstarší příklad máme o Noe, jenž však z neznalosti opojné síly vína přebíral. Na vykopaných obrazech egyptských a babylonských, které sahají až k počátkům světa, nalézáme výjevy, jak otroci nesou zpitého pána svého domů. V Římě, v době hrozného úpadku mravů za císařů, zuřilo opilství i mezi dámami. U nás v době utrakvistické, době velikého mravního úpadku, vypravuje prof. Z. Winter, Aug. Sedláček a j. hrozné věci o opilství českého lidu a o sesurování, jež z něho pošlo. V době reformace v Německu celé rody šlechtické, jež církevními statky se obohatily, vymřely následkem opilství. Janssen je uvádí a líčí život jich. Je to skoro neuvěřitelné. Málo který z těchto zhýralců dostihl stáří 30ti let. Ve sněmovnách naší doby prohlízejí sluhové večer sál, dívajíce se i pod pulty, a sbírají s velkou zručností zástupce národů, kteří ve sněmovní hospodě se zpili a při poslouchání řečí usnuli. A že dnes jsou též dámy, které šampanisují až do němoty, je známo z pověstí, jež tu a tam jdou obecně.

Vedle hrubého opíjení je opilství pozvolné, jež záleží v pravidelném pití opojných nápojů v míře, která sice ne hned a náhle, ale časem a poznenáhlu má podobné následky, jako hrubé opíjení se. Že takový pravidelný spotřebovatel lihoviny hřeší nestřídmostí, je patrné z toho, že přes míru rudne, je rozveselen nebo rozčilen, že ztrácí bystrost paměti a duševních sil vůbec. Jednotlivé pití u něho není sice leč malým hříchem, ale celý jeho stav stává se časem těžce hříšným. Jednotlivé opití je smrtelným hříchem, když na nějaký čas zbaví člověka užívání rozumu.

Víno od počátku k obveselení stvořeno jest, a ne k opilství, dí sv. Písmo (Sir. 31, 35). Vášně lidská všechny dary boží obrací ke zlému!

Důkazem zhoubné nestřídmosti v pití jest stupňovaný prodej lihovin. V 16. století byl lih pouze lékem; teprve v polovině 17. století počal se prodávati obecně. Nesvědomití lidé, mezi nimi zvláště národ, který má nejvíce kořalen a vinopalen, zneužívají vášní lidských ku svému zbohatnutí. Tisíce nádherných paláců,

kteřé obývají millionáři z orientu, zbudovala kořalka a hanebné počítání na slabosti lidské. Spotřeba lihovin je dnes hrozná u prostých i vznešených. V newyorském asyly pro alkoholiky bylo r. 1868 mezi 2153 osobami 1300 dívek a paní, dcer z bohatých rodin! Ročně se ve Spoj. Státech vypije za více jak 500 mill. dol. lihu; veškerá mzda dělníků tvoří tam obnos asi 700 mill. dol. U nás připadá na jednoho obyvatele 6 a půl litru lihu, neboli 13 litrů kořalky. Stojí-li litr kořalky 40 h, vydá se u nás ročně za kořalku asi 120 mil. korun.

Ve Švýcařích trží se za lihové nápoje 200 mil, ve Francii propijí dělníci 960 mil. korun, v Anglii jednu třetinu svého výdělku. V Německu připadá na 180 obyvatelů místnost, v níž prodávají se lihové nápoje, u nás na 100, v Belgii na 40 obyvatelů.

Lih je v každém opojném nápoji. I v nejlehčím víně je ho 8 procent, v nejlehčím pivě nejméně 5 procent, v malaga 20 proc., v rumu a kořaku až 70 procent, v kořalce vždy více než 50 proc. Zvlášť zhoubné jsou mnohé přísady, které podvodní vyrabitelé do lihových nápojů dávají.

Vizme následky nestřídmosti v pití.

Sv. Jan měl kdysi vidění. Stál na břehu mořském. Z vody vystoupila obluda. Měla sedm hlav a z každé tlamy vycházely strašné kletby proti Bohu a proti všemu svatému, proti nimž počala divokou válku. Polekali bychom se, kdyby takový netvor se před námi zjevil. Než nastojte, obluda ta žije mezi vámi, hejčkáme ji v rodinách, stavíme jí krásné hospody a národní domy, obětujeme jí své těžce vydělané peníze, své síly těla a ducha, své zdraví, svůj národní blahobyť, svou čest, ba i své věčné spasení. Touto obludou je opilství, je pití lihových nápojů. Kdybyste tuto otázku sledovali, tak že byste jako na obraze viděli, kolik lidí a národů lih zkazil, ochudil, do nemocnice uvedl, v hanebných domech umístil, do pekla svrhl, kdybyste viděli tu bídu hroznou, jež uvádí do srdce, do rodin, do společnosti, úžasem byste zavírali oči a křičeli: v pravdě obluda, kterou viděl sv. Jan.

Před několika lety popraven byl v Sasku vrah a lupič Hoch. Zanechal po sobě závět, která, když uveřejněna byla, kolovala všemi listy. Uvádím z ní: Tážu-li se, co mne učinilo vrahem, nalézám jedinou odpověď: kořalka. Pomalu to začalo. První příklad dal mi vlastní otec, jenž byl pijákem a zmrzl v sněhu. Pomněte otcové, že pijáctvím otravujete i krev svých dítek, jež zplodíte, a duše těch, které vidí váš příklad! Skončiv školu stal jsem se zedníkem a jako moji druzi pil jsem i já. Vydělal jsem zprvu pěkný groš. Leč čím více jsem vydělával, tím více ztrácel jsem ochotu k práci. Zvolna klesal jsem do propasti. Poznal jsem káznici a polepšovnu. Sotva mne pustili, pil jsem zas. Konečně přestal jsem pracovati a žena musila mne živiti; nedala-li, bil jsem ji. Moje děti mi přinášely tento nápoj ráno před školou, v poledne, někdy i večer. Kořalka odňala mi všecku vůli k dobrému a učinila mne zvířetem; jen vůli ke zlému mně nechala. Páchal jsem zločin za zločinem, až zavraždil jsem i svou ženu. Zítra dojdou

zaslouženého trestu smrti rukou katovou. Umírám zkroušeně a kajícně, doufaje, že Bůh mi bude milosrdný. Ale než umru, chci ještě napomenouti celý svět. To je má závěť, která se obrací hlavně k bývalým společníkům v pijanství: obraťte s této cesty; můj příklad ukazuje vám, kam vede. Rozbijte láhev, dokud vás ďábel v kořalce číhající nezavede tam, kam mne zavedl.

Tak Hoch. Představte si, co viděly děti jeho, co zkusila žena, myslíte na hříchy, které páchal, na stupeň zvířectví, kam klesl, rozmnožte tento příklad do tisíců a millionů, a máte obraz obludy, kterou Jan viděl.

Kniha přísloví dí: Komu běda? Čímu otci běda? Komu svády? Komu jámy? Komu bez příčiny rány? Komu červenost očí? Zdaž ne těm, kteří meškají při víně a snažni jsou u vypíjení číší? Př. 23, 29. Hleďte, aby srdce vaše nebyla obtížena opilstvím!

2. Než vezmeme věc po pořádku. Vizme nejprve neblahé následky časné, potom věčné!

a) Lih ve zcela malé míře zvyšuje úkonnost těla lidského; může tedy starším lidem, u nichž je oslabena, býti užitečný; nikdy dítkám. Jest smrtelným hříchem, dí slavný lékař, dávatí dětem víno, pivo, kořalku. Jsou to vzrušující prostředky, jichž děti nepotřebují; jest vůbec zločin učití, že víno živí. Jiný věhlasný lékař dí, že i malé časté požívání lihových nápojů působí u dítek nemoce, zamezuje vzrůst a vývoj. Dítka, praví opět jiný, jež pily i málo víno, stávaly se ospalými, nepozornými, popudlivými, tělesné i duševní práce málo schopnými. Opět jiný lékař toto vše stvrzuje, dokládaje, že charakter takových dítek kloní se k nemravnosti. Tyto vlastnosti dědí dítka také po rodičích pijanech. Biskup, jenž celou diecesi dvacetkrát provisitoval, potvrdil, že dítka v krajinách, v nichž pijí se lihové nápoje, jsou tělesně chabé a duševně opozdilé. Znameníť filosof berlínský to všecko potvrzuje a dodává ještě, že dítka takové jsou přezralé, rychle vyžilé, drzé, zvědavé, brzy sestárlé. Dítka nepatří ovšem také do hostinců. Hrozný úpadek rodinného života plní dnes hospody, koncerty, divadla, ba i šantány dětmi. Mnozí rodičové chtějí mítí děti chytré a vyspělé, i vodí je do řečených místností. Kéž by raději vzdělávali v rodinném kruhu jich srdce, sice vyspějí rychle, ale k neštěstí svému.

Opilství uvádí v chudobu jednotlivce i celé kraje. Šedesátiletý muž, který nikdy nebyl, jak se říká, ani podkurážen, propije za 40 let 24 tisíc korun. Co asi proleje hrdlem člověk, který propije denně korunu i dvě? Kdo dobře pije, chce také dobře jísti, a poněvadž lih mu zatemnil úsudek, oslabil vůli a rozmnožil chuť, utrácí i nad svůj stav. O ztrátě času ani nemluví. Nyní si myslíte, že prodělá tak celé město a celý kraj. V Anglii 90 proc. zchudnutí připadá na vinu lihovin. Nezměrná bída haličských dělníků zaviněna je pijanstvím. V Německu bylo podporováno 40.000 chudáků, kteří se jimi stali pijáctvím. V americkém asyly ze 3500 chudých bylo 3340 těch, kteří zchudli pitím. Naše přísloví dí: Kdo s opilci se vodí, brzy bez kabátu chodí.

Kdo vínko dusí, brzy nouzi zkusí. Pálenka je válenka. Lepší známost s bláznem, nežli s hospodským. Víno neříká: jdi! ale: sed! Kořalka je zloděj.

Zbohatnou jen majitelé lihových výčepů, kteří své poklady odnesou do velikých měst, aby učinili místo zase chudému židovi.

K tomu dlužno dodati také ztráty z následků. Každé překročení střídmosti budí nechuť k práci, časem až k neschopnosti, vede k ospalosti, tělesné slabosti, různým nemocem, tak že práce hyne. Též průmysl hyne, neboť je podmíněn intelligentním a spolehlivým dělnictvem, jakým alkoholicí nejsou. Druhdy dělníci vydělali méně, a měli ušetřený groš; nyní vydělají mnoho, a nemají nic. Svou spořitelnu mají u hostinského. Několik dní nezaměstnanosti, a nemají do čeho kousnout. Přijde rok neúrody, přijde nemoc nebo jiný mimořádný výdaj, a rolník, úředník, řemeslník musí si vypůjčit. Každý dluh je jako upír. V krajích, kde vládne pijanství, nenáleží ani to vejce, které slepice snese, hospodáři, nýbrž židovi.

Opilství ničí zdraví těla a duše. V jisté legendě se praví, že smrt svolala všechny nemoci a vyslýchala je, jaké která má zásluhy o zkracování lidského života. Vystoupily úbytě, záněty, horečka, mrtvice a jiné, líčice, jak se jim dařilo. Smrti bylo nápadno, že v některých krajinách měly zvlášť hojně žně, i vytýkala jim, proč jinde nebyly stejně horlivy. Vážená smrti, odpověděly nemoci, jsme všude stejně pilny, ale v řečených krajích měly jsme výbornou pomocnici, kořalku a lihové nápoje.

Člověk, jenž pije pravidelně, byť i v malých dávkách, lihové nápoje, je jako otrávený. Snadno se stane alkoholikem, vždy skoro dostaví se u něho tělesná sešlost, porušená duševní činnost, mravní úpadek, četné choroby a smrt. Tělo a vůle jeho nedovede nahodilým nemocem vzdorovati; hned má zánět plic, každá epidemie se ho chytá, hned jiná choroba.

Alkoholem krev se rozředí a stává se chuda na pevné součástky, čímž člověk schází. Činnost srdce se zvětšuje, čímž vznikají srdeční vady. Kyselina uhličitá se řádně nevydýchá, čímž výměna látek v těle děje se nepravidelně. Žažívání se stěžuje, čímž vznikají nemoci žaludeční; časté u pijáků jsou též nemoci jaterní. Kožní cévy zkornatí, čímž dostává alkoholik rudou a modrou barvu. Stane-li se to v mozku, následuje náhlá smrt. Přísloví dí: Kdo všem na zdraví připsíjí, sám svoje zabíjí. Kdo kašlísky dopívá, věku nedožívá.

Jedna pětina předčasných úmrtí zaviněna je lihem. Bylo pozorováno, že v době cholery skoro každý onemocnělý alkoholik zemřel, a že v krajích, kde řádí lih, řádí také nejhůře každá epidemie.

V Belgii podlehně ročně 15 až 20 tisíc lidí alkoholu; v Anglii 60 tisíc. V pojišťovnách na život při stejném počtu pojištěných zmírá 400 osob, jež pijí lihové nápoje, a jen 300 abstinentů.

Veliký počet úrazů děje se následkem opilosti. Tu spadne někam, tu ho někdo přejede, tu zmrzne, tu ho chytí stroj. Dosti

malé opojení lihem má za následek jakousi tupost, nevážnost k životu, nešikovnost ; odtud četná poranění.

Je tomu několik let, co vinou opilého strojvůdce celý vlak se vyšinul, při čemž na 50 osob přišlo o život.

Alkoholici páchají často sebevraždu. Bylo vypočítáno, že jedna třetina všech sebevražd na Moravě stala se od alkoholiků.

b) Hrozné jsou následky duševní. Třetina, ba leckde polovina bláznů ztratila užívání rozumu lihem. V Čechách mezi 2350 bláznů bylo 116 alkoholiků. K tomu přičtíme jiné duševní poruchy, které lih způsobuje.

Ve 20 letech zdvojnásobil se prodej lihu a tím bylo o 90 proc. více bláznů, o 52 proc. více sebevrahů a o 129 proc. více žebráků. Přísloví dří: Při pití mnohém rozum s Bohem.

Potomstvo opilců je slabé a choré, podléhá snadno úbytím a jiným nemocem tělesným. Zvláště často dostávají choroby mozku a čivů, propadají blbosti a choromyslnosti, mají náklonnost k mravní zvrhlosti a zločinnosti. Padesát procent dítek v polepšovnicích jest z rodin alkoholiků. V ústavě pro pijáky v New-Yorku zdědilo tuto vášeň po rodičích 50 procent ošetřovaných. Znenáhla zvrhne se tělesně a duševně všechno potomstvo a celý kraj zpustne. Nejméně rekrutů, vojenské služby schopných, má Halič, země kořalen. Porážky francouzského vojska r. 1870 připisují bystří pozorovatelé sešlosti a demoralisaci armády, zaviněné přílišným pitím lihovin. Otupění pro čest a lidskost, zeslabení bojovnosti u českého vojska v povstání stavů roku 1618 připisují dějepisci rovněž opilství. Alkoholik žije po 20. roce průměrně jen asi 15, střední 44 let ; po třicátém roce alkoholik 13, střední 36 let. Od 20. do 50. roku umírá alkoholiků čtyřnásob více nežli jiných. Mnozí myslí, že pití dává sílu. Jest to jen okamžité vzplanutí, po němž následuje tím větší ochabnutí. Znameníť chemik praví, že v malém kousku chleba je více výživné látky, nežli v litru piva. Jiný učenec tvrdí, že ve sklenici utopilo své zdraví a život více lidí, nežli jich pohlitily vlny všech moří a řek. Slavný továrník Harmel ve Francii a Brandl nad Mohanem zavedli zvláštní odměny nepijícím lihovin. Ujalo se. Jich dělníci jsou vesměs zdraví, zámožní, mají zdravé děti, nepřicházejí k úrazu.

Opilství běže čest. Kdo má před opilým úctu? I uličníci se mu vysmívají. Kdo má k němu důvěru, kdo mu něco svěří? Nikdo. Po ulici jde, jakoby byl inženýrem a vyměřoval ulice, nebo jakoby byl tanečním mistrem, jenž vymýšlí nový tanec. Časem dostane vzezření, které dává poznati ihned bratra z mokré čtvrti. Vážený hospodář se opil a místo do domu vlezl do chlívků; do rána byl polomrtev, nebo vepři ho ohryzali, *)

*) Starosta a poslanec, který pořádal schůzi a se svými voliči příliš se bratříčkoval, cestou domů spadl do příkopu a usnul. Ráno, když pasák hnál vepře na pastvu, očmouchávali ho tito. Poslanec, domnívaje se býti ještě mezi svými přáteli na schůzi, objímal je a líbal. Pověstná Circe z Homera okracela své návštěvníky ve svině; touto rozmilou dámou jest dnes kofalka.

Přísloví praví: děti se štítí ošklivce a Pán Bůh opilce. Opilému člověku i Pán Bůh se vyhne.

Neměl-li tu pravdu selský synek, jenž po probité noci koně napájel a vida, že když se napili, hlavu zvedli a již píti nechtěli, řekl si: věru, ta nemá tvář je moudřejší, než já; pije jen tolik, mnoholy potřebuje. Kdybych já byl včera stejně jednal, měl bych své peníze a neměl bolení vlasů. I pohané v dobách nezkaženosti mravní opovrhovali opilstvím. Spartané spili otroka, aby svými nerozumnými a směšnými pohyby opilce vzbudil u mládeže jejich ošklivost před opíjením. Co je to za zvíře, ptávali se pak svých dětí.

U Římanů měli zákon, dle něhož ženy nikdy, mužové do 30tého roku nesměli píti víno.

Cyrus, jsa hostem u krále Astyaga, zdráhal se píti víno omlouvaje se, že ve víně je jed. Jed? volali hodovníci. Ve víně je síla. Tak mi o tom dejte důkaz, vstaňte a ukažte mi sílu svou, řekl Cyrus. Opojení hodovníci potáceli se, nemohouce pevně stát na nohou, tak že otroci musili přichvátati a podepřít je. Nepravil jsem, pravil Cyrus, že víno je jed a nikoliv síla? všichni jste jako otráveni.

Muž je obraz boží, dí sv. Pavel. Je jím člověk podnapilý? Není, nebo je jako bez rozumu, není schopen jasné myšlenky a když chce něco říci, blábolí jako dítě. Má srdce? Věru že není schopen lásky, sice by tak surově nejednal se ženou a dítkami. Má svobodnou vůli? Nemá. Tyran alkohol jím vládne. Dítě ho porazí, na rovné ulici upadne. To že je obraz boží? I ďábel by se poděkoval, aby opilec byl jeho podobenkou. Dejme tomu, že jest to katolík, co řeknou nepřátelé církve? Užijí toho, aby víru naši potupili. Jakým právem hanobí on takto svou matku církev, ničí obraz boží, který v něm vypěstovala?

3. Vizme též následky duchovní.

Alkohol ničí často všechn život duchovní v člověku, vede jej na cestu hříchu, ba i zločinu. Alkoholik hřeší proti všem příkázáním božím. Hřeší proti prvnímu, nebo alkoholici jsou pravi- delně i nevěrci. Proti druhému, nebo nikdo není tak nakloněn k proklínání jako on. On nectí den sváteční, nebo buď vyspává, nebo sedí v hospodě. On zneuctívá svých rodičů, jež do hrobu přivádí, k nimž je surový, jež i bije; nedávno kolem Mor. Ostravy podnapilý syn žádal na matce peníze. Když mu jich nedala, rozhněval se a vrazil vlastní matce nůž do prsou. Dostal mnoholetý žalář. Mučedník ďábla, řekl by sv. Jeronym. On hřeší proti pátému »nezabiješ«, nebo ničí zdraví své, a svých budoucích dětí, často vraždí sebe i jiné. Nejvíce poranění a vražd děje se v opilství. Proto jest jich nejvíce v Haliči. V Čechách ze 450 vražd spácháno od opilců přes sto; v Haliči ze 700 vražd na 300. Alkoholik krade, ale především smilní. Všecky hanebné druhy smilstva řadí mezi lidmi, kteří pijí lihové nápoje, ne sice až do hrubého opilství, ale do rozjaření. Víno plodí bujnost. Dějiny vypravují,

že r. 1501 sladovníci tak se spili a rozbujnili, že v Nožířské ulici vraždili každého napořád.

Krátce nestřídmy jest v opojení všeho schopen. Jeho kostelem je hospoda, dí sv. Jan Zlatoústý, jeho Bohem sklenice, jeho zbožnými vzdechy nečisté řeči, jeho modlitebními knížkami karty. Kniha přísloví dí a sv. Pavel napomíná: neopíjejte se vínem, v němž jest chlipnost (Ef. 5, 18); na věky nevěřím, píše sv. Jeronym, že nestřídmy jest čist.

Legenda vypravuje, že se zjevil ďábel muži, jenž ho volal a žádal od něho, chce-li, aby měl hodně peněz, tři věci: buď aby zabil svého otce, nebo aby křivě přísahal, nebo aby si v hojné míře zamiloval víno. K první a druhé nabídce nikdy nesvolím, řekl muž, ale třetí přijímám. Ďábel souhlasil. Než nastojte, za několik let byl z něho alkoholik, zabil svého otce, křivě přísahal a ještě mnoho jiných zločinů spáchal. Hledte, aby srdce vaše nebyla obtížena opilstvím.

Na Pankráci seděl člověk zločinný. Hrozné neštěstí uvedl na sta lidí, ale sám jakoby toho necítil. Byl to vzdělanec, však zdálo se, že ztratil pojem a cit mravnosti a zodpovědnosti. Po dvou letech vazby se změnil. Počal chápati zlý skutek a velmi ho litovati. Jak se to stalo? V kriminále dostával jen vodu, i vystřízlivěl. Nebyl opilcem, snad nikdy se neopil, ale pravidelné požívání silných vín ve světě prosáklo jeho mozek a otupilo jeho mravní úsudek a cit, že tak hluboko klesl.

Missionář zažil při svých lidových missiích následující případ, jenž se udál ve velikém městě německém. Pozoroval, že po kázání je sledován podnapilým mužem, sešlým a ošumělým. Jednou ho zastavil pravě: Nedá mi to, musím vám vypravovati svůj život. Před 20 lety byl jsem spořádaným mužem. Měl jsem hodnou ženu a tři děti. Po několika letech štěstí upadl jsem mezi špatné druhy, počal jsem pít, v karty hrát, pozdě domů přicházeti, ženu sužovati. Žena prosila, zapřísahala; marně. Já na vzdor počal jsem, jsa jako ďablem posedlý, kaziti i své děti, učil je smáti se víře, matce se posmívati, lihové nápoje pít. Žena bránila je jako lvice, ale podlehla. V ten den, kdy nám všecko sebrali, zemřela bolestí a zoufalstvím. Ze mne stal se ničema, kterého jen z putyk vyhazují. A co se stalo z vašich dítek, ptal se missionář? Tu počal podnapilý plakati, za hlavu se chytati. Hoši v dvacátém roce už kradli, a dcera — tu se odmlčel na okamžik, pak začal v prsa se bít, proklínati, křičeti a pryč utíkat. Brzy na to zemřel sebevraždou. Ó jak smutně to vypadá v rodině, kde otec nebo matka pijí. Otec opilec, dí duchaplný spisovatel, opíjí se slzami ženy a dětí. Týž praví, že desetina všech nesváru rodinných pochází z pití. Tam lihne se bída tělesná a duchovní, která jde od pokolení do pokolení. Americký učenec vypočítal, že jedna rodina opilců stála stát do čtvrtého jejího pokolení na 3 mill. dolarů, které vydal na stíhání zločinců, kteří z ní vyšli, na vydržování jich v trestnicích, na zaopatření blbců a chorých, jichž degenerovaná rodina měla zvláště v třetím a čtvrtém pokolení hojně, a na podobné věci. Moc lihu je věru moc ďábelská.

Doložil jsem výrokem slavného učence, že lih nedává síly. Poněkud se musím opravit, dává sílu, ale ke zlému. Kam jde si pro kuráž anarchista, když chce vraždit? K lihu. Kam jde si pro sílu samovrah, než se oběsí? K lihu. Nedávno četli jsme v novinách, jak matka zahodila své dítě v lese. Kde hledala k hroznému činu posilu? V lihu. V alkoholu je síla, ale ďábelská! Chceš býti špatným dítětem, nevěrným manželem, surovým otcem, chceš ztratit víru a mravní cit, chceš přijít do žaláře, státi se defraudantem, třebaš i vrahem, tak se oddej alkoholu. Chceš-li zůstat zdrav po celý život na těle i na duši, buď střízliv.

Nejosudnější následek lihu bývá náhlá smrt. Bůh rád odpouští naše hříchy, ale alkoholik váže mu ruce, že nemůže. Vrah, smilník, žhář, křivopřisežník, lupič mohou litovati na smrtelné posteli; on ne, nebo pravidelně umírá v opojení, v němž není schopen lítosti, v němž ani biskup nemohl by mu dát rozhřešení; často umírá náhle. Ty jsi dobrý, dí jakoby k Bohu, ale mně to není nic platné. Každý může umřít s povzdechem »Ježíš, Maria«, opilec nikoliv; ďábel lih mu nedá. *)

Sv. Pavel píše: opilci nebudou vládnouti královstvím nebeským (2 Kor. 6, 10). Běda vám, hrozí prorok Jsaiáš (Js. 5, 11), kteří vstáváte ráno, abyste chodili po opilství a pili až do večera, tak že vínem hoříte. A opět (5, 22): běda vám, kteří mocni jste k pití vína.

* *

Hledte, aby srdce vaše nebyla obtížena opilstvím. Buďte opatrní a přísní na sebe. Víno i moudrého poblázní, dí přísloví. První sklenicí nestává se sice nikdo opilcem, ale nikdo neví, kdo začal, kde skončí. U někoho to jde zvolna, u někoho rychle; jist před vášní není nikdo. Příležitosti k ní je dost. Přátelé se sejdou nebo loučí, slaví se svátek, je slavnost nějaká. Ten nemůže spát, ten má lítost nebo zármutek, tomu je zima; co den je příležitost k nestřídmosti. Třeba býti na pozoru a to zvláště tomu, kdo snad po otci zdědil k pití náklonnost. Pořádek a disciplína jsou nejlepšími prostředky k zachování střídmosti.

Kdo už lihovinám přivykl, musí sebrati všecku energii k rozhodnému kroku. Karel XII. urazil jednou v opojení těžce svou matku. Dal si přinést sklenici vína, přistoupil k matce a řekl: Matko, odpusť. Hleď, to je poslední, kterou k ústům kladu. A slovo vyplnil. Stálo ho někdy nadlidské namáhání, ale dostal mu. Muž z lidu, který poznal, že zahubí sebe a rodinu pitím, umínil si, že ho zanechá. Právě přišel ze žaláře, kde si pro zlý

*) Snad není bez významu, že opilci vidívají čerta. Slovenský missonář vypravuje následující příhodu. Kázal v nabitém kostele. V tom známý opilec počal volati: vidíte ho? Tamhle sedí na okně. Kazatel se zalekl a zastavil. V kostele zavládlo ticho jako v hrobě. Opilec ukazoval zase jinam volaje: teď je tam, je celý černý. Pak se počal pitvorně smáti, však hned na to křičeti, jako by na něj šel. Byla to hrozná scéna. Mnozí leknutím omdlevali, jiní prchali, jiní se smáli. Všichni však cítili, že to člověk, jenž z opilství klesl pod zvíře.

čin v opilství spáchaný poseděl, domů: Zeno, řekl, přines láhev kořalky. Žena dala se do pláče pravíc: Pro Boha, muži, už zas začínáš? Jen ji přines. Žena vědouc, že odpor by nepomohl a její život snad i ohrozil, přinesla láhev. Muž nalil z ní sklínku, vypil ji, láhev zazátkoval a pravil: To byla poslední kapka, kterou jsem vypil. I uhodil lahví o zem. Ale láhev zůstala celá. Muž se zalekl. Ale hned se vzpamatovav vzal sekeru a jednou ranou láhev rozbil. Slova dodržel. Mír a štěstí vrátil se opět rodině.

Jaké zdraví, jakou veselou a čilou mysl, jaké radostné stáří má člověk střízlivý! Radost podívat se na takového mladistvého starce. Když přijímal francouzský praesident novoroční blahopřání professorů, budila pozornost čilost 95letého starce mezi nimi. Jak jste si zachoval takové zdraví těla a duše? ptal se praesident. Střídmostí, zněla odpověď; nikdy jsem neokusil opojných nápojů. Však více váží čistá, světlu božímu přístupná duše. Nestřídmost vede ke všem hříchům, střídmost podporuje všechny ctnosti. Radujme se, popřejme si, ale dle zákona božího. Tak radosti také nejvíce užijeme a ji nejhluběji procítíme. Ježíš, Maria a Josef buďtež nám vzorem. Komu jsou vzorem, tomu jsou i ochráncem. Budou jím i nám, abychom dobře žili a blaženě umřeli. Amen.

Hněv.

Nebuď kvapný k rozhněvání, nebo hněv odpočívá v lůnu blázna. Kaz. 7, 10.

Pokolení ženskému přičítáme mírnost a trpělivost. V nich spočívá také jeho síla. Tím odpornější je však také žena hněvivá. Písmo sv. dí, že lépe jest žít se lvem, nežli se ženou zlostnou. Přísl. 21, 19. Jest podivuhodné, jaké obtíže často žena klidně překoná a jakých obětí jest schopna.

Muž je jiný. Rozhodnost, úsečnost a prudkost jsou jeho charakteristické rysy. Už na chlapcích je můžeme pozorovati. Co na venek ve světě je velikého, vykonala hlavně energie mužská. Však také krvavé války vedli oni. Jako mírnost ženy snadno upadá v slabost, tak síla muže stává se tvrdostí, hněvem, mstou.

Mluvme o hněvu. Je hněv síla? Napnutím svalů a energie jest; mnohý hnán hněvem, leccos vykonal, čeho by jinak sotva dovedl; přece však dlužno říci, že spíše je slabostí. Je to oheň, kterým sláma chytla. Uherský Slovák se má za hrdinu, když ve hněvu opaskem nabije ženě, ale před židem pokorně ohýbá hřbet. Pamatuji se dobře na státoprávní naše rozhořčení za Grégra a Herolda. Ach, co tu bylo řečí hněvem planoucích, co dupnutí na krále. Co je z toho dnes? Ochablost a slabost. Pánové, kteří bouřili lid, do prsou hrdě se bijíce, při důležitých hlasováních nebyli ani ve Vídni, nerci-li aby tam obětavě pracovali. Hněv není síla, hněv jest slabost, nebo zakaluje jasný úsudek a má za následek

ochabnutí vůle. Síla je ve vytrvalosti a důslednosti. Zlostný člověk nebývá ani vytrvalý ani důsledný.

Malý hrnek nejdříve překypí, dříve přísloví. Nebc: Kdo hněv svůj podmaňuje, statečnost ukazuje.

Nám nejvyšším vzorem a učitelem jest Spasitel. Pán Ježíš tichou mírností veliké věci vykonal, svět vykoupil, smrt a ďábla přemohl. Pomlouvali ho, tupili, bičovali, trním korunovali, poličkovali, na kříž přibili, a Kristus zůstal klidný. Kdyby se byl dal uchvátiti hněvem a ztrestal na místě své katany, neměli bychom jeho drahé pro nás smrti vykupitelské. Podlehl na pohled zlobě, ale nikdy nebyl tak veliký a vznešený, jako když s kříže volal své: Otče, odpusť jim, neboť nevědí co činí. Učte se ode mne, poučuje nás, nebo já jsem tichý a pokorný srdcem. Pokorná důslednost a pevná disciplinovanost, toť síla, nikoliv prudký nával hněvu. Ony vykonají veliké věci, tato spíše je rozboří. Nebud' kvapný k rozhněvání, nebo hněv odpočívá v lůnu blázna, t. j. nerozumný člověk dává se uchvacovati hněvem.

I Spasitel někdy se hněval, na př. když vyháněl kupce z chrámu, nebo když káral farisee. Však jeho hněv nebylo uchvácení, vzplanutí, bouření, jež rozum zakalují a činí, že člověk není sebe mocen. Jeho hněv byl mírný, spravedlivý, byl pod vládou rozumu, neměl tudíž nic nezřízeného na sobě, byl citem zdůrazněná myšlenka, zásada, nauka.

Nám mluvití jest o hněvu jako o šestém hlavním hříchu, o hněvu nezřízeném, nerozumném, nespravedlivém, hříšném. Ó křesťané, slyšte pozorně a uvažujte slova Písma sv., jež před tímto hněvem varují, nebo mnoho, neskonale mnoho zlého působí zlost. Pane náš, Mistře dobrý a tichý, žehnej nám, abychom poznali, jak dobré jest následovati tebe v mírnosti.

P o j e d n á n í.

1. Co jest hněv? Sv. Tomáš Akv. odpovídá 2, 2 q. 15; 1, 2 q. 48: jest nezřízená žádost msty za urážku; nebo též: jest nezřízené vzplanutí srdce, děje-li se nám něco proti vůli. Hněv jest tudíž něco tělesného, affekt, jenž sídlo své má v těle. Rozhněvaný člověk je nakloněn k prudkým pohybům. To pochází prý odtud, že mnoho krve vtéká do kožních cev, přeplňujíc je, tak že svaly bezděky se vzpružují a pohybují. Hněv mají také zvířata, důkaz to, že jest něco tělesného, co hmotnou příčinou bylo vzbuzeno. U člověka nechť vůle, odporem nebo jinak vzbuzená, rozlévá se někdy také do těla a rozčiluje je. Tu pramen zlosti jest duchový, než hněvem jmenujeme právě nezřízené vzplanutí srdce, tedy tělesný affekt. Hněv můžeme také sami zúmyslně v sobě vyvolati; lid říká: vemluvil se do hněvu.

Filosofové prou se už po více jak dva tisíce let, je-li dovoleno míti vášně neboli tělesné affekty čili nic. Řečtí pohanští filosofové, zvaní stoikové, říkali: mudrc má býti prost všelikého affektu, pohnutí. Ani neštěstí, ani bol, ani cokoliv jiného nemá ho

vyrušiti z ledového, lhostejného klidu. Podobně v novější době učil Kant. Dle něho na př. i soustrast s trpícím jest slabost člověka nedůstojná. Jiní filosofové zase, mezi nimi ti nejmodernější, učí: právě vášně, silný affekt jest to pravé a dobré, nebo z ní pochází vše, co jest veliké. Hle moudrost světa, která i s nepatrnou otázkou neví si rady, zavírá-li oči před učením církve. Slavný Aristoteles učí, že všechny affekty neboli vášně nejsou zlé. Poukazuje na Homera, kde rek Hektor praví k plačící své choti Andromache, když se s ní loučí jda do boje na smrt: Ženo, poruč svým slzám. Sv. církve učení Aristotelovo přijala a zdokonalila. Mnohé affekty jsou krásné. Ježíš plačící nad městem, Ježíš dítky žehnající, Ježíš soustrastí nad lidem pohnutý, aj jaký to obraz vznešený! To není nepřirozenost stoika, to jest v pravdě lidské. Ale tyto affekty musí býti a zůstat pod vládou moudrého rozumu. Přílišný bol jest zrovna tak slabostí jako necitelnost. I rozhněvaný Ježíš jest zjev vznešeně krásný, poněvadž jest to hněv spravedlivý, nemající v sobě nic nezřízeného.

Hněv, o němž tuto mluvíme, jest vždy ošklivý, nebo je nezřízené vzplanutí srdce, buď že je nemírné nebo neoprávněné. Galenus vypravuje, že viděl mladého člověka, jak ve spěchu snažil se otevřít klíčem dveře. Spěch jeho zavinil, že klíč překroutil a nemohl otevřít. Vzplanul proto hněvem tak, že do klíče kousal, pěstěmi a nohama do dveří tloukl, klel jako zuřivý, ve tváři rudl a očima divě svítil. Pohled na mladíka vzbudil v něm takovou ošklivost před hněvem, že od té doby nikdy nedal se strhnouti k zlosti. Hle, nerozumné a tudíž i nezřízené vzplanutí srdce. Nebuď kvapný k rozhněvání, neboť hněv odpočívá v lůně bláznů. Tak jedná také pes, jenž jsa holí bit, nejde na toho, kdo jej bije, ale kouše do hole. Král Václav I., jsa náruživě oddán honbě, vrazil v lesích křivoklátských okem do ostré sněti, že přišel o oko. Královští lékaři nebyli již s to, aby mu oko zachránili. Oslepl na ně a zván byl od té doby Václav Jednooký. Král rozněval se na své lékaře tak, že odňal jim čtyři vesnice, z nichžto měli své důchody. Hle, příklad hněvu neoprávněného a nespravedlivého.

Poslední příčina nezřízeného hněvu jest pýcha, jež nechce snésti žádného odporu. Hněvivost vypěstuje se, když místo abychom jednotlivá vzplanutí potlačovali, jimi se uchvacovati dáváme. Častým opakováním takovýchto vzplanutí dostane tělo dispoziční k hněvivosti, a vášně je tu. Dáváme jiným vinu, že nás k hněvu popouzejí; popudlivá matka vymlouvá se na děti, zlostný pán na dělníky. Jsou snad popudem, příležitost k propuknutí hněvu, ale vlastní příčina hněvivosti jest vášně, která v srdci vězí; jiní lidé zůstali by klidni. Dovolte, abych na důkaz uvedl příklad, byť i trochu drastický. Hněvivá žena dávala vždy vinu muži svému, že ji ponouká, a nikdy sobě. Libovala si jednou, když odešel, řkouc, teď budu mít aspoň pokoj. Chtíc si něco uvařit, vzala hrnec a šla pro vodu. Nebyl umytý, což ji hned trochu vzrušilo. V pumpě nebylo hned vody, tak že jí bylo dosti dlouho pumpo-

vati. Činila to už v rozčilení. Jdouc domů, zakopla přes práh, hrnec se rozbil. Nyní začala zuřit. Kdo ji popudil k hněvu? Jedině její vášeň, její od zlosti neumrtvená povaha.

2. Z hněvu pochází trojí druh hříchů: myšlenky, slova a skutky; průvodkyní hněvu je netrpělivost.

Vizme myšlenky. Člověk rozhněvaný je jako kotel plyny a parou mocně naplněný; jen vybuchnouti. Hoří nenávistí, touhou po pomstě, přeje v duchu vše zlé, raduje se někdy, když osobu, proti které má hněv, potká neštěstí. Obyčejný hněv v tomto případě pomíjí; jen hněv spojený se zlobou se raduje. Někdy hněv vystupuje až proti Bohu. Rolník posekal obilí, ale tu zatáhlo se nebe a po čtyři neděle neustalo pršet. Zlostný muž sedával u okna, isa na pohled klidný, ale duše jeho bouřila rouháním i proti Bohu. Může-li si zlostník svůj hněv na někom vylíti, ulehčí se mu sice, ale hned také následuje trest, ochablost, mrzutost, lítost. Přirozený to následek překrvených a přepnutých cev mozku a srdce.

Podobné hříchy pocházejí také z pýchy a závisti, ale je mezi nimi přece rozdíl. Člověk rozhněvaný nemyslí to ve skutečnosti tak zle, hříchy tedy, které z hněvu pocházejí, nemají takové vnitřní zloby jako hříchy z pýchy a závisti. Zlostník jedná více z podrážděnosti nad překážkami; pýcha a závist nemůže viděti cizího štěstí, ctnosti, velikosti. Však přecasto pýcha, závist a hněv jsou spojeny. Anglická královna Alžběta užírala se hněvem proti Marii Stuartce. V zkaženém srdci jejími líbly se po léta černé plány msty proti sokyni, která byla řádnou královnou, sličná, ducha spanilého, z čistého královského lože, čehož všeho Alžběta neměla. Tento hněv Alžběty nebyl by nikdy odvážil se hanebné vraždy, maskou farisejské ctnosti přikryté, kdyby k němu nedružila se pýcha a závist zkažené ženy. Jsou lidé, kteří mstivou podrážděnost nosí v srdci dlouhá léta a jdou s ní snad i do hrobu.

Zlostné myšlenky, vlastně představy, propukají v zlostná slova. 'Není řeči tak chudé na světě, aby neměla sta a sta nadávek. Nerosty, byliny, zvířata, ptáci, věci svaté, vše slouží zlostníkům k vylití zlosti. Jak bohatá jest řeč hněvu! Má zvláštní hanlivá slova pro mladé a staré, muže a ženy, vdané a svobodné, laiky a kněze. Viděti a slyšeti rozlíceného Uhra, když ve hněvu proklíná Boha, Krista, Pannu Marii, rodiče, vše — až mráz jde člověku po zádech. Uherský král Matyáš pro několik fiků, že nezdály se mu dosti čisté a chutné, tak se dopálil, že řval jako lev a že ho na konec ranila mrtvice. Veliká část soudů vede se pro slova bezděky ve hněvu vyslovená. Hněvivý člověk bývá loutkou chytráků. Naše politika je dnes tak ubohá také proto, že ji nevedeme rozumem, ale planým hněvem, jehož se nikdo nebojí. Od Slováka kupoval cikán koně, ale dával mu tak malou cenu, že ho Slovák se smíchem odbyl. Chytrý cikán navedl jiného cikána, aby rolníku koně haněl a se mu smál, že ho do smrti neprodá. A já ti ukážu, že ho prodám, ty cikánče, řekl dopálený Slovák. A prodal ho prvnímu cikánu za nabízenou cenu.

Lid říká : pes štěká, tedy nekouše. Nebo : hněvivý pes přijde vlku pod zub. Hněvivý člověk je třtina a na konec vždy prohraje.

Třetím hříchem jsou skutky z hněvu. Sem patří všechny hříchy proti pátému přikázání. Z hněvu bijí se chlapci, duelují se vzdělanci, pomlouvají se ženy. V hněvu mrskali římští páni své otroky, paní bodaly své otrokyně jehlicemi, z hněvu bijí nerozumně rodiče své děti, vztahuje syn na otce ruku svou, zapaluje čeledín dům svého pána, vojín plení. Projdeme žaláře a ptejme se vrahů : proč jsi vraždil? Pravidelně odpoví : byl jsem uchvácen hněvem. Všecky činy msty diktuje hněv. On píše také potupné články do novin a ničí čest protivníkovu. Když Sigmund byl od Žižky poražen a utíkal z Kutné Hory, měl takový vztek, že dal podezřelé horníky k vozům přivázati a město při odchodu zapáliti. Když v Anglii byly proti katolíkům dány hrozné zákony, které zemi zaplavily krví, mstil se potrestaný a vyobcovaný od církve kněz na ní tím, že dělal zvěda, že kněze, kteří sloužili mši svatou, a laiky, kteří byli jí přítomni, za bohatou odměnu protestantské vládě udával.

Co dobrého kdy pošlo ze skutku z hněvu? Nic. Václava IV. hledí naši dějepisci obmýti z různých nařčení. Pravda jest, že pro Čechy učinil mnoho dobrého. Obmezil zrádnou vyzývavost německé radnice pražské, dal Čechům na universitě tři hlasy, kdežto dřív měli jen jeden, dosazoval na ni české mistry. Avšak požehnání nepřinesl národu žádný jeho skutek, neb hněv je všechny zkazil. Strašnou hněvivostí zapudil od sebe dobré rádce, nepřátelil si mocné pány, dopustil ze četných nespravedlností na př. na Janu z Jenštejna, Nepomuckém, Puchníkovi, Bohuslavu z Korna, jemuž za otevřené slovo žezlem rozbil hlavu, provedl mnoho převrácenosti, tak že na konec korunu říšskou mu vzali, husitská revoluce v lidu se zmohla a on sám hněvem nalezl smrt.

Stálou průvodkyní hněvu je netrpělivost. Těžko žíti s netrpělivcem; největší obtíž jest sám sobě. Ten mu dlouho mluví, ten příliš zvolna běží, každý má stále nějakou chybu, která ho rozčiluje. Netrpělivý zvyšuje bláznovství své, dí Písmo. (Přisl. 14, 29.)

Křesťané, rozpomeňme se na život svůj, nezrudila-li také někdy naše tvář nezřízeným hněvem, nechovala-li duše mstivé myšlenky, nemluvila-li ústa zlostná slova, zdali jsme se nepřeháněli ve svých skutcích. Za trest obrať, praví korunovaný pěvec (Žalm. 4, 5), hněv svůj proti sobě.

3. Abychom rozhodně bojovali proti neblahé vášni hněvu, uvažme ještě zvlášť její následky.

Svatí otcové vysoko cenili klidnou rovnodušnost, jež nedá hněvem se uchvátiti. Jeden z hlavních důvodů, jež uvádějí, zní: Hněv porušuje podobnost tvou s Bohem (Řeh. mor. 30). Bůh jest věčně klidný. Velikost jeho je tak nesmírná, že nemůže ji nic vyrušiti z klidu. Viz moře, jak veliké a vznešené je v klidu. Jsa pánem nad affekty svými, jsi jako to moře, jsi více, jsi podoben Bohu. Větší byl David, píší opět, když zůstal kliden, an Semei ho tupil, nežli když zabil Goliáše. Větší byl Kristus, když

snášel potupu, nežli když s lodičky poroučel větrům a vlnám. Věčně neklidný je ďábel a hříšník. Hněv je slabost, klid velikost a síla.

Hněv znepokojuje nitro. Nesmírný je počet hříchů, k nimž vede. Ze srdce zapuzuje nábožnost a útěchu, která z ní plyne. Clovek zlostný podoben jest ďáblem posedlým, jimiž zlý duch zmítal. Duch sv. bydlí jen v srdcích tichých. Kdykoliv jsme se zlobili, špatně jsme se modlili.

Hněvivost škodí zdraví. Stálý nával krve do mozku a do cev přivádí různé nemoci, ba i smrt. Turecký sultán umřel hněvem, že malá tvrz, kterou hájil Zriny, ho tak dlouho zdržovala a tolik vojnů stála.

Hněvivost všude budí hádky a nesvár. Muž hněvivý vzbuzuje sváry, dí Písmo (Přisl. 15, 18). Přísloví dí: Jeden zlostný člověk nakazí hněvem deset mírných. Běda rodině, v níž muž nebo žena oddáni jsou zlosti. Na Slovensku o ní říkají, že tam ďábel sedí na stole a na housle hraje. Nejvíce trestání budou na dětech, nebo jich dívky stanou se hrubými, neposlušnými, svéhlavými. Bič plete na sebe učitel, který ve škole dává se uchvacovati hněvem; pán odcizuje si srdce poddaných, rodiče ztrácejí důvěru a oddanost dítek, bratr a sestra sobě se odcizí, přátelé stanou se nepřáteli. Věru, hněv odpočívá v lůnu blázna!

Hněv plodí svéhlavost. Kdybys byl klidný, ochotně bys uznal pravdu, ale že jsi zlostný, trváš na svém třebaš i proti lepšímu přesvědčení. Přísloví dí: svéhlavost jest vada slabého rozumu. Svěhlavá ovce vlku kořist. Co nerozumnosti učinili lidé ze svéhlavosti, kterou zlost v nich zbudila! Faraó svéhlavostí zavinil 10 těžkých ran, jež přišly na jeho říši, a pro svéhlavost s celým vojskem svým zahynul v Rudém moři.

Hněv jest touha po pomstě. Mnohý zlostník skutečně se mstí. Běda mu, nebo Hospodin praví, má jest pomsta. Uchvácení zlostí mstili se Kain a Lamech. Sedminásobná pomsta bude dána pro Kaina, dí Písmo (Gen. 4, 24), pro Lamecha sedmdesát sedminásobná, t. j. veliká. Nám na výstrahu před mstivostí zakusili trest větší nežli smrt. Hledej právo své, ale nikoliv mstu.

Otevřme též sv. Písmo. Ježíš mírný, jehož slova nebyla než láska, přísně kárá hněv. V památném kázání na hoře, ve kterém vykládal své učení lásky, tehdy, když učil lásce k nepřátelům volaje: slyšeli jste, že řečeno jest starým, oko za oko, zub za zub, ale já pravím vám, . . udeř-li tě kdo v pravé líce, nastav mu i levé; tehdy vyřkl slovo (Mat. 5, 21): Slyšeli jste, že řečeno jest starým, nezabiješ; pakli by kdo zabil, hoden bude soudu. Ale já pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdo by pak řekl bratru svému rácha, t. j. ničemníku, hoden bude rady, t. j. vyššího soudu. A kdožby řekl blázne, t. j. bezbožníku, hoden bude pekelného ohně. A dále přikazoval, smiř se, než položíš daru svého na oltář. Přísné slovo!

Jinde dí sv. Písmo, že zlostníci nebudou vládnouti královstvím nebeským. Nebudou ve věčném blaženém klidu, nýbrž hněv

ohně bude jimi vládnouti. Jedna z hlavních příčin, proč peklo je hrozné, jest, že hněv a pomsta rozdírá srdce zavrženců. Ó jen otevřte sluch svůj, když hněv vás chytá, a slyšte ty kletby, tu zuřivost, ten hněv, jež z pekla se ozývají, abyste poznali pravdu slov Ducha sv.: nebuď kvapný k rozhněvání, nebo hněv odpočívá v lůně blázna.

Poručme hněvu svému. Generál Suvorov napomínal často důstojníky, aby proti vojínům nedávali se uchvátiti hněvem. Ale jednou sám pro malý přestupek rozhněval se tak, že vyňal bičík a již chtěl vojína sešlehati. Tu pravil k němu velící generál: Vrchní generál Suvorov nařídil, že ve hněvu se máme přemáhati. Suvorov ihned schoval bičík pravě: když to generál nařídil, třeba poslechnouti. U nás generálem je přece duch a ne tělo. Poroučejme tedy duchem tělu a přísnou kázní vymáhejme od něho poslušnost.

* * *

Chraňme se hněvu! Kdysi zničil požár půl města. Co bylo příčinou neštěstí? Pouhá jiskra, jež padla do slámy. Ty jiskry hněvu, ta první hnutí jeho třeba hasiti. Prosme Boha za mírnost. Ježíši tichý a pokorný srdcem, učiň srdce naše podle srdce svého! Zpytujeme o tomto předmětu večer své svědomí, ráno učiňme dobré předsevzetí a přes den na ně dbejme. Tak dospějme k mírnosti. Sv. František Sal. byl prudké povahy a cvikem stal se z něho svatý s přídomek líbezný. Nikdy jsem nelitoval, řekl muž světa zkušený, když jsem přemohl hněv; jeho výbuchu skoro vždy. Bl. Hofbauer prosil za almužnu boháče. Muž ten nenáviděl kněze. Zlostí uchvácen naplil mu do obličeje. Světec utřel si klidně tvář a řekl: to bylo pro mne, nyní dejte něco pro mé chudé. Tato mírnost zlostníka úplně obrátila. Ó vzácna jest ctnost mírnosti. Blahoslaveni tichého srdce, nebo oni zemí vládnouti budou (Mat. 5, 4). V trpělivosti své vládnouti budete dušemi svými (Luk. 21, 19). Vláda nad sebou jest nejvyšší moc královská. Činí nás jiným milé a dává nám vládu nad srdci lidskými.

Proč jsi tak mocný, Ježíši? Proč ty, Maria, vládneš světu? Vaše neskonalá mírnost je velmocí. Synu, dí Písmo, v tichosti konej skutky své a nad slávu lidskou milován budeš (Sir. 3, 19). A opět: Lepší jest trpělivý muž než silný, a kdo panuje nad myslí svou, lepší než ten, kterýž dobývá měst (Přís. 6, 32). Bez hněvu zvedej ruce k nebi, píše sv. Pavel k Timotheovi (1. Tim. 2, 8) a jinde: slunce nezapadej nad hněvem tvým.

Mírnost nejmilejšími učiní nás tobě, Ježíši, který jsi nezlořečil, když ti zlořečili, který jsi trpěl a nehrozil (1. Per. 2, 23). Nevíte, čího jste ducha (Luk. 9, 55), káral jsi učedníky, když oheň svolávali na nevděčné Samaritány. A tobě chceme se líbiti, neboť co nám svět, když tvou lásku máme, co všecko, i život, když s tebou věčně kralovati budeme? Pomáhej nám, ať naše srdce se Srdcem tvým se pojí, myslí jako ono, cítí jako ono, jedná jako ono a jednou blaženo jest jako ono. Amen.

Lenost.

»Zlořečený, který činí dílo Hospodinovo lstivě.«
Jer. 48, 10.

»Práci čest!« zpívá se v krásné písni křesťanských dělníků. Práce věru zasluhuje chvály a cti. Vše, co je velikého na světě, je plodem práce. Naše velikolepé chrámy, silnice, mosty, sibiřská dráha světy spojující, suezský kanál, moře sbližující, egyptské pyramidy, římské kolosseum, všechno je vítězstvím rozumné práce. Uhlí, jímž topíme, látky, jimiž se odíváme, kovy, jimiž se zdobíme, všechen pokrok a blahobyť, vše je výsledkem práce. Před nedávnem podívovali jsme se na výstavě pražské tomu, co průmysl a píle dovedou; byl to plod práce.

Od té doby, kdy Spasitel, Syn boží, vládnul do třiceti let pilou, hoblíkem a dlátem, práci vrácena čest a zásluha. Jako Pán Ježíš každým hřebem, jež zatloukal, konal dílo vykupitelské, podobně jako když kázal, zázraky činil a trpěl; tak i naše práce, konáme-li ji v duchu křesťanském, je bohumilá a osvojuje nám zásluhy z vykoupení Kristova. V tom záleží nejvyšší důstojnost práce, jelikož má cenu jako modlitba nebo jiný dobrý skutek. Křesťan nepracuje jen za trochu zisku. Ó to by byla malá odměna, a politování hodný byl by, kdo by si svou práci výše necenil! Křesťanská práce je mravně dobrý skutek a záslužný pro nebe, kde se platí stonásobnou odměnou věčnou. Křesťan, jenž Bohu svou práci obětuje a vykonává ji jakoby pro něj, koná ji proto svědomitě, nebo zlořečený, který koná dílo Hospodinovo lstivě, t. j. který by pracoval před Bohem vševědoucím ledabyly, nesvědomitě, podvodně.

Prací kál se za nás Spasitel. I naše práce jest pokáním, jež obmývá hříchy. Spasitel požehnal práci, a proto práce není už kletbou otroků, ale přináší, koná-li se dle jeho vzoru, radost, požehnání, blahobyť, chrání hříchu, zpřijemňuje život.

Kdysi vyřčena klatba: »V potu tváře budeš jísti chléb svůj.« Následky hříchu, který byl příčinou této klatby, nezmizely, ale dobrota boží učinila z nich pramen převzácných dober, všeho toho, co krásného práce má v zápětí. Než obtíže z ní sňaty nejsou. Ještě perlí se pot na čele dělníkově, ještě ruce jeho mají mozoly, ještě učenec trpí bolestí hlavy a mnohými nemocemi. Ani stroje, ani jakýkoli pokrok neodstraní pot se světa.

Pro hřích dědičný a jeho následky jest vedle světa, který obtíže práce mužně přemáhá, věda, že každým úderem kladiva a škrtnutím péra slouží Bohu, sobě, bližnímu, svět nepracující, lenivý a zahálčivý, nebo svět, pracující jako kůň pouze za trochu časného zisku. O nich všech platí slovo Hospodinovo: »Zlořečený, který koná dílo boží lstivě.« Zakoušejí klatbu práce, ale požehnání její jim uchází. A byť byli na zemi bohatí, bez práce pro nebe nezbohatnou. »Modli se a pracuj,« dí věčná pravda.

O lenosti, sedmém hlavním hříchu, chceme mluvit. Ty svaté perly tvého potu, milostivý Ježíši, které v dílně nazaretské světily někdy práci světa, nechť posvěť také toto naše rozjímání!

P o j e d n á n í.

1. Co je lenost? Jest nezřízená nechť k práci. Dí se opět: nezřízená. Mnohá nechť k práci je přirozená, mnohá je omluvěna okolnostmi. Hříšná nechť jest chabá zmalátnělost ducha a těla, které člověk se poddává, kterou miluje. Krále polského Sigmunda III. nazývali »zítřejší«, poněvadž z nechuti k práci všecko odkládal na zítřek. Uvedl zemi do velikého neštěstí.

Než skoro se obávám, že mi někdo z vás řekne: Jak, ty mluvíš o nechuti k práci? Což nevidíš, že nám nestačí už ani den, ani šest všedních dní téhodne, ani koně, ani voda. Pracujeme v noci, i v neděli, máme páru, elektřinu! Což neslyšíš hukot tisícerych strojů, nikdy neodpočívajících, nevidíš tisíce komínů, kouřících od prvního ledna do posledního prosince? Už ani po nohou skoro nechodíme po zemi, a neplujeme lodí po hladině vodní. My téměř lítáme na kole, automobile, v balonu, v podmořském člunu. My píšeme stroji, mluvíme telefony, díváme se dalekohledy, my pracujeme všemi smysly najednou. A ty chceš mluvit o nechuti k práci? Spíše bys měl doporučeti trochu lenost, sice celý svět stane se nervosním.

Jest ovšem i nezřízená práce, která také jest hříchem. Než, ptám se: Konají všichni ti nevolníci strojů, jak moderní dělníky nazval Lassalle, práci svou z rozkoše a s nadšením?

Ó stroje a komíny lenivost neodstranily se světa! Ještě mnohý Španěl drží se svého přísloví: »Nebe je pěkné, země je krásná, ale ošklivé je, co je mezi nimi, t. j. práce.« Vlachové milují doposud své dolce far niente, t. j. dívati se Pánu Bohu do oken, třeba při denní stravě několika fíků a hroznů. My pro tutéž věc máme nejen dost jmen, ale i celých přísloví. Na př.: »Jísti a pítí jest půl života, za kamny se váleti celý«; nebo: »Víte, půjdeme na mlat!« »Nemohu, mám závrať.« »Víte, půjdeme do hospody.« — »Honem, děti, kde mám boty«; nebo: »Pondělek je neděle bratr.« Skoro bych si troufal říci, že naši sousedé jsou nad nás i pracovitější i šetrnější

2. Než, vizme způsoby, jimiž lenivost se jeví.

Známkou lenivosti jest bázeň před prací. Sv. Písmo dí, Př. 22, 13: »Lenoch říká: lev jest vně, naprostřed ulice byl bych zabit.« Jeden bojí se práce těla, druhý práce ducha, třetí obou zároveň. V létě má strach před zpocením, v zimě před nachlazením, z jara před blátem, na podzim třeba před babím letem. Bojí se obuvničiti, že by mu bylo mnoho seděti, kovařiti, poněvadž z kovadliny létají jiskry, studovati, že by mohl hlavy namoci nebo propadnouti, písařiti, že by dostal tenké prsty; těžko býti mu i fráterem v klášteře, nebo bylo by se mu postiti a časně vstávati, což neslouží zdraví. Jako millionář se nenarodil, a tak

vede smutný život, jsa na obtíž rodičům, obci, sobě. Je-li jinak ušlechtilým člověkem, rmoutí se nad nešťastnou svou chabostí, ale nedovede ji opanovati.

U mnohých tato bázeň je pouze maskovaná; vlastní příčina nechuti k práci jest pýcha. Byli kdysi v lepším postavení, a nyní stydí se pracovati. Jaká převrácenost! Ne práce, ale tato pýcha jest jim k necti, neboť svědčí o nízkém smýšlení. Tisíce kněží ve Francii dnes, nežli by se dovolávali dobročinnosti, konají mimo svůj kněžský úřad rozmanité práce dělnické a řemeslné. U nich nechut byla by věru vysvětlitelná, neboť vidí vznešené ničemníky hýřiti s jměním sobě urvaným, a nebyli mimo to k takovým pracím vychováni.

»Já bych se nestyděl zametati ulice,« říkával svatý kněz, »kdybych jen tak mohl se vyživit a kdyby to bylo k chvále boží.« O této bázní před prací mohli by Vincenciáni vypravovati zajímavé příklady. Tak mnohá dáma z falešného pojmu o cti dává se od jiných živit; tak mnohý muž z pyšné lenosti stává se revolucionářem.

Druhý způsob lenosti jeví se v sklíčenosti a malomyslnosti. Tento druh nechuti k práci je snad někdy nemoc nebo následek špatného vychování. Nerozumní rodiče, učitelé, mistři, profesoři, místo aby bojácnou a sobě nedůvěřující mládež povzbuzovali, stále jí hučí do ucha: »Nejsi k ničemu, jsi hlupák, uč se vandrovníkem.« A chlapec nebo dívka zmalátní tak, že ztratí všecku důvěru v sebe a stane se skutečně k ničemu. Ví předem, nic nedovedu; při první nesnázi si řekne, je viděti, že nejsem s úkolu; i prchá před prací. Jest jako ubohé ptáče, kterému podvázali křídla a jež nutí létat. Ó co muk vytrpí někdy takový člověk! A trochu pochvaly a povzbuzení mohlo ho zachrániti. Však bez viny ani sám není.

Horší ještě jest malomyslnost ve věcech duchovních. Málokdo je tak nadán, aby učení šlo mu bez námahy, málokdo má takovou náklonnost k zbožnosti, aby nemusil k modlitbě a k ctnosti se nutiti a přemáhati. Zvláště začátky bývají těžké, spojeny s mnohými obtížemi, chvílemi bezútěšnosti a malomyslnosti. »Běda tomu, kdo hned zahodí pušku do žita,« jak dí přísloví. Zakope hřivny od Boha mu dané, upadne do života beznáboženského, vyprahlého, světského. Jako pessimismus otravuje čistou radost životní, tak malomyslnost a pokleslost myslí ničí životní energii. Takový člověk podobá se poutníku, jenž vida první kopec, si usedne a vzdychá: »Ne, já tam nevylezu, to je nad mé síly.« Lenivec ubohý, kdyby se aspoň pokusil! Ale on má jen přání, o nichž dí Písmo, že »lenivce zabíjí«, Př. 21, 25.

Jiný způsob lenivosti je nestálost. Dnes začít to, zítra ono, ale nic řádně neprovést a nedokončit, všecko jen povrchně vykonati, překážce pěkně se vyhnouti, toť vady, jichž kořen vězí v lenivosti. Ovšem, ode všeho si zmlsnouti, do všeho jen nakouknouti, lahodí zvědavosti a marnivosti, ale přísloví dí: »Devatero řemesel, desátá žebrota.« Do začátku žene se obyčejně s ná-

ramnou chutí, ale když přešlo nadšení, přešla i vytrvalost. Při tom mívá hubu, jakoby svět chtěl obrátiti na ruby, všemu rozuměl, všecko prodělal. Těchto lidí jest dnes na tisíce. V řemesle, literatuře, ve vědě, všude jich plno. Všude nesolidnost, polovičatost, povrchnost, mělká lesklost. Nejvíce snad ve vědě. Co tu lidí, kteří o všem mluví, všemu rozumí, všecko posuzují, ve skutečnosti o to jen zavadili. Ovšem, solidně vytrvati při jedné věci a důkladně s ní se obeznámiti, stojí čas, píli, námahu. Buben, veliký a hřmotný, toť jich oblíbený inštrument, neboť je zdaleka slyšeti. S nestálostí může býti spojena velmi čilá, ba horečná zaměstnanost; a přece to není nežli druh lenosti. Je spojen často s ctižádostí, chlubitostí a podobnými vadami.

Jiný způsob lenivosti jsou libůstky. Dobrá životospráva žádá: Nejdříve povinnost, potom libůstky. Než, tu je student, nad nímž rodiče nevycházejí z podivení. Celé dni leží v knihách, a přece propadá při zkouškách! Je tak málo nadaný nebo profesori jsou mu nepřítelové? Ó nikoliv, ale pan syn studuje romány, píše básně, kreslí a stěru jiných věcí tropí; jen to nedělá, co jest jeho povinností! Tu je řemeslník. Řemeslo mu nejde a nejde! Ovšem, neboť je výborem v deseti spolcích, politikem, agitátorem, vším možným, jen svých zákazníků neuspokojuje! Tam úředník je virtuos na housle, ale kancelář hyne, tam farář je prvním včelařem a botanikem kraje, ale jeho osadníci neuslyší svědomitě vypracovaného kázání, tam profesor píše učební díla, ale ve škole z ospalosti po probdělé noci neví, co činí. To všecko je zahálka, lenivost. A kdybys celé noci pracoval a propotil se při libůstkách, ale zanedbal práce povinné, zasluhuješ výtky, že jsi lenoch, který se jen baví. Ten se baví tancem, onen kartami, třetí botanikou, jiný opět jinak. Není mezi nimi rozdílu, leč že předmět je jiný; zahaleči jsou všichni, neboť povinná práce jest jim solí v očích. »A kdyby ses modlil a bičoval v době, která dle pravidel určena je spánku, hřešíš,« dí sv. Ignác. O tobě platí přísné slovo: »Zlořečený, který činí dílo Hospodinovo lživě.«

Jiný hřích lenivosti je loudavost. Abys při něm stál s karabáčem jako v době roboty. To je okolků, nežli vůbec začne. Tu vstane, tu sedne, tu se ohlíží po počasí na sever a na jih, tu si odkašlává, tu se převléká nebo natahuje, tu si zapaluje dýmku rozvážně, jakoby dělal práci velmi důležitou. Nepřeháním. Jen třeba oči otevřít, jdeme-li po ulici. Vedle horečného chvatu spatříme moderního stoika z organisace. Co si tak myslíš, Pane Bože, když na takové dělníky své s nebe se díváš?! A pustí-li se konečně do práce, zvedne-li cihlu nebo vezme-li péro, co tu nářku! Nařká na pány, na svět, jež třeba zvrátiti, na nespravedlivý pořádek společenský, dle něhož on se musí dřít, kdežto jiní jen své tělo opatrují. Dělá-li stůl, zlořečí, že on ho udělal a jiný na něm jísti bude; staví-li dům, kleje, že on ho staví, a jiný v něm bydleti bude, píše-li účty, je pln hněvu uvnitř, že on musí vše sestavovati a jiný shrábne peníze. A celé spolky takové ná-

hledy v něm utvrzují. Ký div, že má k práci nechut, že se loudá, že zaměstnavatele, který ho platí, oklamává a šidí.

O práci má náhledy, jaké měli pohanští otroci. Že práce je a má býti také služba Bohu, sobě a bližnímu, o tom nemá potuchy, neboť nikdy o tom v kruzích, v kterých žije, neslyší. Běda tomu, kdo by mu jeho loudavost vytkl! Hned je oheň na střeše. Hned uslyší: »Mám za tvých pár grošů se udušit?« Nejvíce škodí loudavec sám sobě. Práce je zdroj radosti a požehnání. On z toho nemá nic. Jeho lenivost budí v něm únavu, jeho vnitřní převrácená rozervanost otravuje mu život. A poněvadž výtkám nebo zasloužené nezaměstnanosti neujde, nemá jeho rozmrzelost konce.

Jiný hřích lenivosti je zahálka, matka sterých neřestí. »Zahálka jest čertův polštář,« dří přísloví. Dábel neoře a nekope, proto vždy na zlé myslí.

Každý rok máme ve městech protestní schůze nezaměstnaných. Při takové příležitosti prohlásila jistá městská rada: Odměnu dostane, kdo z nezaměstnaných na hodinu přijde řezati dříví. Městským hlásilo se na městském úřadě nezaměstnaných 570 mužů; po onom prohlášení přišlo jich jen 50. V jiném městě zavázali se obchodníci, že dají každé osobě, jež si přinese doporučenku místního dobročinného spolku, práci aspoň na tři dni a 4 koruny denně odměny. Pravidelně hlásilo se u města 300 nezaměstnaných, kteří hlásili se o své právo na práci. Z nich přihlásilo se potom 150 osob, ale když viděly, že je to míněno doopravdy, zbylo z nich 60. Z ostatních 90 pracovalo 15 dopoledne; dostavše 2 koruny, už nepřišli. Druhého dne hlásilo se o práci všeho všudy 35 osob. Jen 15 osob vydrželo celé tři dni. Jen těchto 15 byli lidé v pravdě nezaměstnaní, všichni ostatní byli zahaleči, kteří na městu vynutiti si chtěli podporu. Osm z 15 dostalo potom stálé postavení a osvědčili se. Podobnou nezaměstnanost miluje mnohý student, mnohý úředník, přemnohá panička. Kdo si nevzpomene na římskou chátro, volající: »Panem et circenses!« (chléb a hry). V XV. a XVI. století chodil tak zvaný dělný rychtář po městě a sbíral takovéto nezaměstnané a vsázel je do šatlavy. (Z. Winter.)

K lenivosti náleží také nezřízená roztržitost a snilství. Jdou obyčejně ruku v ruce. Když máme mnoho starostí, když jsme četli vzrušující knihu nebo zažili pohnutlivou událost, není divu, že při modlitbě, při práci, při všem, co počínáme, jsme roztržití, že se zamyslíme a oddáme fantasiím. Někdy roztržitost jest také následek tělesné choroby nebo pokušení. Činíme si násilí, abychom upoutali mysl k práci, ale nedaří se nám. To není hříšná lenost. Ale když student místo na úkol, u něhož sedí, dobrovolně myslí se toulá, a snad i v oblastech hříšných, když dívka při práci dobrovolně myslí na romány, toulky a zaštaveníčka, když dělník nebo úředník pracuje jen rukama, kdežto duch je jinde, tu příčinou jest nekázeň, lenost, povrchnost, snad i porušenost mravů. Naši předkové rádi si zazpívali zbožnou píseň, a práce jejich byla požehnaná.

K lenosti náleží, když při práci a mimo ni nezřízeně si nadlehčujeme, pohodlí vyhledáváme, spánku hovíme, při modlitbě, chůzi a sedění nedbalosti se poddáváme, příliš choulostivi jsme. V ušlechtilých rodinách rodiče netrpí, aby děti v držení těla hověly nějaké ledabylosti; sami ovšem jsou jim dobrým příkladem. O jistém herci a dramatikovi českém se vypravuje, že ve společnosti sedě, kladl nohy třeba i na stůl. Měla to býti snad geniálnost, ale byla to líná nezpůsobnost. Jeho divadelní hry jsou dle toho.

Hle, křesťané, jak rozsáhlá jest říše lenivosti. Velikého cestovatele ptal se přítel, neshledal-li, putuje světem, vlastnost všem lidem společnou? Ano, odpověděl, náklonnost k lenivosti. I my snad jsme hřešili někdy nezřízenou nechutí k práci. Chceme se zpytovat i ošklivost lenosti si uvědomiti.

3. Vizme následky lenivosti. Pro duchovní a mravní život jest školou hříchů. Lenochu stane se i to ranní a večerní pokleknutí obtíží. Modlitba sama je ospalá, roztržitá, bezmyšlenkovitá, prázdná vši vroucnosti. Je-li mu kleknutí obtížno, tím obtížnější stane se mu napětí schopností duševních. V každé maličkosti najde omluvu od postu, od služeb božích, od ctností vůbec. Za nějaký čas stane se nádobou prázdnou, o níž platí slovo apoštolovo, Zjev. 3, 16: »Že jsi vlažný a nejsi ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst svých.«

S modlitbou a vnitřním životem odejde ochrana boží, a lenivec stává se předmětem nesčetných pokušení k hříchům. »Zahálka je matka hříchů,« dí přísloví všech národů. Brzy to u něho v srdci vypadá jako v domě, kde okna zůstávají rozbita, dveře nedoléhají, střecha děravá; větry čtyř úhlů světa dávají si tam dostaveníčko. Na lenivci naplní se slovo Páně, Luk. 11, 26, že duch zlý vezme k sobě jiných sedm duchů a vtáhnou do duše zahálčivé a přebývají v ní. Lenivost církvi dává tisíce vlažných duší, rodinám nehodné děti, společnosti příživníky, zloděje a lupiče. Co dělali hrozni čtyři zlosynové, kteří nedávno byli odpraveni ve Francii, kde hřích je dnes tak svoboden jako nikde? Několik set životův utratili. Z uloupených peněz jedli, pili, hráli v karty a lenořili až jim došly, načež loupili a vraždili znova. »Kdo pracuje,« říkají na východě, »má potíže jen s jedním zloduchem; kdo nepracuje, se stem.« Jiné pravdivé jich přísloví praví: »Nebudeš-li pracovati v dobrém, budeš pracovati ve zlém.« V útulku sv. Josefa na Král. Vinohradech měli chlapce, který jim vždy zase utekl. Dali si s ním všemožnou práci, ale marně. Toulka šla mu nade vše. Co z něho bude? »Šel jsem polem člověka lenivého,« dí Písmo, »a hle, všecko pustlo kopřivami, a trní přikrylo svrček jeho, a ohrada byla zbořena,« Př. 24, 31. Kopřivy jsou hříchy, trní vášně, padlá ohrada volný vstup pokušení. Než, slova mají také význam přirozený.

Kde lenivost, tam bída. Přijde zima, která se zeptá, co jsi dělal v létě? Mladí ležáci, staří žebráci. Ruka bez roboty, t. j. práce, přijde do žebroty. Kdo chodí po ptačím hlásku, t. j. li-

bůstkách, nachází pírká z ocásků, t. j. nic. Panské spaní, t. j. dlouhé, žebračí snídání. Ať dělník, ať řemeslník, ať lékař, advokát, kněz, lenivost uvede je do bídy a opovržení. Bůh jest věčná činnost, činnost sama, člověk, jenž se mu nechce podobati, klesá ve své lidské důstojnosti. Tisíce řemeslníků se nedoučí, tisíce studentů nedostudují, tisíce dívek se vdávají, nemajíce pro domácnost průpravy leč ledabylé. Co ze všeho vzejde? Bída, nespokojenost, proletariát dělnický a intelligentní, rozervaná manželství. Na řece Guadalquiviru stálo kdysi 12.000 kvetoucích vesnic; dnes je jich 800 a jsou obývány chudinou. Lidem vedlo se tam dobře, i zlenivěli. V Malé Asii jsou kraje, kde skoro bez práce lze třikrát žítí nejkrásnější pšenici. V starověku slyňuly bohatstvím až báječným. Dnes je tam bída. Lenivost je příčinou. Český kraj, jenž nejvíce je zadlužen, je nejúrodnější. Nemůže jinak býti, pravil znamenitý sociální politik. Páni sedláci chodí na pole tak na hodinu se podívati; mnoho prázdného času chce mnoho peněz. Ze selského furiantství vyrostla panská lenost. Kalifornie byla země zlata, ale nikdo tam nebyl jist životem, nebylo tam škol, nebylo umění, nebylo slušných obydlí, nebylo nic. Všude zpuštěnost a zpustlost. Teprve když zlato vyčerpáno a lid jal se zabývati prací, nastal spořádaný život a kraj změnil se v úrodná pole, kvetoucí vinice, dostal školy a jiná zařízení osvěty. I mezi pohany platil lenivec za spořádaných poměrů za pijavici. V době, kdy římská republika kvetla, žádný řemeslník nesměl se objeviti na ulici bez odznaku svého řemesla.

Bez práce není také pravé radosti. Nuda bohatých lenivců je nemoc hrozná; my si o ní nedovedeme učiniti ani pojem. Život jejich jest jim zrovna nesnesitelný. Proto mezi nimi tolik přepíaců, bláznů, milovníků nesmyslných libůstek. Kdyby aspoň jednou s chutí mohli se najísti! Ale v lenosti své nemají ani tuto radost ze svého bohatství. O blaženosti, jaký skýtá po tuhé práci i chudé sousto a večerní odpočinek, nikdy se jim nesnilo. A co těší více, tisícovka, kterou někdo vyhrál na los, nebo stovka zasloužená? Co více, uznání reklamou nebo jinak získané, či v pravdě zasloužené? Ušlechtilý člověk nejvíce se raduje z plodů vlastní práce a intelligence.

Však nebylo by konce. Slyšme už jen sv. Ducha. Df: »Pro zimu lenoch nechtěl orati, proto žebrati bude v létě.« Př. 20, 4. »Kdo následuje zabálky, naplněn bude nouzí.« Př. 28, 19. »Chud na těle a na duši přijde lenivec před bránu nebeskou jako panny nemoudré,« o nichž df Písmo, Mat. 25, 9, že »neměly oleje v lampách svých.« Slavný sociolog le Play df, že lenoch v práci tělesné bývá též lenochem v povinnostech božích. A tak po prázdném životě přijde před bránu uzavřenou, a nebude mít, čím by ji otevřel. Víť, že jsi člověk přísný, řekl lenivec z evangelia, i odešel jsem a skryl jsem hřivnu v zemi; aj, tu máš, co tvého jest, Mat 25, 25. Ale pán mu odpověděl: Služebníče zlý a lenivý! Vezměte mu hřivnu a neužitečného služebníka uvrzte

do temností zevnitřních. Dante vykázal jim místo v bahně řeky Styxu. Zlořečený, který činí dílo Hospodinovo. Istivě.

* *

Vezměme lenivost tudíž v ošklivost. Jí odpovídá horlivost, svědomitost, živost, nadšenost. Napínati síly duše a těla, konati všecko horlivě a svědomitě, říci si při práci: Pane Bože, pro tebe ji konám, dívej se, jak je dokonalá, aj, toť něco velikého! Takového dělníka miluje člověk i Bůh. Když Ježíš, Maria a Josef večer po tuhé práci usedali na plochou střechu domku svého a požívali družného oddechu, tu asi andělé zpívali jim v duši nejkrásnější své písně nebeské! Člověk, jenž s Bohem pracuje a s Bohem odpočívá, zakouší z nich také často malý ohlas. Někdy vidíte upracovanou babičku a je vám jí líto; více politování hodný je tučný zahaleč.

Vypravuje se, tuším, o Václavu IV., že pozoroval kdysi jircháře při práci. Zápach koží byl mu nepříjemný, i řekl k mistrovi: »Trvám, že 100 dukátů a dobrá žena byla by ti milejší, nežli toto špinavé řemeslo.« Jirchář odpověděl: »Co mi Vaše Veličenství přeje, mám už dávno.« Dodav si zmužilosti, pozval krále k sobě. Panovník se podivil, vida pěkný a pohodlně zařízený dům a byt, patře na ušlechtilou mladou ženu, jež podávala mu stříbrný pohár výborného vína. »Proč vykonáváš takové řemeslo, jsa dostatek zámožný?« pravil král k mistrovi, jenž umyt a vkusně oděn, sám též vítal panovníka. »Poněvadž vše,« odpověděl jirchář, »co Vaše Veličenství vidí, získáno právě jím, a brzy by se rozprchlo, kdybych přestal pracovati.« — »Máš pravdu,« řekl král, srdečně potřásaje rukou bodrého muže, »řemeslo má zlaté dno.«

Tuto větu mnozí dnes popírají, ale nepoprou, že práce má zlaté dno. Nemám lepšího přání na konec své řeči, než aby milostivý Ježíš z českých luhů ráčil zapuditi všecku lenost a zahálku. Práce a šetrnost dá jim zdravý a spokojený lid, blahobyť a sílu, moc a neodvislost, ctnost a zbožnost. Dojdou uskutečnění časných ideálův a upraví si cestu do ráje věčného. Amen.

